

فہرہہ نگۃ
نیوی کوردی

«ژینو»

ناسیح (ناسر) رحمانی

به نیوی یزدان

فهره‌نگی نیوی کوردی

نووسەر : ناسیح رحمانی

بلاوگه : په‌رتو و بهیان

چاپ : ئوسوه

پیت چن : په‌رتووک رایانه سنه

هه‌ژمار و قه‌تبع : ۳۰۰۰ دانه / روقعی

نرخ : ۴۰۰۰ تمهن

جار و سالی چاپ: یه‌که‌م / به‌هاری ۱۳۸۳ هه‌تاوی (۲۷۰۴ ی کوردی)

رحمانی، ناصح، ۱۳۵۰-

فهره‌نگی نیوی کوردی: بو کوران و کچان = فرهنگ نامه‌ای کوردی برای دختران و

پسران / ناسیح رحمانی. -- سنندج: پرتو بیان، ۱۳۸۲.

۱۴۱ ص.:جدول.

ISBN: 964-8327-10-6

فهرست‌نویسی بر اساس اطلاعات فیپا .

کردی - فارسی .

۱. نامه‌ای کردی - واژه‌نامه‌ها - فارسی. ۲. نامه‌ای ایرانی - واژه‌نامه. ۳. نامه‌ای

اشخاص -- کردستان. الف. عنوان. ب. عنوان: فرهنگ نامه‌ای کردی برای دختران و

پسران.

۹۲۹/ ۴۴۰۳

cs۵۰۳/ک-۳

۳۲۴۷۹ - ۸۲ م

کتابخانه ملی ایران

ISBN:964-8327-10-6

شاهه‌ک: ۶ - ۱۰ - ۸۳۲۷ - ۹۶۴

ناشر همکار

شهیم سنندج

خیابان شهیدا جنوبی - پاساژ آیدر

همراه ۰۹۱۸۳۷۷۸۷۷۹

بلاوگه‌ی په‌رتو و بهیان

۲۸

نیو نامه

www.kurdbook.com

سنه، شه‌قامی شه‌هیدان پاساژی عیززه‌تی

موبایل: ۰۹۱۱۸۷۱۵۹۳۸

وهناو بهرزه ناوی دلوقان

لهو دهمه‌ی را که زانیومه ناو یانی چى. هه مووکاتی هه لوه دای ئه وه بوم که مانای ئیوی که له سه‌ر مروڤیک، دوکائیک، شه قامیک و ... نراوه ئه بی چى بی. به لام هه رچى گه رام و ته قلام دا که مم دست که وت. هوئى ئه وه ش نه بونی کتییکی تابه تی له بواری فهره‌نگی ناو که مانا که ی به باشی شی کردیته وه و، بنج و بناوانی ده‌هینایی بو. به م بوئه وه که وتمه سه‌ر ئه وه که فهره‌نگ ناویکی کوردی به پی توانای خوم کو که مه وه، ئه وه ی که ئیستا له بهر ده‌ستاندایه به رگی یه که م له و کو مه له به ره مه یه که له سه‌ر ناوله زبانی کوردی کو لویه ته وه.

زمانی کوردی یانی زمانی نه ته وه یی گه لیکى مه‌زن که به درێزایی میژوو له کوردستان ژیاون و په‌ریان پی داوه و ئیستاش بوته چوار زاراوه‌ی گه‌وره‌ی کرمانجی، سو‌رانی، گو‌راتی، که له‌ه‌ورپی و زور ورده زاراوه‌ی ناوچه‌یی. نه‌لفوبی زبانی کوردی له ٢٤ پیت که ٢٨ ده‌نگی هه‌یه پیک هاتوه که ئه‌مانه‌ن « ئ - ب - پ - ت - ج - چ - خ - د - ر - ڤ - ز - ژ - س - ش - ف - ڤ - ق - ک - گ - ل - ل - م - ن - و - و - ه - ی - ی ».

ئه‌بی ئه‌مه‌ش بلیم که له زمانی کوردی دا ئه‌م پیتانه‌مان نه « ڤ - ح - ڤ - ص - ڤ - ط - ظ » به جیگای ئامانه‌مان هه‌یه « س - ه - ز - س - ز - ت - ز ».

زور به‌ی خه‌لک بی ئه‌وه‌ی که بیر له مانای وشه‌یه ک بکه‌نه وه به و بوئه که وشه‌یه که جوان و به‌روژه (مۆد) هه‌له‌به‌ژیرن و له سه‌ر منال، دوکان و شرکه‌ت دای ئه‌نین. ئه‌گه‌ر که سیکیش لی‌یان پرسى که مانا که ی چه‌ بی ئه‌وه‌ی که خوشیان تی گه‌یشتیین شتییک ئه‌لین و لامیکی بی سه‌روین ده‌ده‌نه وه. ناوان له سه‌ر منال هه‌وه‌لین ئه‌رکی بنه‌مالی منالی ساوای تازه له‌دایک بووه. چون لام وایه ناویکی باش و شیوا له‌داهاتوودا کارگه‌ریه‌کی فره‌ی له سه‌ر زور شتی ئه‌و منداله‌ یان ئه‌و شوینه هه‌یه. زور له‌وانه‌ی که ناوی دوهم یا نازناو بوخویان هه‌له‌به‌ژیرن له‌و ناوه‌ی که له مندالی دا له سه‌ریان نراوه، ناره‌زا و وه‌رهن و به م جو‌ره

ده‌بانه‌وی به‌و شیوه که خوایان پیمان جوانه ناو بو خوایان هه‌لبزیرن و له‌سه‌ر خوایان نین. زور و شه‌ی جوراوجورمان هه‌یه که لام وایه نیشانه، بنچینه یان پاوه‌ن بن، به‌لام ته‌من ته‌وانه‌شم به‌ناو زانیوه بو نمونه هیناومه که ته‌کری ته‌وانه‌ش بیی به نیوو له سه‌ر ئینسان، نازناو، ئیوی روژنامه، گوڤار، شه‌قام، کولان و هی‌تردا دانری. لایشم وایه که جوانین وه‌کوو:

جیگای نیشتن	وشه
نیشانه	ماموستا - کارزان
بنچینه	راپه‌پین - ئاوزان
پاوه‌ن	ئاخو - ئارو

زور ناومان هه‌یه که له روا‌له‌ت‌دا جوانن به‌لام که مانا‌که‌ی لیک ده‌ده‌یه‌وه و باشتر ده‌یزانی ته‌بینی که شیای ته‌وه نییه که له‌سه‌ر مرو دانری به‌لام له شوینیکی دیکه‌دا ده‌کری که‌لکی لی وه‌گری.

وشه	مانا
ته‌هماسب	وه‌کوو ته‌سب به‌هیز و توانا
ته‌همورس	وه‌کوو سه‌گی به‌هیز و قووه‌ت
لوراسب	وه‌کوو ته‌سب چالاک

یائه‌وه‌ی که‌له‌زبانیکی دیکه‌وه هاتونه‌ته ناو کوردی و تیکه‌ل به‌م زبانه بوونه.

زمان	میرد	ژن
عاره‌بی	فواد - اشرف	هایده - کبری
تورکی	ارسلان - یولماز	آلتون - جیران
یونانی	ارسطو - اسکندر	آته - کتایون
ئاشووری	آشور - امانویل	سلما - سارا
عیبری	موسی - داود	مریم - آمون
مه‌غولی	چنگیز - تیمور	ترکان -
سوربانی		طوبی - آسا
ئه‌رمه‌نی	آرسن - آریس	آرسینه - آنوش

ناوی واشمان هه‌یه که ټیکه‌لیک له‌دوو وشه له‌دوو زبانی جیا‌جیان، که باش سه‌ره‌نجی ده‌ده‌ی ده‌بینی که کوردی نیسه‌و دوو وشه‌ن له‌دوو زمانی جوی جوی:

شرح	وشه
خودا (کردی) + که‌ره‌م (عربی)	خودا که‌ره‌م
گول (کردی) + باجی (ترکی)	گول‌باجی
ئاغه (ترکی) + ئه‌لی (عربی)	ئاغه‌ئه‌لی

یان ئه‌وه‌ی که له‌زبانیکه‌ی دیکه‌وه هاتو‌ته ئیو کوردی و گورانیکی به‌سه‌را هاتووه و وشه‌یکه‌ی تازه‌ی لی په‌یدا بووه که لامان وایه ماکی وشه‌که کوردیه:

زمانی ماکی	ماکی وشه	وشه له کوردیدا
عاره‌بی	اعلی	ئالاً
تورکی	آغوش	باوه‌ش
فارسی	زرنگ	زیره‌ک

بر‌ی ناویش هه‌ن که ماکی زبانه‌که کوردیه، به‌لام له‌گه‌ل زمانی بیانی دا ټیکه‌ل بووه و ئالو‌گورپی وای به‌سه‌ردا هاتووه به‌جوړیک که ناکری ئه‌م ناوه تازانه بلین کوردیه‌وه کوو:

یونانی	عاره‌بی	فارسی	ماکی وشه
آستیگ	ضحاک	آژیداک	ئه‌ژدیهاکو
ئه‌ریاس	-	البرز	یال‌به‌رز
-	جنبلاد	-	گیان پولاً
-	-	فولاد	پولاً

ناوی وامان هه‌یه که چو‌ته ئیو هه‌ر زبانه‌که‌وه ره‌نگ و بو‌ی ئه‌و زمانی گرتووه‌ته خوی و له‌هه‌ر زبانه‌یک دا به‌جوړیک دپته سه‌ر زارو ده‌گوتری:

ئیسپانیایی	ئیتالیایی	ئینگلیسی	فرانسو‌یی	رووسی	عاره‌بی	کوردی	ماکی وشه له عیبری دا
میکوئیل	میکله	میکل	میشل	میخائیل	میکار	میکائیل	میکائیل

پیتی واش ههیه که له کاتی ووتندا له یه ک ئه کهن و له ههر زاراوه ییکدا به جوریک ده گوتری، بهلام ههر له سهر وشه رهسه نه کانی زبانی کوردی ههسیب ده کرین:

پشکاندن	وینه
پیتی «ز» و «س»	زاگروژ و زاگروس
پیتی «ر» و «ل»	سه رماس و سه لماس
پیتی «و» و «ب»	باوان و بابان
پیتی «و» و «ف»	شوان و شقان

زور ناویشمان ههیه که له زاراوه جوراوجوره کاندانا مانای تاییهت بهو زاراوه ی ههیه. یانی که له زمانی کوردی دا چند مانای جیاواز له یه ک یان ههیه به جوریک که وشه ییک له شوینیکیدا ماناییکی ههیه و له مهله بندیکی دیکه دا ماناییکی تر. وه کوو:

وشه	مانای تاییهت	مانا کانی دیکه
بهرزین	رازاه	ئه سپی که کاتی کوپانی گه یشتی
پاشکو	دهست کهوت	توره که ی بان کوپان
تینو	تیکوشهر	ئاو نه دیو

ناوی وایش ههیه که له نیوان کور و کچدا یه کن به جوریک که نیوی له ناوچه ییکدا ناوی کورو له ناوچه ییکی دیکه دا نیوی کچه وه کو هیوا- ئاوات- کوردوستان- نیشتمان- ئاسو و

لهو بهرپزانه ی که له م کتیه که لک وهر ده گرن داواکاریه کم ههیه؟ ئه ویش ئه وه یه که باش وه یخوینن و سهرنجی پی بدن و ناویکی باش هه لپژرن. بهو هیوایه ی که زاروتان ناودار بی و بی به مایه ی شانازی و سهرفرازی گهل و نه ته وه. له م کتیه ش تا ئه و جیگا که بو مان لواوه هه ولمان داوه که ئه و ناوانه ی ئه یهین ناویکی خویش و مانا دار بی و له ناوی بی مانا و ناخویش و سهخت پاراز توومانه. له کو تایی دا ئه مهش بلیم که بو جیا کردنه وه ی دوو به شی کوردی و فارسی ئه م دروشمه م به کار هیناوه. ❀ هیوادارم جیگای ده زامه ندی بیت.

له شتان ساق- دلئان خویش، مالتان ئاوه دان بی

ناسیح (ناسر) رهحمانی - سنه

((٦))

ثبات: ۱- ئاوه‌دان، ئاوان ۲- پاشگر به مانا ئاوه‌دان که ره‌وه + ۱- آباد ۲- پسوند به معنی آباد کننده

ئابان: ۱- ئه‌و مانگه‌ی وا باران دوپات له ئاسمان ده‌باری ۲- خودای پاریزه‌ری ئاو + ۱- ماه‌بارش مجدد باران ۲- نام الهه نگهبان آب در آئین زرتشت

ئابتین: ۱- له کار دهر هاتگ ۲- باوکی فه‌ریدونی ئاراراتی + ۱- جلا یافته، آبدیده ۲- نام پدر فریدون موسس سلسله خالیدی (کاردویی)

ئابجه‌ی: به‌رزی و نزمی ئاوی زریا + جزر و مد آب دریا

ئابروو: ناموس، شیایوی، نه‌جیبی + اعتبار، شرف

ئابوور: ۱- سازدان، پی‌ک هینان ۲- مایه‌ی گوزه‌ران و بژیو + ۱- مهیا ساختن ۲- اقتصاد

ئاپاسا: ۱- ئابه‌م جوّره ۲- نووسه‌ری شاپوری یه‌که‌می ساسانی + ۱- به این صورت ۲- نام منشی شاهپور اول ساسانی

ئاپۆ: وشه‌یکه بو ریزنان یان بانگ کردنی مام + واژه‌ایی برای احترام یا صدا زدن عمو

ئاترۆ: ئاگر، شتیکی سوری سوتینه‌ری ئاشکرایه + آتش

ئاترۆپات: ۱- دامه‌زینه‌ری مادی چکۆله ۲- پالّه‌وانیکی سه‌رده‌می ماد + ۱- نام مؤسس ماد کوچک آتورپادگان ۲- نام یکی از سرداران دوره ماد

ئاترۆزاد: له نه‌ته‌وه‌ی ئاگر + از نژاد آتش

ئاتور: ئاگر، شتیکی سوری سوتینه‌ری ئاشکرایه + آتش

ئاتوروان: پاریزه‌ری ئاگری به‌حورمه‌ت + نگهبان آتش مقدس

ئاتون: ۱- به‌دی هاتو، بون ۲- مامۆستای قوتابخانه‌ی زانسته‌جوانه‌کان + ۱- موجود ۲- معلم هنرستان

- ئاتووورگه:** ۱- شاری ئاگرگه، ئاگرهوان، ئیرهوان ۲- شاریکه له ههوراماندا و ئاشور نازیر پال ویرانی کرد + ۱- شهر آشکده ۲- نام شهری در اورامان که آشور نظیرپال آنرا با خاک یکسان نمود
- ئاتوی:** ۱- له رهسهنی ئاگر ۲- پالهوانیکی سردهمی ماده + ۱- از نژاد آتش ۲- نام یکی از سرداران دوره ماد
- ئاتهر:** ئاگر، شتیکی سوری سوتینهری ئاشکرایه + آتش
- ئاتهگ:** بنار و داوینی چیا + دامنهکوه
- ئاتان:** ۱- ئاوهدان، ئاوان ۲- پاشگر به مانا ئاوهدان که رهوه + ۱- آباد ۲- پسوند به معنی آباد کننده
- ئاتا:** بهخشینهری، دهس بایی + سخاوت
- ئاتان:** زهوینی پر بار و بهپیت و بهرهکته + زمین حاصلخیز
- ئاتو:** خودای با + نام الهه باد در آئین زرتشت
- ئاتهر:** ئهسلزاده، بنچینه پاک + نجیب
- ئاتراد:** ۱- زهوین، عهد ۲- فریشتهیکه + ۱- زمین ۲- نام فرشتهایی در آئین زرتشت
- ئاتارات:** ۱- گورایوی ئاگر هات، ئاگراهات ۲- چیایکه له بهنهنه چیاکانی زاگروس له کوردستانا به بهرزایی ۵۱۶۵ گهز + ۱- آتشفشان شد ۲- کوهی جزو رشتهکوههای زاگرس در کردستان به ارتفاع ۵۱۶۵ متر
- ئاتراز:** ۱- فرمیسی شادی ۲- یهکی له فرماندهرانی مادی چکوله ۳- یهکی له پالهوانهکانی کوردی زعفرانلو ۴- چۆمیکه له کوردستاندا بهدریژی ۸۰۰ گازان + ۱- اشک شادی ۲- نام یکی از فرمانروایان ماد آتورپادگان
- ۳- نام یکی از سرداران کرد زعفرانلو ۴- نام رودخانهایی در کردستان بهطول ۸۰۰ کیلومتر
- ئاتراس:** ۱- فرمیسی چاو ۲- چۆمیکه له نیوان ولاتانی ئیران و نازهربایجاندا + ۱- اشک چشم ۲- نام رودخانهای میان ایران و آذربایجان
- ئاتراسته:** ۱- روی شتیکی بهرهو کهسی کردن ۲- رازاوهکراو، جوان کراو + ۱- چیزی را متوجهکسی کردن ۲- آرایش شده، مزین
- ئاترام:** پشو، له سهه خو، بهخو داگرتن + بردبار، صبور

ئاران: ۱- پان و بهرین ۲- بنکه‌ی ژیانی کۆچه‌ران له زستاندا ۳- مالبه‌ندیکی کورد نشینه له پال زریباری که‌ی‌سپی + ۱- هموار، وسیع ۲- مقر زمستانی کوچ نشینان، قشلاق ۳- نام منطقه‌یی کردنشین در کنار دریاچه خزر

ئاربابا: ۱- بهرزترین و گه‌وره‌ترین جیگای گه‌یشتن، پۆپه ۲- شاریکی مانناییه ۳- چیایکه له باشوری شاری بانه + ۱- بلندترین و بزرگترین نقطه رسیدن، نقطه اوج ۲- نام یکی از شهرهای سکایی ۳- نام کوهی در جنوب شهر بانه

ئارباکو: ۱- ئارباباکۆ، ئاربابای چکۆله ۲- پالئه‌وانیکی سه‌رده‌می ماد + ۱- آربابای کوچک ۲- نام یکی از سرداران دوره ماد
ئارتیما: پالئه‌وانیکی سه‌رده‌می ماد + نام یکی از سرداران دوره‌ماد
ئارخه‌یان: خاترجه‌م، بیخه‌م، بی ترس و دو دلی + آسوده خاطر، مطمئن
ئارداد: جیگای ستاندنی داد + دادگاه

ئارده‌وان: کریکاری ئاسیاو، ئیش که‌ری ئاش + آسیابان
ئارژه‌نگ: ۱- په‌رتووکی مانی کورد زمان وا داوای په‌مانیری کردوه و به هورامانی وینه‌کیش ناسراوه ۲- له پالئه‌وانه‌کانی سه‌رده‌می ماد ۳- داریکی سوورپیستی زۆر سه‌خته، هه‌جن هه‌رجن + ۱- نام کتاب مانی کرد زبان مدعی پیامبری که به او اورامانی نقاش معروف بود ۲- از سرداران دوره ماد ۳- نام درختی سرخرنگ خیلی سخت است شبیه بادام تلخ کوهی

ئارشام: ۱- ئه‌وه‌ی وا به‌قه‌ده‌هشی توانایی هه‌یه ۲- له گه‌وره‌کانی سه‌رده‌می ماد ۳- له پالئه‌وانه‌کانی سه‌رده‌می ماد + ۱- دارای زور خرس
۲- از بزرگان دوره ماد ۳- نام یکی از سرداران دوره‌ماد
ئارشو: ۱- مانای پادار ۲- له پالئه‌وانه‌کانی سه‌رده‌می ماد + ۱- معنای ثابت ۲- نام یکی از سرداران دوره ماد

ئارکو: نیوه‌ی یه‌ک روژ + یک دوم روز، نیمروز
ئارگا: جیگای وا ئاگری تی‌دا ده‌که‌نه‌وه بو سوپاس کرن + آتشگاه
ئارگو: سوور و گه‌ش به ره‌نگی ئاگر + آتشگون
ئارمان: ۱- سوکه‌له‌ی ئارمانج، مه‌به‌ست له ژیاندا ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی

کوردی + ۱- مرام، هدف شناخته‌شده ۲- تخلص شاعرکرد «حشمت‌الله منتظری»

ئارمانج: ۱- نیشانه، کیلک ۲- مبه‌ست له ژیاندا + ۱- سیبل، هدف نشانه‌گیری ۲- مرام، منظور

ئارمۆن: پاره‌ی وا به‌ر له ئه‌نجامی کارێ ده‌یستینن + پیش پرداخت
 ئارمینش: ئارموش، هه‌وریشم، داوی لیکاوی کرمی ئاوریشم + ابریشم
 ئارمین: ۱- گۆراوی ئارام ۲- کوری که‌یقوبادی یه‌که‌م پادشای ماد + ۱-
 تغیر یافته «ئارام» ۲- نام پسرکیقباد اولین پادشاه ماد
 ئارۆ: ئه‌مرۆ، ئیمرۆ + امروز

ئاروا: ۱- ئه‌ورۆیی، ئیمرۆیی ۲- فریشته‌یکه + ۱- امروزی ۲- نام فرشته‌ایی در آئین زرتشت

ئاروان: خواردنی ناو ریگه، تۆشه‌وه‌ره + زاد سفر، توشه‌راه

ئارۆکۆ: نیوه‌ی یه‌کمی رۆژ، به‌ر له نیوه‌رۆ + قبل از ظهر

ئارۆن: ۱- نیشانه‌ی چاکی ۲- ناسراوی یه‌کێ له فرمانده‌رانی مادی
 چکۆله‌یه + ۱- صفت نیک ۲- لقب یکی از فرمانروایان ماد آتورپادگان
 ئاروین: ۱- تاقی کردنه‌وه، ده‌س هات ۲- له شازاده‌کانی ئۆراتوییه
 باوکی ئاره‌شی که‌وانگر + ۱- تجربه ۲- از شاهزادگان خالدي و پدرآرش
 کمانگر

ئاره‌زو: ۱- دلخواز، ئه‌وه‌ی دل داوای ده‌کا ۲- ژنی سه‌لم کوری فه‌ریدون

+ ۱- دلخواه ۲- نام همسر سلم پسر فریدون خالدي «کاردویی»

ئاره‌زومه‌ند: بینه‌که‌ر، ئاواته‌ خواز + مشتاق

ئاری: له نه‌ته‌وه‌ی ئاریاییه‌کان + آریایی

ئاریا: ۱- ماقول، به‌شه‌رف ۲- له ره‌سه‌نی قه‌ومی ئاری ۳- له ریبه‌ره
 گه‌وره‌کانی هۆزی ماده له سه‌رده‌می ئاشوربانی پال + ۱- نجیب ۲- از
 نژاد آریایی ۳- از بزرگان قوم ماد معاصر آشور بنی پال

ئاریام: له نه‌ته‌وه‌ی ئاریاییه‌کان + از نژاد آریاییها

ئاریان: ۱- جیگای نیشه‌جی بونی هۆزی ئاری ۲- گوندیکه له رۆژئاوای
 شاری سنه ۳- گوندیکه له مالبه‌ندی موکریان، چه‌زه‌تی زی‌رتوش له له‌وئ
 له دایک بووه + ۱- محل اسکان قوم آریایی ۲- نام روستایی در غرب

سنندج ۳- نام روستایی در منطقه مکریان زادگاه حضرت زردشت
 ئاریژ: ۱- ئاوریز، کانیاوی مشهمەر ۲- گولیکی بۆن خوۆشی تهمەن
 کورته ۳- چیایکه له روژئاوای شاری سنه + ۱- دارای چشمه‌های فراوان
 ۲- نوعی گل خوشبو اما کوتاه‌عمر است ۳- کوهی در غرب سنندج
 ئاریژانت: ۱- ئاوریز، کانیاوی مشهمەر ۲- گولیکی بۆن خوۆشی تهمەن
 کورته ۳- هۆزیکن له ماده‌کان + ۱- دارای چشمه‌های فراوان ۲- نوعی گل
 خوشبو اما کوتاه‌عمر است ۳- نام قبيله‌ی از مادها
 ئاریش: ئاوەز، ژیری + درک، شعور
 ئاریکار: یاری دەر، ئه‌وه وا یارمه‌تی که‌سی‌ترده‌دا + یاری دهنده، کمک
 کننده

ئارینا: له ره‌سه‌نی قهومی ئاری + از نژاد آریائیها
 ئاریوبه‌رزین: ۱- چاکترین ئاریایی ۱- پال‌هوانیکی کورده له سه‌رده‌می
 داراوه‌خشی هه‌خامه‌نشی، ماوه‌یک له به‌رانبه‌ر ئیسکه‌نده‌ری مه‌قدونی
 خه‌باتی کرد + ۱- به‌ترین آریایی نژاد ۲- نام یکی از سرداران کرد
 دوره‌داریوش هه‌خامنه‌شی که‌مدتی در برابر اسکندر مقدونی مقاومت و
 مبارزه نمود

ئازا: ۱- نه‌ترس، به‌جهرگ ۲- له پادشاکانی مانناییه + ۱- شجاع، دلیر ۲-
 نام یکی از پادشاهان سکایی

ئازاد: ۱- رزگار، سه‌ربه‌ست، سه‌ربه‌خۆ ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد +
 ۱- وارسته، رها ۲- تخلص شاعر کرد «شمس‌الدین رستم‌پور»

ئازادان: ۱- کۆکراوی «ئازاد» ۲- له گه‌وره‌کانی سه‌رده‌می ساسانیه + ۱-

جمع «ئازاد» ۲- از بزرگان دوره شاپور دوم ساسانی
 ئازاده: ۱- ئه‌و که‌سه وا دیل نه‌بێ ۲- ژنیکی ناسراوه له سه‌رده‌می
 ساسانیان ۳- نازناوی هۆنه‌ریکی کورده + ۱- کسی که بنده نباشد ۲- نام
 بانویی مشهور در عصر بهرام پنجم ساسانی ۳- تخلص شاعر کرد
 «مرتضی ئازاده»

ئازادی: ۱- دور له به‌ندی و دیلی، رزگاری، سه‌ربه‌خۆیی ۲- نازناوی
 هۆنه‌ریکی کورد + ۱- دور از اسارت، استقلال ۲- نام و تخلص شاعر
 کرد «اسکندر آزادی»

ئازگار: ته‌او، به‌شوین یه‌کدا، بی برانه‌وه و نیوان + بی کم و کاست،
متوالی

ئازما: تاقی، به‌راوهرد + تجربه، امتحان

ئازمون: تاقی، به‌راوهرد + تجربه، امتحان

ئازۆ: ۱- بی برانه‌وه و نیوان ۲- نیوی کۆنی کویستانی ساسۆن + ۱-
متوالی ۲- نام قدیم کوهستان «ساسۆن»

ئازهرم: دۆست گهره‌ک بون، بۆیه‌ک بون + دوست داشتن

ئازینتا: کچی ئازدیهاک و دایکی کوره‌شی هه‌خامه‌نشی + نام دختر
ایختویگو آخرین پادشاه‌ماد و مادر کورش هخامنشی

ئازار: به‌ره‌م و ده‌رامه‌تی زه‌وی، ده‌س هاتی جوتیاری + محصول
کشاورزی

ئازدیهاک: ۱- ئەژدیهاکۆ، ئەژدیهای چکۆله ۲- دواین پاشای ماد + ۱-
ازدهای کوچک ۲- نام آخرین پادشاه ماد، ایختویگو

ئازۆ: ۱- شوین هه‌لگرتن ۲- لک لی بوونه‌وه‌ی ریشه‌ی دار + ۱- رد یابی
۲- ریشه دو‌انیدن درخت

ئازین: ته‌رتیب دان، ریک خستن + تنظیم ساختن، جاری

ئاسان: سوک هه‌نگاو، هه‌نگاو ره‌حه‌ت + سبک قدم

ئاسایش: ئاسوده‌یی، بی خه‌می + راحتی

ئاسک: ۱- مامز، که‌ژال ۲- شاریکی که‌ونارایه له باشوری کوردستان +
۱- آهو، غزال ۲- نام شهری باستانی در جنوب کردستان

ئاسکۆل: کارمامز، بیچوه ئاسک + بچه‌آهو

ئاسمان: ۱- به‌رزایی وا ئه‌ستیره و مانگ و رۆژی لیوه ده‌ببندرین ۲-
فریشته‌یکه + ۱- فلک، سپهر ۲- نام فرشته‌ایی در آئین زرتشت

ئاسمانه: سرمیچی نزمی خانویان هه‌رشتیکی تر + سقف کم ارتفاع

ئاسۆ: که‌ناره‌ی ئاسمان، قه‌راخی ئاسمان + افق

ئاسوده: بی سه‌خه‌ت، نه‌هیشتن + بدون زحمت

ئاسۆس: ۱- پاریزه‌ری که‌ناره‌ی ئاسمان ۲- مالبه‌ندیکه له کوردستاندا

۳- چیایکه له کوردستان + ۱- نگهبان افق ۲- نام منطقه‌ایی در کردستان

۳- نام کوهی در کردستان

- ناسیرهت: له هۆزه کهوناراییهکانی کورد وا ههرکئیان لی به جی ماوه + نام یکی از اقوام باستانی کرد که طایفه «ههرکی» بازمانده آنها می باشند
- ئاشتی: هیمنایهتی، نیوان خوۆشی، دوائی شهر + صلح، دوستی
- ئاشکار: دیار، دهرکهوتو، بینراو + هویدا، بارز
- ئاشنا: ۱- شناس، ناسیاو ۲- شارهزا، بهریگه زان ۳- نازناوی هۆنهریکی کورده + ۱- شناختهشده، معروف ۲- آگاه ۳- تخلص شاعرکرد «نجف نهاوندی»
- ئاشوۆت: کلێله، ههرهسی هاتو، بهفرهکانی کوۆکراو له خواری لێواری چیادا + برفهای انباشتهشده در پایین کوه
- ئاشوۆفته: ۱- پهريشان حال، شیویاگ ۲- نازناوی هۆنهرانی کورد + ۱- پريشان شدن ۲- تخلص شاعران کرد «یداللهعاطفی، عبدالکریم خان»
- ئافتاو: خوهر، ههتاو، روژ + خورشید
- ئافرهت: ۱- کهیانو، کابان ۲- بریتی له هاوری پیاگ + ۱- کدبانو ۲- کنایه از همسر مرد
- ئافهرین: دهس خوۆش، باریکهلالا + احسنت
- ئاکار: شیوهی بهریو بردنی ئیش وکار + طرز انجام کار، روش
- ئاكام: دوماهی، پاشینه + سرانجام
- ئاكوۆ: ۱- یالکوۆ، ئالکوۆ، لوتکهی چکوۆله ۲- هۆزیکن له کوردانی لای رانییه + ۱- قله كوچك ۲- قبیلهایی از کردهای ساکن رانیه
- ئاگا: ۱- زانا، فامیده ۲- خهبردار + ۱- دانا ۲- مطلع
- ئاگر: ئاگر، شتیکی سوری سوتینهی ئاشکرایه + آتش
- ئاگری: ۱- چپای سهربهئاگر، ئاگر پژیین ۲- شاریکه له کوردستاندا ۳- چپایکه له کوردستاندا ۴- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- کوه آتشفشان ۲- نام شهری در کردستان ۳- نام کوهی در کردستان ۴- تخلص شاعر کرد «دکتر علی گلاویژ»
- ئاگرین: ۱- وهکو ئاگر ۲- بریتی له مروۆفی زور ئازا و بهکار ۳- نازناوی هۆنهر و نوسهر و لیکولهی کورد و ههر وها هۆنهریکی دیکهی کورد + ۱- مانند آتش، آتشین ۲- کنایه از آدم شجاع و متهور ۳- تخلص شاعر و نویسنده و محقق کرد «دکتر عبدالله عزیز خالد»، همچنین شاعر «جهانگیر

غفاری»

ئالان: ۱- گۆراوی یالان، لوتکه‌کان ۲- مه‌لیکی راوه‌که‌ر، ته‌رلان ۳- نیوی مالبه‌ندیکی ئاتورپاده‌گانه له کوردستان + ۱- قله‌ها ۲- پرنده‌ایی شکاری، باز ۳- نام منطقه‌ایی در آذربایجان

ئاماد: بریتی له تیره‌ی کورده وا له کوردستانی ئیستا نیشته‌جین + عبارت از آن دسته‌کرده‌ها که در کوردستان کنونی ساکن می‌باشند

ئاماده: په‌رداخ، ته‌یار، ساز + مه‌یا، حاضر

ئامان: هاتوه، هاتگه + آمده‌است

ئامانج: سوکه‌له‌ی ئارمانج + مخفف «ئارمانج»

ئامبار: دو کەس و باهقه‌ه یه‌ک هیز و توانیان هه‌یه + همزور، هم باز
ئامۆژگار: ۱- ئهو کەسه و مروۆفی دیکه موژگاری ده‌کا ۲- ناوندی

فیربونی زانسته تاییه‌تیه‌کان + ۱- اندرزگو، ناصح ۲- آموزشگاه

ئامۆژیاری: ۱- ئهو کەسه و مروۆفی دیکه موژگاری ده‌کا ۲- ناوندی

فیربونی زانسته تاییه‌تیه‌کان + ۱- اندرزگو، ناصح ۲- آموزشگاه

ئامیاری: ۱- یارمه‌تی‌ده‌ر، هه‌وال ۲- پادشاییکی بنه‌ماله‌ی ساسانیه + ۱-

یاور، همراه ۲- نام یکی از پادشاهان سلسله ساسانی

ئامیخ: نیوی یه‌کی له شاکانی بنه‌ماله‌ی گو‌تی + نام یکی از پادشاهان سلسله گو‌تی

ئامیز: ئه‌سپاوی کار، پیداو‌یستی شو‌ل + ابزارکار

ئامیز: باوه‌ش، هه‌میز، سنگ و به‌ر + آغوش

ئاناھیتا: ۱- تیکه‌ل نه‌وو، پاک ۲- شو‌نیکی که‌ونا راییه‌له پال کون‌گا‌وه‌ر

۳- فریشته‌ی پارێزهری ئاو + آلوده‌نشده ۲- اثری باستانی در کنار شهر

کنگاور ۳- نام فرشته نگهبان آب

ئاوا: ۱- به‌م جو‌ره ۲- ئاوه‌دان + ۱- به‌لین صورت ۲- آباد

ئاوات: ۱- هوگری ۲- مه‌به‌ست، مه‌رام ۳- نازناوی هو‌نه‌ریکی کورد + ۱-

علاقه، ۲- هدف ۳- تخلص شاعری کرد «سید محمد کامیل امامی»

ئاوار: ته‌ر و تازه، ته‌رایی دار + باطراوت

ئاواره: ۱- هه‌لو‌ده‌ا، دور له نیشتمان ۲- نازناوی هو‌نه‌ری شو‌رشگیری

کورد + ۱- دربدر، بی‌خانمان ۲- تخلص شاعر انقلابی کرد «ملا احمد

شلماشی»

ئاواز: دهنگ و سه‌دا، دهنگی به‌قهو + نغمه

ئاوال: هه‌قال، دۆست، هاوری + رفیق

ئاوان: ئاوه‌دان، ئابات + آباد

ئاورگ: و‌جاخ، ئاگردان، کوانو + اجاق

ئاوره‌نگ: به‌ره‌نگی ئاو + نیلگون

ئاوری‌شم: هه‌وره‌می‌ش، ئارمی‌ش، ئاوری‌شم + ابری‌شم

ئاورین: وه‌کوو ئاگر + آتشین

ئاورینگ: بریقه‌و تروسکه + درخشش

ئاوزان: فامین، تی گه‌یشتن + درک کردن

ئاوه‌دان: ۱- ئابات، دژی و پیرانه ۲- وشه‌یکه بو ریزنان + ۱- آباد، مقابل

خراب ۲- لفظی برای احترام گذاشتن

ئاوه‌دل: ۱- دل ساف وه‌کو ئاو ۲- هۆزیکی کوردن ۳- مال‌به‌ندیکی

کوردستانه + ۱- دل صاف و یکرنگ ۲- نام عشیره‌ایی در کردستان

ئاوه‌ر: بروا و متمانه‌ی پادار + عقیده‌ثابت

ئاوه‌ز: زانست، بیر، هۆش + فهم، شعور

ئاوه‌نیا: ده‌خلی و له پین‌ساره‌و یه‌که‌ی ئاودراوه‌و شوکراوه‌و دوا‌یی توی

لی چین‌دراوه‌و + آبسته، بسارده

ئاویار: ئاویه‌ر، ئاودی‌ر + آبیار

ئاوی‌ز: هه‌لو‌اسین، داله‌قان، داه‌یشتن + آویختن

ئاویستا: کتییی پیروزی حه‌زه‌تی زیرتوش + نام کتاب حضرت زرتشت

ئاوینه: ۱- قودیک، نه‌ینوک، جام ۲- بریتی له جوانی + ۱- آینه ۲- کنایه

از زیبایی

ئاویه‌ر: ۱- ئاویر، ئاگر ۲- ئاودی‌ر ۳- چیا‌یکه له باشوری رۆژ ئاوا‌ی

شاری سنه + ۱- آتش ۲- آبیار ۳- نام کوهی در جنوب غربی سنندج

ئاهورا: ئه‌هورا، سه‌روه‌ر، گه‌وره + صاحب، ره‌بر

ئاهه‌نگ: ۱- هه‌وا‌ی گۆرانی ۲- ویست، دلخواز، گافین + ۱- موسیقی، نوا

۲- قصه، عزم

ئاهی‌رین: ئاگرین، گه‌رم وه‌کوو ئاگر + آتشین

- ئاياخ:** ئه‌وه‌ی وا هه‌مو سه‌رده‌مى به‌خه‌به‌ره‌و خه‌وى لى ناکه‌وى +
 هه‌میشه‌بیدار، شهبانه‌روزی
ئاياڵ: به‌شى هه‌وه‌لى سال + فصل بهار
ئايرين: ئاگرين، گه‌رم وه‌کوو ئاگر + آتшин
ئايبين: بروا، ره‌وش، ره‌سم + عادت، عرف
ئودار: به‌رى دار سه‌رده‌مى گه‌يشتوه‌و ئاماده‌ی چينه‌وه‌يه + ميوه درخت
 هنگامی که رسیده و آماده برداشت است
ئورپاکۆ: ۱- هه‌مو کاتى پاک، پيس نه‌کراو ۲- مالبه‌نديكى سه‌رده‌مى ماده
 + ۱- برى از خيانت ۲- نام يکى از ايالتهاى ماد
ئورفه: ۱- شارىکه له کوردستاندا ۲- مه‌قامى له ئاهه‌نگى کوردیدا + ۱-
 نام شهرى در کردستان ۲- نام آهنگى در موسيقى کردى
ئورنج: هاوژينى چه‌زره‌تى زي‌رتوش + نام همسر حضرت زردتشت
ئورنيوا: مالبه‌نديكى سه‌رده‌مى ماده + نام يکى از ايالتهاى سرزمين ماد
ئوريا: به‌هوش، زيره‌ک + زرنگ، باهوش
ئورهن: ۱- له به‌ين به‌رى دوژمن ۲- نازناوى هونهرىكى کورد + ۱-
 شکست دهنده دشمن ۲- تخلص شاعر کرد «ابوالفتح بختيارى»
ئوسا: ماموستا، فيزکه‌ر + استاد
ئوستوار: پادار، به‌جى + پادار
ئوقره: هيمنى، ئارامى، نه‌رمى + آرامش
ئوگر: ۱- خوگرتو ۲- عاده‌ت + ۱- انس گرفتن ۲- عادت کردن
ئوميد: ۱- هيوای له به‌ر چاو ۲- نازناوى هونهرانىكى کورد + ۱-
 چشمداشت ۲- تخلص شاعران کرد «رحيم معينى، ميرزا ابوالحسن»
ئويمه: کراسى وا روه‌که‌ى ئويه‌دراوه + پيراهنى كه‌روى آن پولک دوزى
 شده‌است، پيراهن پولكى
ئويه: پوله‌که، ئه‌و ورديله‌ته‌نکانه‌ى له كه‌نارى ده‌سمال يان کراس
 ده‌يدورن بوخشل + پولک زينتى
ئه‌تره‌ش: زاتدارى، پردلى، هيزى دل، بى باک + جرأت
ئه‌توان: ده‌رمان، مه‌ره‌م + مرهم، راه‌علاج
ئه‌ته‌گ: داوينى دريژى کراسى ژن + دامن بلند پيراهن زنانه

ئه‌هختان: دهر‌فەتی له‌بار + فرصت مناسب

ئه‌هخته‌ر: ۱- ئه‌ستیره‌ی گه‌رال و باو خۆی نوریکێ نیه ۲- فریشته‌یکه ۳- ژنیکێ قاره‌مان و شو‌ر‌شگیری کورد ۴- نازناوی هۆنه‌رانیکی کورد + ۱- سیاره ۲- نام فرشته‌ایی ۳- نام زنی قهرمان و انقلابی کرد ۴- تخلص شاعرانی کرد « امین آقا کویی، احمد بیگ ساکی، محمد علی بیگ، امین حاجی بیگ »

ئه‌هخشان: ئه‌وه‌ی و باو ناساندنی نرخێ کالا له بانی دهنوسری + بر چسپ قیمت

ئه‌دا: ۱- دایک له زمانی مندالانی چکۆله‌دا ۲- وشه‌ی دایک له زاراوه‌ی هه‌ورامی‌دا + ۱- مادر در زبان بچه‌های کوچک ۲- لفظ مادر در لهجه اورامی

ئه‌دوین: ئه‌لین، ئه‌یزن + می‌گویند

ئه‌دیسا: شاریکێ که‌ونارای کوردنشینه له باشوری چۆمان + نام شهری باستانی کردنشین در شمال بین‌النهرین

ئه‌راسن: ۱- هه‌ر ئاسن ۲- بریتی له سه‌رکه‌وتوو ۳- نیوی ئاپۆی حه‌زه‌تی زی‌رتوش + ۱- تنها آهن، فقط آهن ۲- کنایه از فاتح ۳- نام عمومی حضرت زردتشت

ئه‌ربوت: جوان‌خاس، زه‌ریف + خوش‌رنگ

ئه‌رتوش: ۱- هه‌رتوش، روناکی ۲- هۆزیکن له کوردانی زاخو و دهوک + ۱- همیشه‌روشن ۲- نام طایفه‌ایی از کردهای ساکن زاخو و دهوک در دوره ماد

ئه‌رتیکا: ماڵبه‌ندیکی سه‌رده‌می ماد + نام ایالتی در دوره ماد

ئه‌رجومه‌ند: پایه‌به‌رز، به‌ریز، خو‌شه‌ویست + محترم

ئه‌رداد: جینگای ستاندنی داد + دادگاه

ئه‌رده‌شیر: ۱- ئازاد، دلیر ۲- سه‌رکه‌وتو، زال ۳- دامه‌زینه‌ری بنه‌ماله‌ی ساسانی ۴- چه‌ند پادشای بنه‌ماله‌ی ساسانی ۵- چه‌ند پادشای بنه‌ماله‌ی هه‌خامه‌نشی + ۱- نترس ۲- شکست ناپذیر ۳- نام مؤسس سلسله ساسانیان ۴- نام چند تن از پادشاهان سلسله ساسانیان ۵- نام چند تن از پادشاهان سلسله هخامنشی

ئەردەلان: ۱- زاراوەییکی زمانی سوورانی ۲- بنه‌ماله‌ییکی کوردن ۳- نیوی میرانی بنه‌ماله‌ی ئەردەلان ۴- نیوی بهشی له کوردستانی ئێران له سەردەمی سەفەوییه ۵- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- له‌جەایی از زبان کردی سوورانی ۲- خاندان اردلان ۳- نام امیران سلسله اردلان ۴- نام قسمتی از کردستان ایران در دوره صفویه ۵- تخلص شاعر کرد «حسین‌علی اردلان»

ئەردەم: ۱- کرێ ئیشتی چاک ۲- به‌شه‌کانی په‌رتووکی زهند و پازهند + ۱- مزدکار خوب ۲- نام سوره‌های کتاب زند و پازند
ئەردەوان: ۱- جیگری سه‌رپه‌لی شه‌ر ۲- چهنده‌کەس له پاشاکانی بنه‌ماله‌ی ئەشکانی ۳- کەسێ که خاوه‌نی خاک بی + ۱- جانشین فرمانده جنگ ۲- نام چند تن از پادشاهان سلسله اشکانی ۳- کسی که صاحب زمین باشد

ئەرزش: بایی، به‌رخ، قیمت‌دار ۲- به‌دار، بارزش
ئەرزهن: لیک‌دانه‌وه، رامان، بیرکردنه‌وه + تفکر
ئەرزه‌نگ: ۱- په‌رتووکی مانی کورد زمان وا داوای په‌یامنی‌ری کردوه‌وه به‌هورامانی وینه‌کیش ناسراوه ۲- له پاله‌وانه‌کانی سەردەمی ماد ۳- داریکی سوورپیستی زۆر سه‌خته، هه‌جن هه‌رجن + ۱- نام کتاب مانی کرد زبان مدعی پیامبری که به او اورامانی نقاش معروف بود ۲- از سرداران دوره ماد ۳- نام درختی سرخرنگ خیلی سخت است شبیه بادام تلخ کوهی

ئەرسەن: کۆما، بتۆم + جمعیت
ئەرشاک: ۱- به‌هیز، توانا ۲- دامه‌زینەری بنه‌ماله‌ی ئەشکانی + ۱- قدرتمند ۲- نام مؤسس سلسله اشکانی
ئەرشەک: ۱- به‌هیز، توانا ۲- پادشایکی بنه‌ماله‌ی هه‌خامەنشی + ۱- قدرتمند ۲- نام پادشاهی از سلسله هخامنشی

ئەرشه‌نگ: ۱- په‌رتووکی مانی کورد زمان وا داوای په‌یامنی‌ری کردوه‌وه به‌هورامانی وینه‌کیش ناسراوه ۲- له پاله‌وانه‌کانی سەردەمی ماد ۳- داریکی سوورپیستی زۆر سه‌خته، هه‌جن هه‌رجن، ئەرزه‌نگ + ۱- نام کتاب مانی کرد زبان مدعی پیامبری که به او اورامانی نقاش معروف بود

۲- از سرداران دوره ماد ۳- نام درختی سرخرنگ خیلی سخت است
 شبیه بادام تلخ کوهی، ارتنگ
 نهرشیا: کهت و پال‌پشتی شاه‌نشاهی + تخت و مسند پادشاهی
 نهرفهند: دوژمن له بهین بهر، ئه‌وه‌ی دوژمن ده‌کوژئ + دشمن افکن
 نهرگه‌واز: نیوی چۆمیک و چیاپیک له کوردستاندا + نام رودخانه و
 کوهی در کردستان
 نهرمین: ۱- گۆراوی ئارام ۲- ئه‌ستیره‌ی باکور ۳- کوری که‌یقوبادی ماد
 + ۱- تغیر یافته «ئارام» ۲- ستاره قطبی ۳- نام پسر کیقباد پادشاه ماد
 نهرنه‌واز: خو‌شکی جه‌مشیدی گۆتی وا به‌دهستی زوحاکی عاره‌ب به‌دیل
 گیرا به‌لام فه‌ریدون ئورارتویی رفاندی + نام خواهر جمشید پیشدادی
 که‌بوسيله ضحاک عرب اسیر گردید اما فریدون خالدي وی را ربود
 نهروه‌ند: ۱- توند، خیرا ۲- گه‌وره‌ی ۳- چۆمیکه له باشوری کوردستان
 + ۱- سریع، تیز ۲- عظمت ۳- نام رودخانه‌ی در جنوب کردستان
 نهرۆین: بریتی له بۆ شو‌رش چون + کنایه از رفتن به سوی مبارزه
 نهروین: تاقی، ئیمته‌حان، ئازمایشت + تجربه، امتحان
 نهریان: له ره‌سه‌نی قه‌ومی ئاری + از نژاد آریائیه‌ها
 نهرمیر: ۱- میری من ۲- شاریکه له کوردستاندا ۳- چیاپیکه له کوردستان
 + ۱- امیر من ۲- نام شهری در کردستان ۳- نام کوهی در کردستان
 نهرزیر: هیلّ هیلّ، پۆل پۆل + کد بندی شده، ردیف
 نهرژار: جیگای ده‌س هاتی جووتیاری + انبار محصولات کشاورزی
 نهرژهر: ۱- ماری گه‌وره، حه‌فی ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- مار
 بزرگ، افعی ۲- تخلص شاعری کرد «محمود صادق»
 نهرژمار: حیساب کردن، ژماردن + شمارش نمودن
 نهرژمیر: رایانه‌یکه بۆ حساب کردن و ژماردن + ماشین حساب
 نهرژناو: شتیکه بی هیلی پیوه‌ندی پیام ده‌با و دینی + دستگاه بیسیم
 نهرژی: ۱- به‌رخه، نهرزشی هه‌یه ۲- نامری ۳- لیکۆله‌ریکی کورده + ۱-
 می‌ارزد ۲- جاوید ۳- نام یکی از محققان کرد «نهرژی گۆران»
 نهرژیر: ۱- بیره‌ور ۲- ههرژیر + ۱- با هوش ۲- بدون اشتباه
 نهرژین: ژیان ده‌به‌ینه سهر + زندگی می‌کنیم

ئەستۆ: دەستەبەری، لە خو گرتن + عهده
ئەستور: قهوی، دژی باریک + کلفت، ضخیم
ئەستون: ۱- کۆلەکه، داریان بەردی درێژ که وه‌بەربانی دده‌ن ۲-
 چپایکه له کوردستان + ۱- پایه، ستون ۲- نام کوهی در کردستان
ئەستی: کوچکی ئاگر وه‌شین + سنگ آتش زنه
ئەستیران: ۱- کۆکراوی ئەستیره ۲- هۆشاله ئەستیره + ۱- جمع
 ئەستیره «نجوم» ۲- عده‌زیادی ستاره‌که با هم متمرکز باشند
ئەستیره: ئەو شتانهی له مانگ چکۆله‌ترن و شهوانه له ئاسمان
 ئه‌روۆشن + ستاره
ئەستیلان: گه‌میه‌که وا ده‌سته‌ی شتی له باخه‌لی یه‌کی‌کدا ده‌شارنه‌وه‌و
 ده‌سته‌یکی‌تر ده‌بی بی دۆزنه‌وه + یک نوع بازی گروهی که در آن دسته‌ایی
 چیزی را نزد یکی از یاران خود مخفی نموده و گروه دیگر باید آن فرد را
 بیابند
ئەسرین: فرمیسکی خه‌مبارانه + اشک غم
ئەسفه‌ندیار: ۱- خه‌لق کراوی پاک ۲- باوکی به‌همه‌ن و له پاله‌وانه‌کانی
 سه‌رده‌می ماد + ۱- آفریده‌پاک ۲- نام پدر بهمن و از سرداران دوره‌ ماد
ئەشام: موچه، راتو، مافی دیاری + جیره، سهمیه
ئەشتاد: ۱- راستی و دروستی ۲- خودایکه + ۱- واقعیت ۲- نام الهه‌ایی
 در آئین زرتشت
ئەشکان: ۱- دلۆپه‌کانی ئاو ۲- بنه‌ماله‌ییکی شاهانن له ئیران ۳- چپایکه له
 کوردستاندا + ۱- قطره‌های آب ۲- سلسله پادشاهی اشکانی ۳- نام کوهی
 در کردستان
ئەشکۆل: پشتیوان، یاوه‌ر + حامی
ئەشکه‌وت: کون له چپادا، ره‌هۆل له کینودا + غار
ئەه‌فراز: به‌رزاینک وا بۆ وتار گوتن له مزگه‌وت‌دا دانراوه، نیهر + منبر
ئەه‌راسیاب: ۱- ئەه‌رازیاپ، ئەوه‌ی له شوینی به‌رزایی و پله‌و پایه
 ده‌گه‌ری ۲- پاله‌وانیکی توره‌ج کوری فه‌ریدونه ۳- دواپی پادشای توران
 وا به‌ ده‌ستی که‌یخوسره‌وی گۆتی کوژرا + ۱- شخصی که در جستجوی
 مقام و مرتبه‌است ۲- نام یکی از سرداران تورج پسر فریدون خالدی ۳-

آخرین پادشاه تورانی که توسط کیخسرو پادشاه پیشدادی به قتل رسید
 ئەفروز: روژن‌کەر، ئەو کەسه‌و‌ا‌روناک دەکاتەوه‌و‌روشن‌کننده
 ئەفرینه: جولانه‌وه‌ی‌رامیاری‌و‌جنبش‌سیاسی، حزب
 ئەفسانه: چیروک، راز‌و‌قسه، داستان

ئەفسون: دەمه، مه‌کر، فیل‌و‌سحر، جادو

ئەفسەر: ۱- پۆپه‌ی‌شاهه‌نشاهی ۲- نازناوی‌هونه‌رائیکی‌کورد‌و‌ ۱- تاج
 سلطان ۲- تخلص‌شاعرانی‌کرد «میرزا‌مرتضی‌قلی‌سنندجی، داراب
 خسروی‌بختیاری، باقر‌علیخان، مرتضی‌عباسی، میرزا‌علی‌اکبر‌صادق
 الملك»

ئەفشین: ۱- گۆراوی‌هاوشین ۲- راگرتن‌و‌هیشتنه‌وه ۳- چیاکه‌له
 کوردستاندا ۴- پال‌هوانیکی‌کورده‌له‌سه‌رده‌می‌عباسیه‌کاندا‌و‌ ۱- تغییر
 یافته «هاوشین»، غمخوار ۲- نگهداری ۳- نام‌کوهی‌در‌کردستان ۴- نام
 یکی‌از‌سرداران‌کرد‌زبان‌دوره‌معتصم‌عباسی

ئەکوان: به‌نه‌نه‌چیا‌و‌سلسله‌جبال

ئەکوش: ۱- ته‌قالاده‌ر ۲- پال‌هوانیکی‌کورده‌له‌سه‌رده‌می‌مه‌خول‌دا‌و‌ ۱-
 ساعی، کوشا ۲- نام‌یکی‌از‌سرداران‌کرد‌زبان‌در‌دوره‌الجاتیوی‌مغول
 ئەگرچه: موی‌به‌سه‌ر‌لاجانگدا‌هاتو‌و‌زلف

ئەلال: ۱- کۆرپی‌و‌ده‌سته‌ی‌له‌نۆینه‌رائی‌مرو‌ف‌له‌ویدا‌کو‌د‌ه‌بنه‌وه ۲-
 چیاکه‌له‌کوردستاندا‌و‌ ۱- مجلس، پارلمان ۲- نام‌کوهی‌در‌کردستان

ئەلاله‌ت: ده‌سته‌ی‌له‌مرو‌ف‌و‌بو‌پیشه‌وه‌بردنی‌ئیشی‌کو‌د‌ه‌بنه‌وه‌و‌
 گروهی‌از‌مردم‌که‌برای‌انجام‌دادن‌کاری‌جمع‌می‌شوند، نماینده، وکیل
 ئەلوه‌ند: ۱- یال‌ون، ئال‌ون، ئال‌وه‌ن، ئال‌وه‌ن، ئەلوه‌ند، لوتکه‌ی‌نادیار ۲-
 بریتی‌له‌زۆر‌به‌رز ۳- چیاکه‌له‌کوردستاندا‌و‌ ۱- قله‌ناپیدا ۲- کنایه‌از‌خیلی
 بلند ۳- نام‌کوهی‌در‌کردستان

ئەموین: فرمیسک، ئەسرین‌و‌اشک

ئەنباز: شه‌ریک، هاو‌به‌ش، هاوده‌س‌و‌همتا، شریک

ئەنجەت: بیانو، بیانک، په‌لپ، رک‌و‌به‌هانه

ئەنجین: دراو، دریاگ، دارزاو‌و‌پاره

ئەندازه: بارست، قاز، ئەنازه‌و‌مترائ

- ئه‌ندان یار: زانای ئه‌ندانه‌گرتن + مهندس
- ئه‌ندام: ۱- بهژن، بالا، ئادگار ۲- په‌لی کۆمه‌لی تایبه‌تی + ۱- اعضا بدن
- ۲- عضو گروهی مخصوص
- ئه‌نده‌رز: ئامۆژگاری، داباش + نصیحت
- ئه‌ندیا: ۱- هیوا داره‌کان ۲- هۆزیکێ کوردن له سه‌رده‌می زیڤتوشدا +
- ۱- امیدواران ۲- نام قبيله‌یی معروف کرد در زمان حضرت زردتشت
- ئه‌ندیان: ۱- جیگای ژینای هۆزی ئه‌ندیا ۲- پالّه‌وانیکێ سه‌رده‌می
- ساسانیه + ۱- محل زندگی قبيله «ئه‌ندیا» ۲- نام سرداری در دوره
- خسر و پرویز ساسانی
- ئه‌ندیش: بیرکردنه‌وه، رaman + فکر، خیال
- ئه‌نگوت: هه‌لاتتی تاک ئه‌ستیره + طلوع اولین ستاره
- ئه‌نگیو: پیکه‌ر، لیده‌ری ئامانج، نیشان پیک + هدف زن
- ئه‌نۆشه: ۱- راوه‌ستاو، مانه‌وه ۲- بۆ هه‌میشه، پایه‌دار + ۱- باقی ۲-
- جاوید
- ئه‌نه‌وشیروان: ۱- له ولاتی دلیران ۲- گیانی هه‌میشه زیندو ۳- شاییکێ
- بنه‌ماله‌ی ساسانیه + ۱- از سرزمین قهرمان ۲- دارای روان جاوید ۳- نام
- پادشاهی از سلسله ساسانیان
- ئه‌نیران: روناکی فره، رۆشنایی زۆر + سوز و روشنایی فراوان
- ئه‌ه‌ورا: ۱- برسیه‌تی، لیز ۲- نیوی دژیکێ سه‌رده‌می ماد + ۱- گرسنگی
- ۲- نام یکی از قلعه‌های دوره ماد
- ئه‌ه‌ورام: باش، چاک، جوان + نیکو
- ئه‌ه‌ورنگ: ۱- شکۆ، گه‌ره‌یی ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- عظمت
- ۲- تخلص شاعر کرد «محمد اورنگ»
- ئه‌ه‌وشه‌نگ: ده‌سته‌ی جوان و له باران + گروه زیباییان
- ئه‌ه‌وگار: ئه‌ی کهسه‌ و له شه‌ردا دیل ده‌کری + اسیر
- ئه‌ه‌ویستا: ۱- ئیستا، هه‌ر ئایسه ۲- ئایستا، راوه‌ستا ۳- په‌رتووکێ
- هه‌زه‌تی زیڤتوش په‌یامنیڤی کورد زمان ۴- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد +
- ۱- هم اکنون، حالا ۲- توقف کن ۳- نام کتاب حضرت زردتشت پیامبر
- کرد زبان، اوستا ۴- تخلص شاعری کرد «محمد رضا رحمانی»

ئه‌وین: دل‌داری، حه‌ز لیکه‌ری + عشق
 ئه‌ویندار: دل‌دار، سه‌رخ‌خوشی ئه‌وین + عاشق
 ئه‌هورا: فرمانده‌ر، خاوه‌ن، خییوی + صاحب، فرمانروا
 ئه‌هوران: ۱- به‌زانه‌کان، به‌رزاییه‌کان ۲- کویستانیکه له کوردستاندا +
 ۱- بلندیها ۲- نام کوهستانی در کردستان
 ئه‌هوه‌ز: ته‌فه‌که‌ریکی سه‌رده‌می ئه‌نوشیروانی ساسانیه + تیراندازی
 مشهور در دوره انوشیروان ساسانی
 ئه‌هوه‌ن: ۱- تۆزی ئوقره‌گرتو ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- بردبار،
 تا انداز‌هایی خونسرد ۲- تخلص شاعر «محمد انصافجویی»
 ئه‌هیوان: ۱- به‌رییایی، سه‌کۆی سه‌رداپۆشراو له به‌ر ده‌رکی مال ۲-
 شاریکه له کوردستاندا + ۱- ایوان، تراس ۲- نام شهری در کردستان
 ئیفا‌ر: نیوان نیوه‌رۆ و خۆرئاوا + عصر
 ئییران: ۱- له ره‌سه‌نی ئاری ۲- جیگای ژیانی ئاریاییه‌کان ۳- ولاتی ئیره‌ج
 کوری فه‌ریدون ۴- کوری هوشه‌نگی گۆتی + ۱- از نژاد آریائیها ۲- محل
 زندگی آریائیها ۳- سرزمین ایرج پسر فریدون خالدی ۴- نام پسر
 هوشنگ پیشدادی
 ئییرانزو: له فرمانده‌رانی ماننایی + نام یکی از فرمانروایان سکایی
 ئییربار: ده‌فه‌کانی مال، کړو کاسه‌ی مال + ظروف خانگی
 ئییرزاتو: شانیشینی فرمانده‌ری ماننایی + پایتخت حکومت سکاها
 ئییرش: ۱- زۆر بۆ هینان ۲- په‌لامار + ۱- فشار ۲- هجوم
 ئییرمان: میوانی داوه‌ت نه‌کراو + مهمان ناخوانده
 ئیره‌ج: ۱- به‌رخ، پر به‌ها ۲- کوری فه‌ریدونه وا به‌ده‌ستی براکانی
 کوژرا ۳- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- باارزش ۲- نام پسر فریدون که
 توسط برادران خود کشته شد ۳- تخلص شاعری کرد «ایرج بختیاری»
 ئیره‌وان: ۱- ئاگره‌وان، ئاگرگه ۲- بریتی له پاریزه‌ری ئاگر ۳- شانیشینی
 ئهرمه‌نیا + ۱- آتشگاه ۲- کنایه از نگهبان آتش ۳- پایتخت ارمنستان
 ئیزه‌د: لایقی تاریف، شایانی په‌سه‌ن + در خور ستایش
 ئیزی‌ا: ۱- لایقی تاریف، شایانی په‌سه‌ن ۲- یه‌کێ له ساژنه‌کانی ماننایی +
 ۱- در خور ستایش ۲- نام یکی از ملکه‌های سکایی

ئێژگل: په‌ه‌نگ، سکل، ئاگری نادیار + اخگر
ئێستا: ۱- ئایسه، له‌ حالێ گوزه‌ران ۲- روژنامه‌یکی کوردی + ۱- اکنون،
 حالا ۲- نام‌روزنامه‌ای کردی
ئێستران: ستران، گۆرانی، قام + ترانه
ئێشنتاو: ۱- دایناوه، به‌ جێ هێشتوووه ۲- دژیکی سه‌رده‌می ماده‌ لای
 زیویه + ۱- جا‌گذاشته‌است ۲- نام‌یکی از قلعه‌های ماد در نزدیکی زیویه
 پایتخت ماد
ئێشو: کۆمه‌لی زۆر له‌ ده‌نکی به‌ری دار وا به‌ دارکیکه‌وه هه‌لواسراوه +
 خوشه
ئێلام: ۱- یه‌کێ له‌ فرمانده‌ریه‌کانی که‌وناریی کورد ۲- به‌شێ له
 کوردستان ۳- شاریکه‌ له‌ کوردستاندا + ۱- نام‌یکی از حکومت‌های
 باستانی کرد ۲- قسمتی از خاک کردستان ۳- نام‌شهری در کردستان
ئێلیان: مه‌کو، جێ خو‌شاردنه‌وه + پناهگاه
ئیماش: له‌ گه‌وره‌کانی سه‌رده‌می ماد + از بزرگان دوره‌ ماد
ئێوار: نیوان نیوه‌رۆ و خو‌رئاوا + عصر
ئێواز: رازینراو، جوانکراو + آراسته
ئێوه‌ت: ۱- یاریده‌ری نه‌خۆش ۲- به‌رده‌ستی نه‌خۆشیار + ۱- کمک‌کننده
 مریض ۲- پرستار

«ب»

بابا: ۱- ناوی باوک به‌ریزه‌وه هینان ۲- باپیر، باوکی باوک ۳- نازناوی هۆنهریکی کورد ۴- ناوی هۆنهر و خواناسی کورد + ۱- با احترام اسم از پدر بردن ۲- پدر بزرگ ۳- تخلص شاعری کرد «حسین کرم الله» ۴- نام شاعرو عارف کرد «بابا طاهر عریان»

بابان: ۱- مالی باب، باوان ۲- هۆزیکی کوردانن ۳- مالبه‌ندیکه له کوردستان ۴- ناسراوی چهند میر له بنهمالهی بابان ۵- له ناسراوه‌کانی ویزه‌ی هاوچه‌رخ‌ی کورد + ۱- خانه‌پدیری ۲- نام عشیره‌ایی در کردستان ۳- نام منطقه‌ای در کردستان ۴- لقب چند تن از احکام سلسله بابان ۵- از چهره‌های معاصر ادبیات کرد «شکرالله بابان»

بابوس: ۱- باوکی اورونت پاشای ماننایی ۲- چپایکه له بانه + ۱- نام پدر اورونت پادشاه سکایی ۲- نام کوهی در بانه

بابهک: ۱- له جیه قورس ۲- بابکو، بابک، بابهک ۳- باوکی ئه‌رده‌شیر دامه‌زینهری بنهمالهی ساسانی ۴- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- استوار ۲- پدر کوچک ۳- نام پدر اردشیر مؤسس سلسله ساسانیان ۴- تخلص شاعر کرد «علی اصغر سریری»

بابیلان: وشه‌ی دواندنی کچ به خوشه‌ویستی + لفظ نوازش دختر کوچک از روی محبت

باپۆک: کریوه و تۆفی به‌فر و با ئه‌یهینی + کولاک

باپیر: ۱- بابه‌گه‌وره، بابی باوک و دایک ۲- بریتی له زانای گه‌وره سال ۳- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- پدر بزرگ ۲- کنایه‌از دانای که‌نسال ۳- تخلص شاعر کرد «باپیر دینوری»

باپیو: ئامرزی و لای هاتنی با یان توندی و سوکی با نیشان ئه‌دا +

بادسنج

باتوڤ: گیاهکه گولی سور دهکا + نام گیاهی است با گل‌های قرمز رنگ

باتینک: خونچه‌ی تازه‌پشکوتو + غنچه تازه شکفته

باتینۆک: ره‌به‌نۆک، گولاله سوره + آلاله

باخان: ۱- چهند باخی بهردار وا له پال یهکن ۲- گوندیکه له کوردستاندا +

۱- چند باغ میوه که در کنار یکدیگر قرار دارند ۲- نام روستایی در

کردستان

باخهوان: کهسی وا چاودیری باخ دهکا + باغبان

بادهر: ۱- جولانهوه‌ی با ۲- فریشته‌ی به‌ریو بهری با + ۱- حرکت باد ۲-

فریشته مأمور باد

باده‌لیس: ۱- بریتی له ههمو کاتی سهرخوش ۲- شاریکه له کوردستاندا

+ ۱- کنایه‌از همیشه مست ۲- نام شهری در کردستان

بادینان: ۱- دین باشان ۲- هۆزیکي ناسراوی کورد ۳- مالبه‌ندیکه له

کوردستان ۴- زاراوه‌ییکی زمانی کوردی + ۱- بهدینان، مؤمنان ۲- نام

عشیره‌ایی معروف در کردستان ۳- نام منطقه‌ای در کردستان ۴- یکی از

لهجه‌های زبان کردی

بارام: ۱- زال بون، سهرکهوتن ۲- ئه‌خته‌ریکه ده‌لین ژیانی تیدایه ۳-

نیوی چهند پاشا له بنه‌ماله‌ی ساسانی ۴- له سهرداره‌کانی سهرده‌می ماد

۵- خودایکه + ۱- فتح، پیروزی ۲- سیاره مریخ ۳- نام چند پادشاه از

سلسله ساسانی ۴- از سرداران دوره ماد ۵- نام الهایی در آئین زرتشت

باران: ئاوی وا به دلۆپه له ههورانه‌وه ده‌رژئ ۲- گۆرانی بیژیکی کورده +

آبی که به صورت قطره قطره از ابر می‌چکد، باران ۲- نام خواننده‌ایی

کرد زبان

بارزان: ۱- شوینانی به‌رزو بلند ۲- مالبه‌ندیکی کوردستان ۳- هۆزیکي

به‌نیو بانگ له کورد + ۱- بلندیها ۲- نام منطقه‌ای در کردستان ۳- نام

طایفه‌ایی معروف از کردهای ساکن عراق

بارست: ئه‌ستوری و بلندی + حجم

بارمان: پالّه‌وانیکی سهرده‌می ماد + نام یکی از سرداران دوره‌ماد

بارنگ: بارینی باران له گه‌ل با + ریزش باران همراه باد

بارپژ: باورین، ئه‌و به‌ره‌ی با دهیوه‌رینێ + میوه‌ایی که به وسیله باد از درخت کنده می‌شود

بارپژان: ۱- بره‌و، رمین، باو ۲- پر فیر، پر به‌ره‌که‌ت + ۱- رواج ۲- برکت

بارپسان: هۆزیکن له کورده‌کان + نام قبیله‌ایی از کردها
باریکان: لوتکه‌ی چیا له بناره‌وه به‌ره‌و ده‌شت، لای باریکایی چیا + دماغه کوه

بارین: هاتنه‌خواری به‌فریان باران له ئاسمانه‌وه + بارندگی، بارش
بازان: ۱- کۆکراوی باز بالنده‌ی راوچی ۲- گوندیکه له کوردستان + ۱- جمع «باز» پرنده شکاری ۲- نام روستایی در کردستان

بازنه: موچه‌وانه، ده‌سته‌وانه‌ی ئالقه له زیریان له زیو، خرخال + النگو
بازۆر: مه‌لیکی بۆری بیچکۆله‌یه + نام پرنده‌ایی کوچک خاکستری رنگ
بازه‌وان: ئه‌وه‌ی باز به خیو ده‌کا بۆ راو کردن + کسی که باز را برای شکار تربیت می‌کند

بازیار: ۱- به‌رگری ۲- یاریده‌ری بازده‌ر ۳- ئه‌وه‌ی باز به خیو ده‌کا بۆ راو کردن + ۱- بازدارنده ۲- داور مسابقه پرش ۳- کسی که باز را برای شکار تربیت می‌کند

بازیان: ۱- جیگای به‌ر بلاو ۲- جیگایک لای سورداش نزیک سلیمانی جیگای یه‌کی له شه‌ره گه‌وره‌کانی شیخ مه‌حمودی نهمر له گهل به‌ریتانی + ۱- مکان روباز ۲- مگانی نزدیک سلیمانیه محل یکی از جنگهای شیخ محمود حفید با انگلستان

بازار: ۱- شارۆلکه، شاری چکۆله ۲- چند دوکانیکه جیگای کرین و فروتنی تیکرایبی بیټ + ۱- شه‌رک ۲- بازار، مکان داد و ستد
بازوران: ۱- باشوران، خه‌لکی باشوور ۲- هۆزیکه کوردن + ۱- جنوبیها ۲- طایفه‌ایی از کردها

باژۆر: شار، جیگای وا له ئاوایی زۆر گه‌وره‌ته‌ره، ئاوه‌دانی گه‌وره به دوکان و بازاره‌وه + شهر

باژیلان: ۱- شوینی هاتنی با ۲- هۆزیکه کوردن نیشته‌جی پال خانه‌قین + ۱- محل وزش باد ۲- قبیله‌ایی از کردها که در اطراف خانقین سکونت

دارند

باسام: ۱- سامناک ۲- ناوی گوندیکه + ۱- ترسناک ۲- نام روستایی
باستینگ: گولی تازه شکوفیاگ + گل نو شکفته

باسکار: ۱- زۆردار ۲- بههیز له گفتوگۆدا + ۱- قدرتمند ۲- توانمند در
بحث و استدلال

باسکان: مله‌کانی چهند کۆو له به‌نه‌نه چیاپیک + قله‌های چند کوه در یک
سلسله جبال

باشار: ۱- دهربردن، خو راگرتن ۲- بهرانبه‌ری، پی وهستان + ۱-
مقاومت ۲- مقابله

باشوان: ۱- هیلانه‌ی واشه ۲- چیاپیکه له بانه + ۱- آشیانه ۲- نام کوهی
در بانه

باشور: لای قبيله، نیوان رۆژه‌ه‌لآت و رۆژئاوا + جنوب

باشوک: باشه، مه‌لیکی راوه‌که‌ری بچکوله، زۆرت‌ر چۆله‌که ده‌گرئ +
نوعی پرنده شکاری

باشیلا: ئاواره، دهر به‌ده‌ر + خانه به دوش

باکوت: میوه‌ی باوه‌راندو + میوه‌ایی که توسط باد ریخته باشد

باکور: بهرانبه‌ری باشور، پشتهو قبيله + شمال

بالک: ۱- باله‌که، ده‌فی شان، پارۆی شان ۲- چیاپیکه له کوردستان ۳-
مالبه‌ندیکه له کوردستان ۴- هۆزیکی کوردن ۵- گوندیکی کوردستان +

۱- استخوان کتف ۲- نام کوهی در کردستان ۳- نام منطقه‌ایی در
کردستان ۴- نام قبيله‌ایی در کردستان ۵- نام روستایی در کردستان

بالوئیز: بریکاری ده‌وله‌ت له ولاتیکی‌تردا + سفیر

باله‌وان: مه‌لیکی راوه‌که‌ره له باز چکوله‌تر + نوعی پرنده شکاری

بالین: ۱- پشتیوانه‌ی دیوار و کۆله‌که ۲- داریکه ده‌یخه‌نه پشتی درگای
داخراو + ۱- کمکی دیوار و ستون ۲- چوبی که پشت در نهند، کلون

بانگ: به‌خه‌به‌ر بردنی مروّف، جار‌دان + خبرکردن مردم، اذان

بانگه‌واز: مروّف به‌خه‌به‌رکردن به‌ده‌نگی به‌رز + باخبر ساختن مردم با
صدای بلند

بانو: که‌یوانوی مال، ژنی به‌رئیز + خانم

- باوا: ۱- ناوی باوک به‌ریزه‌وه هیئان ۲- باپیر، باوکی + ۱- با احترام اسم
 از پدر بردن ۲- پدر بزرگ
 باوان: مالی باب + خانه پدری
 باوهر: بروا، ئیمان، متمانه + عقیده، اطمینان
 باوهر: سنوری ئیوان دو مه‌زرا + مرز میان دو کشتزار
 باوه‌ند: ۱- بناغه‌دار، بنه‌ماله‌دار ۲- بنه‌ماله‌ییکی کوردن وا له باکوری
 ئیران فرمانده‌ریان دانا + ۱- اصیل ۲- خانواده‌ایی معروف از کردها
 کهدر شمال ایران حکومتی پایه نهادند
 باوین: ۱- خاوه‌ن، خییوی ۲- له هۆزه‌کانی بلاوه‌کراوی کورد + ۱-
 صاحب ۲- از قبایل پراکنده‌کرد
 باهۆز: گرده‌لول، گنیزه‌لوکه + گردباد
 باهیف: به‌هیف، بافی، چواله، بایهم + بادام
 بایزید: ۱- خودا یار ۲- خواناسیکی به‌نیو بانگی کورده خه‌لک به‌سام ۳-
 شاریکه له کوردستاندا + ۱- با ایمان، مؤمن ۲- نام عارفی مشهور کرد
 زبان «بایزید بسطامی» ۳- نام شهری در کردستان
 بایه‌ف: به‌هیف، بافی، چواله، بایهم + بادام
 بایه‌خ: ۱- به‌رده‌وامی ۲- گرینگی، نرخ + ۱- پایداری ۲- ارزش، قدر
 براخاس: یاری زانا و هۆشیار + دوست دانا و عاقل
 برادۆست: ۱- دۆستی یه‌ک ره‌نگ ۲- هۆزیککی کوردن ۳- چپایکه له
 کوردستانا ۴- مالبه‌ندیکه له کوردستانا + ۱- دوست صمیمی ۲- نام یکی
 از قبایل کرد ۳- نام کوهی در کردستان ۴- نام منطقه‌ای در کردستان
 برادر: ۱- کورپ یان پیباک وا له باب و دایک یان یه‌کئ له گه‌ل که‌سئ
 هاوبه‌ش بی ۲- بریتی له دوست و ئاشنا + ۱- اخوی، داداش ۲- کنایه از
 رفیق
 برژانک: بژۆل، موی پیلۆی چاو + مژه
 برژۆل: ۱- بژۆل، موی پیلۆی چاو ۲- پژی گوله‌گه‌نم و جو + ۱- مژه ۲-
 پرز گل گندم یا جو
 بروا: باوهر، ئیمان + اعتقاد
 بروسکه: ۱- چه‌خماخه‌ی هه‌ور یان هه‌ر شتیکی‌تر ۲- به‌رقیبه، تیلگراف +

- ۱- برق ناشی از ابر یا هر چیز دیگر ۲- تلگراف
 بریا: وتهی ئاواته خوازی + واژه ایکاش
 بریار: پهیمان، سه‌رشت، قه‌رار + قرار، عهد
 بریسکه: ۱- چه‌ماخه‌ی هه‌ور یان هه‌ر شتیکی تر ۲- به‌رقییه، تیلگراف +
 ۱- برق ناشی از ابر یا هر چیز دیگر ۲- تلگراف
 بریقه: دره‌وشانه‌وه‌ی شت له به‌ر هه‌تاو یان شتیکی تیشک ده‌ر +
 درخشیدن جسمی در مقابل تابش اشعه‌ آفتاب یا هر چیز دیگر
 بریکار: نوینه‌ری به‌ری‌وبه‌ری ئیش وکار + وکیل
 بریندار: ۱- زامار، به‌برین ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی هاوچه‌رخ‌ی کورد + ۱-
 زخمی ۲- تخلص شاعر معاصر «محمد رستمی»
 برینداره: لیخو‌ریکه بو بردنی بریندار یان نه‌خۆش بو نه‌خۆش‌خانه +
 آمبولانس
 بزوتنه‌وه: ۱- جولانه‌وه، وه‌رزان ۲- بریتی له سه‌رکه‌وتنی به‌ره به‌ره +
 ۱- حرکت، جنبش ۲- کنایه از پیروزی آرام آرام
 بزوین: هانده‌ر، جوولینه‌ر، هه‌لخ‌رینه‌ر + محرک
 بزوار: ۱- لابردنی گیای خراپ له ناو زراعت‌دا ۲- ژماردن + ۱- وجین
 کردن ۲- شمارش
 بزوار: زه‌وی پر له گیا + زمین سرسبز
 بزۆل: بزژانگ، موی پیلۆی چاو + مژه
 بزۆین: زه‌وی پر له گیا + زمین سرسبز
 بزۆو: خوارده‌مه‌نی‌یه‌که وا هۆی ژیا‌نی مروّف بی، هه‌رچی ئینسان پی
 ده‌ژی + قوت، مایه‌ زندگی
 بکیل: شتیکه زه‌وی شیو دهدا + شخم زن
 بلباس: به‌ خیله‌کانی پشده‌ر و مه‌رگه‌و مه‌نگۆر ده‌لین + به‌ عشا‌یر
 «پشده‌ر، مه‌رگه‌، مه‌نگۆر» بلباس می‌گویند
 بلویر: نای، پلور، ئامرازیکی ئاهه‌نگه + نی‌لبک
 بلینسه: گلپه‌سه‌ندنی ئاگر، گری ئاگر + له‌یب، شراره
 بلیمه‌ت: هه‌لکه‌وته، پیاوی که‌م وینه، مروّقی زۆر زانا + نابغه
 بنار: داوینی چیا به‌رو ده‌شت + دامنه‌کوه‌که رو به‌ دشت است

- بناو:** جوړه داریکه زور سهخته وا له بر قورسی ئه‌که‌وټه ژیر ئاو + نوعی درخت محکم و سخت که به خاطر سنگینی به زیر آب فرو می‌رود
- بنه‌وان:** ژنی و ئاگاداری ناو مال دهکا + کدبانو، خانه‌دار
- بوار:** شوینی هاتو چوو کردن له چوم دا + محل عبور در رودخانه
- بوبان:** ۱- بهره‌و ژور، بۆ بان ۲- مالبه‌ندیکی کوردستان + ۱- به‌سوی بالا ۲- نام منطقه‌ای در کردستان
- بوټان:** ۱- زاراوه‌ییکی زمانی کوردی ۲- مالبه‌ندیکی کوردستان + ۱- لهجه‌ای در زبان کردی ۲- نام منطقه‌ای در کردستان
- بودیان:** له هۆزه‌کانی ماد + نام یکی از قبایل ماد
- بورباش:** له فرمانده‌ره‌کانی کوردی ماننایی + از فرمانروایان کاسی
- بورچین:** مامراوی می + مرغابی ماده
- بوزورگ:** ۱- گه‌وره، پله‌و پایه‌به‌رز ۲- هۆنه‌ریکی کورد + ۱- والا، برجسته ۲- نام شاعری کرد «بابه‌بۆزورگ لورستان»
- بوژان:** ۱- گه‌شه‌کردن، هه‌ل‌دان ۲- به‌خۆ داهاتن + ۱- نمو کردن، شکوفا شدن ۲- به‌خود بالیدن
- بوسیان:** له هۆزه‌کانی ماد + از قبایل ماد
- بوکان:** ۱- جوانخاسان ۲- کوکراوی بوک ۳- شاریکه له کوردستاندا + ۱- زیبارویان ۲- عروسها ۳- نام شهری در کردستان
- بوکی:** تازه‌بوک، کچی و تازه به شو درایی + نو عروس
- بوکین:** جوړی بازییه وهک شانۆ + خیمه شب بازی
- بوئخوش:** ئه‌وه‌ی وا بوئی خوئی لی دئ + خوشبو
- بوئدار:** دارای بوئی خوئ، خاوه‌نی بوئی جوان + دارای بوی خوش
- بویان:** ئه‌وه‌ی وا بوئی خوئی لی دئ + خوشبو
- بوین:** رازی، په‌سه‌ندکار، ره‌زامه‌ند + قانع
- به‌تام:** خوئ له سه‌رزماندا، خوئ چیژه + خوشمزه
- به‌تاو:** توند، فرز، خیرا + سریع
- به‌تمان:** چومییکی کوردستان + نام رودخانه‌ای در کردستان
- به‌تین:** ۱- به‌گه‌رمایی خوړ یان ئاگر ۲- زوردار + ۱- پرحرارت ۲- قدرتمند

به‌جهرگ: بریتی له ئاده‌میزادی ئازای چاو نه‌ترس + کنایه از آدم بیباک
وشجاع

به‌ختان: توش بونی نه‌هات + بد شانسی

به‌خته‌وان: شوینی وا له خه‌یالدا هه‌یه و به‌لام پی ناگه‌ین + مدینه فاضله

به‌خته‌وه‌ر: خاوه‌ن به‌خت، به‌ختیار + به‌روز، کامران

به‌ختیار: ۱- خاوه‌ن به‌خت، به‌ختیار ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱-

به‌روز، کامران ۲- تخلص شاعر کرد «علی اصغر خان سالارشریف»

به‌خشان: بلاو کردن، په‌رژاندن + منتشر کردن

به‌خشین: عافو کرن، لی بوردن + عفو کردن

به‌خشینه‌ر: دابه‌ش‌کەر، دل گوشا، ده‌س با + سخی

به‌رام: ئه‌وه‌ی وا بۆنی خوۆشی لی دی + خوشبو

به‌راو: زه‌وینی وا به‌ هۆی کانی یان چۆم ئاو بخوا + زمینی که بوسيله

چشمه یا رودخانه آبیاری شود

به‌روار: ۱- ئه‌و به‌شه‌ی ناو قه‌دی چیا وا جوانترین به‌شیه ۲- مالبه‌ندیکی

کوردستان + ۱- آن قسمت از دامنه‌کوه که زیباترین قسمت آن می‌باشد ۲-

نام منطقه‌ای در کردستان نزدیک عمادیه

به‌رتاو: شوینی وا تاو لی ئه‌دا + جای آفتابگیر

به‌رچاو: ۱- دیمه‌ن ۲- جوان و له‌بار ۳- دیارده + ۱- منتظر ۲- زیبا ۳-

پدیده

به‌رداش: بۆچون، پاشه‌کی، لیکنده‌وه + نتیجه

به‌ردل: نانی وا له هه‌وه‌لی به‌یانی ده‌خوری + صبحانه

به‌رزالین: گیایکی بۆن خوۆشه به‌ کار نه‌خوۆشی دیت + نام گیاهی خوشبو

است که مصرف طبی دارد

به‌رزان: ۱- شوینیان به‌رزو بلند ۲- مالبه‌ندیکی کوردستان ۳- هۆزیکي

به‌نیو بانگ له کورد + ۱- بلندیها ۲- نام منطقه‌ای در کردستان ۳- نام

طایفه‌ای معروف از کردهای ساکن عراق

به‌رزاو: ئه‌و کاته‌ی وا ئاوی زریا له به‌رزترین جیگای خو‌یه‌تی + مد دریا

به‌رزئافه‌رین: ده‌س خوه‌شی گه‌وره + تشویق بزرگ

به‌رزو: ۱- بالابه‌رز ۲- بریتی له گه‌وره‌یی ۳- کوری زوراو کوری

رۆسته‌م + ۱- بلند بالا ۲- کنایه از عظمت ۳- نام پسر سه‌راب پسر رستم زال

به‌رزویه: ۱- بالابهرز، شوهره‌پی‌یاگ ۲- نه‌خۆش یاری به نیو بانگی سهرده‌می ساسانیان + ۱- بلند بالا ۲- نام دکت‌ر مشهور معاصر انوشیروان ساسانی

به‌رزه‌فر: ۱- ئه‌وه‌ی واه‌یوای به‌رز‌ی له دل دایه ۲- له پال‌ه‌وانه‌کانی کوردی سهرده‌می هه‌خامنه‌شی + ۱- بلند پرواز ۲- از سرداران کرد دوره هخامنشی

به‌رزه‌ما: مانگی شه‌وی چوارده + بدر

به‌رز‌ی: ۱- بلندی ۲- بریتی له بالابهرز + ۱- جای بلند، سکو ۲- کنایه از بلند قامت

به‌رزین: ۱- خاون گه‌وره‌یی ۲- پال‌ه‌وانیکی سهرده‌می ماد ۳- چپایکه له کوردستان + ۱- باشکوه ۲- نام یکی از سرداران کیکاوس شاه ماد ۳- نام کوهی در کردستان بین مهاباد و سردشت

به‌رسیل: کولیره‌ی به ساج برژاو + نوعی گرد نان

به‌رش‌یو: نان‌ی وا له ئیوارانا ده‌خوری + عصرانه

به‌رکاو: داوینی چیا، بناری شاخ + دامنه‌کوه

به‌رکۆ: خهرمانی چکۆله پێش خهرمانی گه‌وره + خرمن کوچک قبل از خرمن بزرگ

به‌رکۆش: به‌ر هه‌لبینه، کۆش پۆش له سهرده‌می کاردا + پیش بند

به‌رگه‌ش: مه‌جۆمه‌ه، یال‌ته‌به‌ق + سینی، طبق

به‌رمال: ۱- پێش ده‌رگا ۲- جارماز ۳- بنه‌وان + ۱- جلوی منزل ۲- سجاده ۳- خانه‌دار

به‌رو: به‌ری داریکی لی‌ری و زۆر ناسراوه ده‌خوریتیش + بلوط

به‌روان: سینگ پۆش، پارچه‌ی وا له وه‌ختی ئیشدا به سینگه‌وه ده‌به‌ستری + پیش بند

به‌ره‌م: ۱- داها‌ت، به‌ش ۲- گۆرانی بیژیکی کورد + ۱- به‌ره، حاصل ۲-

نام خواننده‌کرد زبان «برهم حسن»

به‌ریان: پێش بو‌ ئاو یان بو‌با + گذر آب یا باد

به‌ریژ: خاوه‌ن گهوره‌یی + محترم
 به‌رین: ۱- له میژینه ۲- پان، به‌ربلاو + ۱- پیشین ۲- عریض، په‌ناور
 به‌زان: ئه‌وه‌ی وا دوژمن له به‌ین ده‌با + شکست دهنده
 به‌زین: ئه‌وه‌ی وا دوژمن له به‌ین ده‌با + شکست دهنده
 به‌ژوار: جوژی داری سفت و سهخت + نوعی درخت سخت و خیلی
 محکم شبیه آنوس
 به‌سام: ۱- سامناک ۲- ناوی گوندیکه ۳- پالئه‌وانیکی سه‌رده‌می ساسانی
 ۴- یه‌کی له خه‌وارچ + ۱- ترسناک ۲- نام روستایی در کردستان ۳- نام
 سرداری در دوره بهرام گور ساسانی ۴- نام یکی از خوارج «بسام کرد»
 به‌سته‌ک: ۱- پی خه‌ف ۲- نیوی گهوره‌یه‌کی سه‌رده‌می ماننایی + ۱-
 رختخواب ۲- نام یکی از بزرگان دوره سکایی
 به‌ستیر: جوژی جلی ژیر پی و نه‌خشی زور جوانی لیدایه + نوعی فرش
 با نقش‌های خیلی زیبا
 به‌سیه: ته‌او، نه‌یماگه + کافی
 به‌شدار: خاوه‌ن به‌ش، شه‌ریک + سه‌یم، شریک
 به‌شکو: بازارگانی هاوبه‌شی، شریکه + شرکت سه‌امی
 به‌فران: پاک و سپی وه‌ک به‌فر + معصوم و روپاک مانند برف
 به‌فرانبار: ۱- سه‌رده‌می بارینی به‌فر ۲- یه‌کم مانگی زستان + ۱- هنگام
 باریدن برف ۲- نام اولین ماه زمستان، دی ماه
 به‌فراو: ئاو و له تاوینی به‌فر ده‌رژیتته روی زه‌وی و بو خوی شه‌تاوی
 دروست ده‌کاو پیک دینی + آبی که از ذوب شدن برف سرازیر می‌شود و
 جویباری تشکیل می‌دهد
 به‌فرین: سپی و جوان وه‌ک به‌فر + سفید و زیبا مانند برف
 به‌لار: شوخ و پرناز قسه‌خو‌شی گالته‌که‌ر + آدم شوخ طبع
 به‌للوک: میوه‌یه‌کی سوری ترشی گروقه‌ری چکوله‌یه + الوبالو
 به‌لواژ: شیشه، شوشه + آبگینه
 به‌له‌نجه: ۱- خاوه‌نی رویشتنی به‌ناز ۲- جوړه‌گولیکی بون خوشی
 جوان ره‌نگه + ۱- خرامان، صاحب خرام ۲- نوعی گل خوشبو
 و خوش‌رنگ

به‌لین: قهول، پهیمان، شهرت + عهد، قرار
 به‌ناف: ۱- نیوپر، پتهو ۲- خاوه‌ن ناو، به نیو بانگ + ۱- محکم ۲- مشهور

به‌ناز: ئه‌وه‌ی زۆر ناز ده‌کا، نازدار + نازنین
 به‌نان: هه‌ره‌ت و ده‌می به‌ستن + عنفوان
 به‌نگین: ئه‌و که‌سی وا زۆر له به‌ندیخانه ماوئته‌وه + زندانی ابد
 به‌نه‌ن: ۱- چه‌ند چیا واله پال یه‌کن و به‌یه‌که‌وه به‌ستراون ۲- شوینی
 سه‌خت له شاخدا + ۱- شاه کوه ۲- جای سخت درکوه
 به‌نین: به‌نا، گیایکی خوارده‌مه‌نیه له وه‌هار ده‌روئ + نوعی گیاهی
 خوراک‌ی که در بهار می‌روید

به‌هار: ۱- به‌شی یه‌کمی سال ۲- بریتی له نهرمی و ناسکی و جوانی ۳-
 ناوه‌ندی کوردستان له سه‌رده‌می سلجوقیه‌کاندا ۴- هۆنه‌ر و نوسه‌ر و
 لی‌کۆله‌ری کورد + ۱- فصل بهار، قسمت اول سال ۲- کنایه از لطافت و
 زیبایی ۳- مرکز کردستان در دوره سلجوقی ۴- شاعر و نویسنده و
 محقق کرد «ملک الشعراى بهار»

به‌هاره: له دایک بون له به‌هاردا + متولد شدن در بهار
 به‌هره: نه‌فع، فایده، قازانچ + سود
 به‌همه‌ن: ۱- بیرباش، خیال چاک ۲- کورئ ئه‌سفهن‌دیار ۳- نازناوی
 هۆنه‌ریکی کورد + ۱- نیک اندیش ۲- نام پسر اسفندیار ۳- تخلص شاعر
 کرد «فریدون بهمن»

به‌هه‌شت: باغاتی خودا له‌و دونیا بو چاکان + فردوس، جنت
 به‌هیز: توانا، زۆردار + نیرومند
 به‌یان: شه‌وه‌کی، سۆزی، سبه‌ینی، ده‌می به‌یانی + بامداد، پگاه
 به‌یانه: شه‌وه‌کی، سۆزی، سبه‌ینی، ده‌می به‌یانی + بامداد، پگاه
 به‌یبون: گولیکی چیاپیه له کوئستانه‌کانی کوردستاندا به‌فراوانی ده‌روئ
 + گلی وحشی که در کوهستانهای کردستان فراوان سبز می‌شود، بابونه
 بی‌باک: نه‌ترس، گوئ نه‌در + با جرأت
 بی‌به‌ش: ئه‌وه‌ی وا به‌شی نه‌دراوه + محروم
 بی‌تا: بی‌وینه، تاییه‌تی + بی‌همتا

بیټاوان: بی گوناح، ئه‌وه‌ی بی ئه‌وه کاریکی کردبیټ ئازاریان دابیټ + بی گناه

بی‌توش: ۱- جیگایک وا خۆر نایگریټ ۲- گوندیکی کوردستان لای سهردهشت + ۱- همیشه سایه، ۲- نام روستایی در کردستان نزدیک سردشت

بیچکۆل: بچکۆک، چکۆله، بووچک + کوچک

بیچم: ۱- شکل و هه‌ندام ۲- تهرح و روخسار + ۱- هیئت ۲- سیما

بی‌دار: ۱- هۆشیار، بههۆش ۲- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- آگاه، مطلع ۲- تخلص شاعر کرد «محمد حسین جلیلی»

بیرشاد: ۱- یادی خۆشی، بیره‌وه‌ری شایی؛ ۲- شایاری فره‌ی‌دونی ئاراراتی + ۱- یادمان خوشحالی؛ ۲- نام وزیر فریدون خال‌دی

بیره‌وه‌ر: زۆر به بیر و هۆش، خاوه‌ن بیرو به‌زین + متفکر

بی‌ری: ناسراوی کچانی مه‌ردۆش + لقب دختران شیردوش

بی‌ریقان: ۱- دۆشینی ران له چیا کاتی به‌هار، ناوړان ۲- گۆرانی بیژیکی کورد ۳- له هۆزه‌کانی کوردی خوه‌ه‌لسان + ۱- دوشیدن شیر گوسفند توسط دختران در کوهستان هنگام بهار ۲- نام خواننده‌ای کرد زبان «بیریقان یارامین» ۳- از قبایلُ کرد خراسان

بیزار: ۱- ئه‌و کهسه‌ و له کاری خراب دوری بکا ۲- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- کسی که از اعمال زشت پرهیز کند ۲- تخلص شاعری کرد «حمید شهبازی»

بیژه‌ن: ۱- ته‌نیا وبی هاوسهر ۲- ئه‌وینداری به‌نیو بانگ کوری گیو و خوشکه‌ زاگی رۆسته‌م ۳- پالّه‌وانیکی سه‌رده‌می ماد + ۱- مجرد، تنها ۲- نام عاشق معروف پسر گیو خواهر زاده رستم زال ۳- نام یکی از سرداران دوره ماد

بی‌ساران: ۱- بی سهران، به‌ناحق کوژراوان ۲- گوندیکی کوردستان + ۱- بی سرها، بی دلیل قتل‌عام شده‌ها ۲- نام روستایی در کردستان نزدیک سنندج زادگاه بی‌سارانی

بی‌سان: بیسان، جیگه‌ی کاله‌ک و شوتی و ... + جالیز

بیستون: جیگه‌ی ناسینی خودا ۲- مال یان کۆشکی وا ستونی تی‌دا نه‌بی

۳- جیگا و شاخیکه له نزیکي کرماشان وا فره‌هاد ره‌نجی بیهوده‌ی تیا
 کیشا ۴- گو‌فاریکی کوردیه + محل عبادت خدا ۲- خانه یا کاخی که‌درآن
 ستون نباشد ۳- محل و کوهی سنگی نزدیک کرمانشاه که فره‌هاد در آنجا
 رنج بیهوده کشید ۴- نام مجله‌ای کردی
 بیسۆ: ۱- راست، دروست ۲- ره‌به‌ت، حه‌شارگه‌ی راویار + ۱- بی گمان
 ۲- کمینگاه شکارچی

بیسۆ: له راده به‌در، زیاد له ئه‌ندازه + بی حد، بی اندازه
 بیکن: ۱- بی هاوتا، ته‌نیا ۲- نیوی لوتکه‌ی ده مانگ ون له سه‌رده‌می ماد
 + ۱- بدون رقیب، یگانه ۲- نام قله دماوند در دوره ماد
 بیکه‌ژ: ۱- ساف، ته‌خت، ریک ۲- گوندیکی کوردستان + ۱- هموار،
 صاف ۲- نام روستایی در کردستان

بیکه‌س: ۱- بی خزم و سه‌ره‌پرشت ۲- هۆنه‌رانیکی هاوچه‌رخن + ۱- تنها
 و بدون حامی ۲- نام شاعران معاصر «فایق بیکه‌س، شیرکو بیکه‌س»
 بیکه‌رد: ۱- بی نه‌قس ۱- بریتی له زۆر جوانخاس + ۱- بدون رقیب ۲-
 کنایه از بسیار زیبا

بیلو: جوگه‌له‌ی ته‌مه‌ن کورت له ئاوی به فر یان باران ۲- گوندیکی
 کوردستان که مامۆستا ناری تی داژیاوه + ۱- جویبار کوتاه مدت ۲- نام
 روستایی در کردستان

بینه‌هر: به‌دیمه‌ن، زۆرجوان + دیدنی
 بیوه‌ر: ره‌قه‌می ملیۆن له حه‌سابی کوردیدا + عدد میلیون در ریاضی
 بیوه‌ی: ۱- مروقی بی زیان ۲- ساق، دور له وه‌ی + ۱- انسان بی آزار ۲-
 سلامت

بی‌وینه: بی هاوتا، بی هه‌وال + بی نظیر

((پ))

- پائير: وەدەورا، دەور تا دەور + اطراف
- پاپريك: نيوى گيايىكى بۆن خۆشە + نام گياھى خوشبو است
- پاتاو: شتىكە بۆ گەرم بون لە پاى دەكەن، پوزەوان + جوراب
- پادار: پايەدار، بەرقەرار + ثابت
- پاداش: چاكەيكە وا ئەكرى لە گەل كەسى بەرانبەر بە چاكەى خۆى + جزا
- پاراو: ۱- ئاو دراو، شتى تەر و تيراو ۲- شەق و تورت و لە گەشە + ۱- سىراب ۲- شاداب، خرم
- پارسا: درۆست، پاك، دىندار ۲- نازناوى ھۆنەرىكى كورد + ۱- پرهيزكار ۲- تخلص شاعر كرد «غلامرضا زندهدل»
- پارشيو: نانئى وا نيوەشەو بە تايبەت لە مانگى رەمەزاندە دەخورى ۲- كاتى خواردنى رۆژو ھەوان لە بەشى دوايى شەودا + ۱- سحرى ۲- سحر
- پارەوان: جيگاي وا پارەى زۆرى تيايەو بۆ ھەمو جيگا دەنيردرئى + بانك
- پارەيار: كەسى وا سەروكارى تەنيا بە پارەيە + كارمەند بانك
- پاريز: پەلامار لە ناخافل ۲- دەم گرتنەو، نەھيە + ۱- يورش غافلگيرانە ۲- دورى كردن، پرهيز
- پاريزگا: مالبەنديكى گەورەى دەولەتى، ويلايەت + استان
- پاريزگار: كەسى وا دوربين بيت و پاريز لە ھەمو شتىك بكا + پرهيزگار
- پاريزەر: كەسى پياگ لە روداو دەپاريزئى + حامى
- پارين: لالين، بە زەليلى و زەبونى داوا كردن + لايە و التماس
- پازۆك: لە ھۆزەكانى كورد + نام يكي از قبائل كرد
- پاسا: ۱- وەشارتو، بەرپيوار ۲- چاو پۆشى ۳- گوم كەر، وە شير + ۱- پنهان ۲- چشم پوشى ۳- پنهان كنده
- پاسار: ۱- ليوارەى بان ۲- پەند پيدان و تەمى كارى + ۱- لبة بام ۲- درس

عبرت

پاشا: گهوره و سه‌روکی ده‌ولت و دارای ئه‌رشیا بیت + حکمران مملکت که دارای تاج و تخت باشد

پاشکۆ: ۱- دیاری، پېشکەشی، سه‌وقات ۲- ژماره‌ی له‌ گوڤار یان روژنامه و به‌تایبه‌تی بلاو ده‌بیته‌وه + ۱- هدیة تقدیمی ۲- ویزه‌نامه

پاشگر: له‌ ریزماندا به‌و پیتانه‌ ده‌لین و ده‌که‌ونه‌ دوا وشه‌وه و مانایان ده‌گۆرن + پسوند

پاشه‌روک: ۱- به‌ری پاش چنین له‌ باخ به‌جی ماو ۲- نیوی یه‌کی له‌ په‌رتووکه‌کانی ماموستا «هیمن» + ۱- پساجین ۲- نام یکی از کتابهای

استاد هیمن

پاشه‌کی: ۱- له‌ دوا‌یی پاره‌دان ۲- دو ماهی په‌رتووک + ۱- پسا دست ۲- نتیجه‌ کتاب

پاکان: پیاو چاکان، شیخ و مه‌شایخ + نیکان، صالحان

پاکتاو: بیگه‌رد، خاوین، پاقر + پاکیزه

پاکدل: ئه‌وه‌ی دلی پاک و له‌ خراپه‌ به‌ دوره + مؤمن

پاکرو: دروست کار، دل پاک + امین

پاکزاد: ۱- بروا پیکراو، جینگای بروا ۲- له‌ نه‌ته‌وه‌ی پاک + ۱- امین ۲- از نژاد پاک

پاکناو: خوش ناو، ناو به‌ چاکه‌ بریاگ + خوشنام

پالکان: ۱- نیشه‌جی له‌ پال کان ۲- هۆزیک‌ی کورد + ۱- بغل معدن ۲- نام یکی از قبایل کرد خراسان

پاله: ۱- شاری گه‌وره ۲- دربار و دیوا خانی گه‌وره پیاوان ۳- کریکار، عمه‌له + ۱- شهر بزرگ ۲- دربار بزرگان ۳- کارگر

پاله‌وان: پیاوی به‌هیز، پیاوی زور ئازا و توانا + نیرومند

پاناو: سه‌ر چپای ته‌خت، ته‌ختایی سه‌ر که‌ژ ۲- ئاوی و له‌ زریا گه‌وره‌تره + ۱- جای هموار بر قله‌ کوه ۲- اقیانوس

پاوان: قه‌ده‌خه، می‌رگ یان باخی تایبه‌تی، جینگای خسوسی + قرغ، مکان انحصاری

پاوه: ۱- قه‌ده‌خه، می‌رگ یان باخی تایبه‌تی، جینگای خسوسی ۲- له

پال‌هوانه‌کانی سه‌رده‌می ساسانی ۳- شاریکه له کوردستان + ۱- قرغ، مکان انحصاری ۲- از سرداران دوره ساسانی ۳- نام شهری در کردستان

پاویر: جیگای پال دانه‌وه، جیگای پشت دانه‌وه + تکیه‌گاه
پاینار: خوش و بیش گوتنی گهرم به میوان + استقبال گرم کردن از مهمان

پدرام: ۱- همو کاتی، هه‌تا هه‌تایه ۲- له سه‌رک‌هیف + ۱- همیشه ۲- خوشحال

پر‌بار: داری زۆر به میوه + درخت پرثمر

پر‌تان: نوین، پیخه‌ف + رختخواب

پر‌تاو: ئاگری زۆر به‌هیز + آتش شعله‌ور

پر‌چه‌ک: چه‌کداری ساز و تیار له سیلاحدا + سلحشور

پر‌دل: نه‌ترس، ته‌متن + دلاور

پر‌ژان: به زهوی وهر بونی ئاو یان توو + افشان شدن آب یا بذر بر زمین
پر‌ژانگ: به زهوی وهر بونی ئاو یان توو + افشان شدن آب یا بذر بر زمین

پر‌ژۆل: بلاو، په‌رژ + افشان

پر‌سا: پرسکه‌ر، به پرسیار + پرسش‌کننده

پر‌سکه: ئاورینگ، پرسکه، پریشکی ئاگر + شراره

پر‌سیار: پرس کردنی له شتیکی نادیار + سؤال

پر‌سین: پرس کردن + سؤال کردن

پر‌شنگ: ۱- تیشکی رۆژ ۲- پریشکه‌ی ئاگر ۳- گوڤاریکی کوردی + ۱- تابش

۲- شراره ۳- نام مجله‌ی کردی منتشره در اروپا

پر‌گال: ساحه‌ب‌ئیش، به ریو به‌ری کار + کارفرما

پر‌ناز: فیسن، زۆر فیس که‌ر + لوس، پرافاده

پر‌ۆشه: ده‌نکه ده‌نکه بارینی به‌فر له یه‌کم بارین‌دا + ریزش دانه‌های برف در اولین بارش

پر‌یشک: پشکی ئاو + پشنگ آب

پژاک: دلۆپی ئاو له حال پژیاندا + قطره‌آب در حال پاشیده شدن

- پژان: وهشاندن، چاندنی تۆم + تخم افشاندن
 پژبیین: پشتین، ئهوهی له پشتی دهبهستن + کمر بند
 پژمان: ۱- خهمین، دل تهنگ ۲- ناسراوی بهنیو بانگیکی کورد + ۱- ناراحت ۲- لقب یکی از مشاهیر کرد «حسین بختیاری»
 پژوار: زهوی پر له گیاه + زمین سرسبز
 پژوین: پشتین، ئهوهی له پشتی دهبهستن + کمر بند
 پسپۆر: چازان و لیزانی کار + خبره
 پشتیار: یار، یارمهتی دهر + یاور
 پشتین: پژوین، ئهوهی له پشتی دهبهستن + کمر بند
 پشتیوان: هاریکار، یارمهتی دهر + حامی
 پشکۆ: دهنکه ئاگری گهش، سکل + اخگر
 پشکین: مال یان مروّف پشکین، پرسپاری کهری پۆلیس + بازرس، کاراگاه، کمیسر
 پلان: چواربهند، چوار چپوه + اسکلت
 پوران دوخت: رومهتی وهک کوران، چیرهی وهک کوران + دارای قیافه پسران
 پوران: ۱- دیاری ۲- ولاتی وا کوری تیا زوره + ۱- هدیه ۲- سرزمین پسران
 پوری: خوشک باب یان دایک + عمه، خاله
 پوریا: ۱- میمکهزاگ، خوشکه زاگی باب یان دایک ۲- ریک و پیک + ۱- عمهزاده، خالهزاده، دختر عمه پسر عمه یا دختر خاله پسر خاله ۲- مرتب
 پوریان: ریک و پیک بون + متناسب
 پۆشین: ۱- خشلی سهری ژنانه ۲- ون کردنی دهنگ و باس بۆ ئهوهی بلاو نهبیتهوه + ۱- زیور سر زنانه ۲- مخفی نمودن اخبار
 پۆلا: شتیکه له ئاسن پۆختهتر و بهنرخهتره + فولاد
 پولان: مانگی رهشه، دواپی مانگی زستان + اسفند ماه
 پونگه: گیاهکی وههاری ئاوییه زور بۆن خوشه + پونه
 پهپوله: پهروانه، نمنۆک + پروانه
 پهخشان: ۱- بلاو کردن ۲- نوسراوی بهرانبهری هۆنراو + ۱- منتشر

- کردن ۲- نثر مقابل نظم در شعر
 په‌راو: کاغەزی پەرتووک + کاغذ کتاب
 په‌راویژ: باخەلی پەرتووک + حاشیە کتاب
 پەرتۆ: ۱- رۆشنایی، روناکي ۲- له میره‌کانی کوردی هه‌کاری ۳-
 نازناوی هۆنەرانیکی کورد + ۱- روشنایی ۲- از امرای کرد حکاری
 «پرتوبگ» ۳- تخلص شاعرانی کرد «عبدالرحیم سوریه‌ای، محمداکرم
 سنندجی، محمد سعید احمد بگ، محمد کریم خان، ابوطالب یوسف مثال،
 آقا کاظم خلف، علی اشرف نوبتی»
 پەرتووک: کتیب، نوسراوه‌ی له چاپ دراو + کتاب
 په‌رداخ: ۱- جوان و لوس کراو، رازاوه ۲- ساز و به‌که‌یف + ۱- آراسته
 ۲- سرحال
 په‌ردیژ: هه‌لکه‌وت، ده‌رفه‌ت + فرصت
 په‌ردیکا: کچی پاشای مادی چوک هاوکات له گه‌ل په‌لاماری ئیسه‌که‌نده‌ری
 مه‌قدونی + نام دختر پادشاه‌ماد آتور پادگان همزمان با حمله اسکندر
 مقدونی
 په‌رژان: دەس گه‌یشتن بۆ کردنی کاریک، خه‌ریک بون، گوئی پیدان +
 مشغولیت
 په‌رژین: ۱- هه‌لی کار له باره‌ی شتیکه‌وه ۲- دیواری له زه‌ل یان گیا وا به
 ده‌وری بیسان ده‌کیشری + ۱- پرداختن به‌کاری مشخص ۲- دیواری از
 نی یا گیاه که به دور جالیز می‌کشند
 په‌رنیان: هه‌وره‌میش، ئارمیش، ئاوریشم + ابریشم
 په‌رنیگار: ناسک، لوس + ساده، لطیف
 په‌روان: ئامرازیکه ئاوریشم ده‌چنی + دستگاه بافنده ابریشم
 په‌روانه: جوړه په‌پوله‌یه‌که وا به ده‌وری گردی تیشک ئه‌سورپته‌وه +
 نوعی پروانه‌که به دور نور می‌چرخد
 په‌روه‌رشت: به‌خپۆ کردن، په‌رورده‌کردن + سرپرستی
 په‌روه‌ر: به‌خپۆ که‌ر، سه‌ره‌پرشتی کردن + پرورنده، سرپرست
 په‌رویز: ۱- سه‌ره‌که‌وتو، پیروژ ۲- پاشایکی بنه‌ماله‌ی ساسانی + ۱- فاتح
 ۲- نام پادشاهی از سلسله ساسانی «خسرو پرویز»

په‌روین: ۱- هۆشاله ئه‌ستیره‌یکه له ئاسمان ۲- ئامرازیکه ئاوریشم ده‌چنی + ۱- ثریا ۲- دستگاه بافنده ابریشم
 په‌رهنگ: له رزانه‌ی گواره + آویزه، گوشواره
 په‌ری دۆخت: روی وه‌ک په‌ری جوان + سیمای چون حوری زیبا
 په‌ری: ۱- فریشته ۲- بالدارای خه‌یالی زۆر جوان ۱- په‌ردوکی بوک و زاوا + ۱- حوری ۲- حجله عروس و داماد
 په‌ریز: زه‌وینی و به‌تازه‌گی دره‌و کرابی + زمینی که غله‌ش تازه درو شده باشد
 په‌ریزاد: ۱- بریتی له جوان چاکی میوینه ۲- کچی به‌همه‌نی کیانی وا ۳۹
 سال فرمانده‌ری کردوه + ۱- پری نژاد ۲- نام دختر بهمن کیانی که ۳۹ سال حکومت کرد
 په‌ریشاد: بریتی له جوانی سه‌رخۆش + کنایه‌از زیبایی مست
 په‌ریشان: ۱- بلاو ۲- دل به‌خه‌م ۳- نازناوی هۆنه‌رانیکی کورد + ۱- پراکنده ۲- اندوهگین ۳- تخلص شاعران کرد «عبدالقاسم خان، عباس خان تکابی»
 په‌ریناز: جوان، لوس، خوشیک + زیبا
 په‌سلان: روژی قیامه‌ت، روژی هه‌ستانه‌وه‌ی دوا‌ی مه‌رگ + روز رستاخیز
 په‌سیو: سوچ، قوژبن، که‌لین + گوشه
 په‌شوته‌ن: له گیان گوزریاگ، پینمه‌رگه + فداکار
 په‌شه‌نگ: ۱- پشکی ئاو ۲- چه‌ند که‌س له میره‌کانی میروانی فه‌زله‌وییه + ۱- پشنگ آب ۲- نام چند تن از امیران امارت فضلویه
 په‌شیو: بیربلاو، خه‌یالای ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- پریشان حال ۲- تخلص شاعر کرد «عبدالله پشیو»
 په‌لامار: هیرش، هه‌لمه‌ت + حمله، هجوم
 په‌نام: نادیار، له به‌ر چاو گوم + پنهان
 په‌ندیار: فره‌زان، زانیار + فیلسوف
 په‌ندیر: ئاموژگار، ئاموژیاری که‌ر + اندرزگو
 په‌یام: ۱- راسپییری، ده‌نگ، باسی و بو که‌سی بنی‌دری ۲- نازناوی

هۆنهریکی کورد + ۱- سفارش ۲- تخلص شاعر کرد «فرشید یوسفی»
 پهیامنیر: ۱- ولّام نیر، کەسێ دەنگ و باس بنیڕی بەم لاو ئەو لادا ۲-
 خەبەرەدر، جینگایک واپهيام بلاو دەکاتەوه + خەبرنگار ۲- خەبرگذاری
 پهیدا: ۱- دیار، ئاشکرا، خویا ۲- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- آشکار
 ۲- تخلص شاعری کرد «باقر معدث»

پهیرهو: مدیر، دوست و پیوهند، دوا کهوتوی کهسیک، کەسێ وا له
 گوفتاریان کرداردا چاو له یهکیک بکا + تابع، مدیر
 پهیکار: شهر و جهنگ، کیشه و ههرا + پیکار
 پهیمان: ۱- شهرت، بهستنی شتیکی له نیوان دو کەس یان دو دهولهتدا
 ۲- بهلین، قهول ۳- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- عهد ۲- وفا ۳- تخلص
 شاعر کرد «شکرالله ارباب زاده»

پیباز: ۱- پهردەباز، بهردی پهپینهوه له باتی پرو ۲- ناسراوی میریکی
 کورد + ۱- گدار ۲- لقب یکی از امرای کرد «مصطفی بگ»

پیحۆر: خواردهمهنی یهکه وا هۆی ژیانی مروّف بی، ههرجی ئینسان پی
 دهژی + قوت، مایه زندگی

پیران: ۱- زانا، زیرهک ۲- هۆزیکی کورد ۳- گوندیکی کوردستان ۴-
 ناسراوی قارهمانیکی کورد + ۱- دانا ۲- نام عشیره‌ای کرد ۳- نام
 روستایی درکردستان نزدیک مریوان ۴- لقب یکی از قهرمانان ملت کرد
 «شیخ سعید پیران»

پیروّت: زۆرزان، وهکو پیر زانا + دانا
 پیروۆز: موبارهک + فرخنده

پیرهکەس: ۱- باشتترین کەس، چاکترین مروّف ۲- نازناوی هۆنهریکی
 کورد + ۱- بهترین شخص ۲- تخلص شاعر کرد «جعفر بن فهرجس»

پیرهمیرو: ۱- چاکترین پیագ، باشتترین میرو ۲- بریتی له فره‌زان ۳-
 نازناوی هۆنهری به ناو بانگی کورد ۴- ناوی هۆنهریکی کورد + ۱-
 بهترین مرد ۲- کنایه از دانشمند ۳- تخلص شاعر مشهور کرد «حاجی
 توفیق بگ» ۴- نام شاعر کرد «پیرمرد هوردینی»

پیزان: چاکه له بهر چاو، ئەمهگ ناس + با وفا
 پیشاندهر: ری نوین، ریشاندهر + راهنما

پیشداد: ۱- ئەو کەسەى وا يەکم جار يەکیهتی و بەرانبەرى له جیهاندا دامەزراند ۲- ناسراوى پاوشایىکی گۆتى + ۱- اولین شخصی که اولین بار عدل و برابری را در جهان برقرار ساخت ۲- لقب بنیانگذار جشن سده هوشنگ پیشدادی

پیشرهو: ۱- رى نوین، ریشاندەر ۲- ئەوانهى له پیشهوه ئهروڤن + ۱- هادی ۲- پیش قراول

پیشکو: لوتکهى چیا، کهیکی کيو + دماغهکوه
پیشکهوت: ۱- له پیش خهلهکوه رویشتن ۲- ههله چون + ۱- جلودار ۲- ترقى کردن

پیشکهوتن: ۱- له پیش خهلهکوه رویشتن ۲- ههله چون، تورهقى کردن ۳- روژنامهى کوردی + ۱- پیشقدم شدن ۲- پیشرفت کردن ۳- نام روزنامهى کردی

پیشمه‌رگه: چه‌کداری رزگار یخواز + آزادیخواه‌مصلح، فدایی
پیشواز: پیر، به‌راپیری، به‌پیره‌وه چون + استقبال
پیشه‌کی: ۱- عه‌ره‌بون، ببع ۲- گری له پیش کاردا ۳- له پیشودا ۴- هه‌ه‌لی په‌رتووک + ۱- بیعانه ۲- پیش پرداخت ۳- قبله ۴- مقدمه‌کتاب
پیشه‌نگ: ۱- یه‌کم، پیش هه‌ر شتی ۲- نازناوی هونه‌ریکی کورد + ۱- اولین ۲- تخلص شاعر کرد «فرخ بهروز»

پیشه‌وا: ۱- گه‌وره‌ی گشت مرۆف، ریبەر ۲- ناسراوی به ناو بانگی کورد + ۱- ره‌بر ۲- لقب یکی از مشاهیر کرد «قازی محمد»
پیکه‌وت: شیوا، پیژا + لایق

پیلان: نه‌خشه‌ی کار، ته‌رحی کار + طرح، نقشه
پیناز: ۱- فه‌خر پی کردن، نازین به کهسیک ۲- هۆزیکى کوردن + ۱- مباحات کردن به‌کسی یا چیزی ۲- نام یکی از قبایل کرد
پیناس: هۆی ناسین، شتیک وا به‌هۆی بونی کهسی ده‌ناسری + کارت شناسایی

پیناو: ۱- رى و بۆنه، ریگه ۲- سجیل، به‌گه‌ی ناسین + ۱- راه ۲- شناسنامه

پینوس: ئامرازی نویسن + قلم

پیوار: نادیار، له بهر چاو گوم + ناشناس، گمنام
پیوان: شتیکه بو ئه اندازه گرتنی شتیکی تر + وسیله اندازه گیری
پیوه: ١- کەسێ وا دهپیوی ٢- شتیکه وا کالاً دهپیوی + ١- اندازه گیر ٢-
باسکول
پیوه‌ند: ئاشنایه‌تی، ئیلاقه + علاقه

«ت»

تابان: ۱- به دره‌وشین ۲- هه‌لاتوی مانگ ۳- تا سه‌ر بان، تاسه‌رو + ۱-
درخشان، منور ۲- مطلع ماه ۳- تاپشت بام
تاپور: له هۆزه کورده‌کانی نیشته‌جی ئاتورپادگان + از قبایل کرد ساکن
آذربایجان
تافکه: ۱- ئاوه‌لدیر، قه‌لبه‌ز ۲- بریتی له‌گه‌وره‌یی + ۱- آبشار ۲- کنایه‌از
ابهت
تار: جوړی ئامرازی ساز لیدانه + چنگ
تارا: سه‌رپوشی سوری بوک له‌کاتی گواستنه‌وه + سرپوش قرمز رنگ
عروس
تاران: رویشتنی بی‌گه‌رانه‌وه + رفتن بی‌بازگشت
تاراو: به‌زۆر رویشتن بی‌گه‌رانه‌وه + به‌اجبار از مسکن خود دورشدن
تازه: ۱- نوی، نو ۲- چاک، باش + ۱- جدید ۲- مرغوب
تاژان: لکی باریکی دار، لقی رزاو + جوانه‌درخت
تاسه: ئیشتیای، تامه‌زۆ، ئاره‌زو + هوس، میل، اشتیاق
تاشان: سزا دان له‌سه‌ر سوچ و هه‌له، ته‌می + تنبیه
تاقانه: ۱- ته‌نیا مندالی باب دایک ۲- بی‌وینه و هه‌لکه‌وته + ۱- یگانه
فرزند ۲- بی‌نظیر
تاقم: ده‌سته‌ی هاوکار و هاوئیش + گروه همکار
تالا: شانس، بهخت + اقبال
تالان: ۱- توله‌ساندنه‌وه ۲- جیگای دۆزینه‌وه‌ی بهخت ۳- مه‌زرای زۆر
چوک + ۱- انتقام‌گرفتن ۲- محل پیدا کردن شانس ۳- باغچه
تامه‌زۆ: ئاواته‌خواز، زۆر به‌تاسه + مشتاق
تانین: له‌توانادا بون، له‌وزه‌دا بون + توانستن

تاوان: ١- قه‌ره‌بونی هه‌له ٢- توانه‌وه، حه‌ل بون + ١- جریمه ٢- ذوب شدن

تاویار: ١- پارێزگاری ئاگر ٢- پارێزه‌ری به‌شی رۆژ + ١- نگهبان آتش ٢- نگهبان شیفت روز

تاویر: به‌ردی پانی نان برژاندن له جیاتی ساج + تخته‌سنگی صاف که برآن نان بپزند

تایبه‌ت: به‌ته‌نیایی، هه‌ل بژیراو + ویژه، خصوصی

تروسکه: ١- بریقه، بروسکه ٢- بروسکه‌ی ئاسمان + ١- درخشش ٢- برق آسمان

تروشک: نوری خوهر، تیشکی خوهر + نورخورشید

تروشکه: پزوسکه، پروسکه، پرسه + جرقه

ترییشه: بروسکه‌ی هه‌ور وا نوری هه‌یه + برق آسمان

تریفه: تیشکی مانگ، شه‌وقی مانگ + تابش ماه

تریقه: ده‌نگی پیکه‌نینی به‌رز + صدای خنده

توانا: ١- به‌هیز، زۆردار ٢- ده‌سه‌لات دار، دارا ٣- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ١- نیرومند ٢- مقتدر ٣- تخلص شاعری کرد «ناصر توانا»

توتاک: ١- جۆری کۆتر، یاکه‌ریم ٢- تاق تاقه‌که‌ره، قژاکه + ١- قمری ٢- مرغ شبا‌هنگ

توچان: به‌روانکه یان پێش به‌ندیک توی تێده‌کن بوچاندن + پیش بندی که بذر در آن بریزد برای افشاندن

توران: ١- سه‌رده‌می وه‌رینی تو ٢- برییتی له زانست ٣- ولاتی توره‌ج کورپی فه‌ریدون + ١- فصل رسیدن شاه‌توت ٢- کنایه‌از دانش ٣- نام

سرزمین تورج پسر فریدون خالدي

توره‌ج: ١- برییتی له زانست ٢- کورپی فه‌ریدونی ئۆرار‌تویی + کنایه‌از دانش ٢- نام پسر فریدون

تۆزآل: که‌می، تۆزی، زۆرکه‌م + بسیار اندک

تۆزوال: تۆزآل، تۆز، توی هه‌رناسکی هه‌رشتی + کاشه

تۆزه‌ر: که‌سی وا به‌ بنج و بناوانی باسی یان کاریکدا ده‌روا + پزوه‌شگر

توس: ١- سینه‌مین پادشای ماد ٢- لکی تازه‌ی دار ٣- یه‌کی له

سه‌رداره‌کانی کهیکاوسی ماده + ۱- نام سومین پادشاه‌ماد ۲-
 جوانه‌درخت ۳- نام یکی از سرداران کیکاوس ماد
 تۆشیار: ۱- گیرۆده، توش هاتگ ۲- روبه‌روبون + ۱- دچار ۲- روبه‌رو
 شدن

تۆله: قهربونی زولم ساندنه‌وه + انتقام

تۆماج: بریتی له یه‌ک زبیرتوشی + کنایه از یک زردتشتی

ته‌رپۆش: ئهو کهسه‌ی وا جلی باش له به‌ر ده‌کا + شیک پوش

ته‌رخان: ۱- ده‌س چن، گولبژیر ۲- تاییه‌ت ۳- به‌شی له هۆزی جاف ۴-

باپیری فاراوی زانا و خواناس + ۱- گلچین ۲- خصوصی ۳- نام بخشی

از قبیله جاف ۴- نام پدر بزرگ فارابی دانشمند و عارف

ته‌رزان: جوان و له‌بار + زیبایی دلپسند

ته‌رزه: ته‌یروک، گلیره + تگرگ

ته‌رزی: شیوه، شیوه، ره‌وشت، ئاکار + اصلوب

ته‌رزین: ناسک و دلرفین + دلربا

ته‌سکۆل: ۱- که‌م به‌ر، به‌رانبه‌ری به‌ریان ۲- بریتی له جوانخاسی

که‌م‌ته‌مه‌ن + ۱- کم عرض ۲- کنایه از زیبای کوچولو

ته‌سیار: ئیشک چی کاروان + نگهبان قافله

ته‌سین: ئاگری گه‌ش، ئاگری به‌تین + شعله‌ور

ته‌لان: ۱- به‌رزایی چیا له به‌رزترین جیگادا ۲- گوندیکی کوردستان + ۱-

ستیغ کوه ۲- نام روستایی درکردستان

ته‌نبور: جوړی ئامرازی ساز لیدانه‌وه وه‌کو تار + نوعی آلت موسیقی

شبیله چنگ

ته‌نه‌سور: ۱- سور پیس ۲- که‌سی وا به‌ فرمانی ئه‌ردشیری بابه‌کان بۆ

کو کردنی به‌شه‌کانی ئاو‌یستا تی کۆشی + ۱- سرخپوست ۲- نام موبدی

که‌ بدستور اردشیر بابکان مامور جمع‌آوری اوستا گردید

ته‌نیا: تاقانه، تاقه‌که‌س + یگانه، واحد

ته‌وار: ۱- جوړه مه‌لیکی راوکه‌ره وه‌کو باز ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد

+ ۱- نوعی پرنده شکاری شبیله باز ۲- تخلص شاعری کرد «اسحاق علی»

ته‌یار: ۱- ساز و ئاماده ۲- ده‌وله‌مه‌ند و به‌که‌یف + ۱- مه‌یا ۲- ثروتمند و

آسوده

ته‌یمان: دهرک و دیواری له شۆل دروست کراو + در و دیواری که از ترکه ساخته شده

تیبین: ورده‌کار، بیر روناک، خاوه‌ن هزر + اندیشمند

تیراو: سهۆزه‌وده‌خلی پاراو + سیزه شاداب

تیرداد: ۱- تیژی سهره تیر ۲- پاوشای کورد زمانی ئهرمه‌نیا له سهرده‌می پاشایه‌تی نیروۆن ۳- نیوی چه‌ند پادشا له بنه‌ماله‌ی ساسانی ۴- پالّه‌وانیکی سهرده‌می ماده + ۱- تیزی سرتیر ۲- نام پادشاه کرد زبان ارمنستان در هنگام زمامداری نرون در روم ۳- نام چند تن از شاهان سلسله اشکانی ۴- از سرداران دوره ماد

تیرۆش: ۱- به دره‌وشین ۲- هه‌لاتوی مانگ ۳- تا سه‌ر بان، تاسه‌رو + ۱- درخشان، منور ۲- مطلع ماه ۳- تاپشت بام

تیره‌کوۆ: سوکه‌له‌ی تیره‌کوۆل، بردنی تیر به‌شان بو جیگایک + بردن تیر روی کول به‌جایی

تیره‌وان: ئه‌و که‌سه‌تیر ئه‌خا بو ئامانجی + تیرانداز

تیژوال: جوۆی مه‌لی راوکه‌ره + نوعی پرنده‌شکاری، تیز بال

تیشک: روناکی له دوردیار، بریقه‌دانه‌وه + انعکاس نور

تیشکوۆل: بریقه‌دانه‌وه‌ی ورد و بچوک + انعکاس پرتو کوچک

تیکده‌ر: ویرانکه‌ری مالی دوژمن + دشمن آواره‌کن

تیکوشه‌ر: ۱- ته‌قالاده‌ر، هه‌ول دهر ۲- پرکار، کار لی‌هاتو + ۱- ساعی ۲- فعال

تیگران: ۱- تیژی سهره تیر ۲- میری کورده زمان نینراو بو ئاکاد ۳- شاریکی که‌وناراییه له باشوری زریباری مه‌ریوان + ۱- تیزی سرتیر ۲- نام حکمران اعزامی از جانب پیشدادیان در آکاد ۳- نام شهری باستانی در جنوب دریاچه مریوان

تیما: ده‌شتی به‌رز، دهر + جلگه

تینو: ۱- په‌ی جوۆر، شوین‌گیر ۲- تیکوشان، هه‌ول دان + ۱- جویا ۲- تلاشگر

«ج»

جارماز: بهرمالی نوڤژ، پارچهیهک وا نوڤژی له سهرده کری + سجاده، جانماز

جاف: هۆزیکه گهوره له کورد وا له هۆزی گاوانی کۆنهوه کهوتونهوه + نام عشیره‌ای بزرگ در کردستان بازمانده از قبیله قدیمی «گاوان»

جامانه: پارچهیهکه پیاوان دهیکه‌نه میزه‌ره و ژنان به لهچک + نوعی پارچه برای دستار مردانه یا روسری زنانه

جامیر: ۱- پیاگ خاس ۲- ئازا، رهشید + ۱- رادمرد ۲- شجاع

جامین: پارچهیهکه پیاوان دهیکه‌نه میزه‌ره و ژنان به لهچک + نوعی پارچه برای دستار مردانه یا روسری زنانه

جانقا: شتیکه‌که‌ل و پهلوی سه‌فه‌ری تی ده‌خری + ساک سفر

جاوید: ۱- هه‌تا هه‌تایه، تابی دواپی ۲- نازناوی هۆنه‌رانیکی کورد + ۱- ابدی و همیشگی ۲- تخلص شاعر کرد «پرویز خدیوی، بهمن رافعی، محمد شفیع»

جگه‌رخوین: ۱- دل په‌ریشان، خه‌مین ۲- نازناوی هۆنه‌ر و لیکۆله‌ری کورد خه‌لکی سوریا + ۱- ناراحت، غمگین ۲- تخلص شاعر و محقق کرد

اهل سوریه «شیخ موسی حسن»

جوامیر: ۱- پیاگ خاس ۲- ئازا، رهشید ۳- له پال‌هوانه‌کانی کوردی هه‌مه‌هه‌ند + ۱- رادمرد ۲- شجاع ۳- نام یکی از سرداران کرد

«هه‌مه‌هه‌ند»

جوان: ۱- ده‌لال، قه‌شه‌نگ ۲- تازه پیگه‌یشتهو + ۱- زیبا ۲- برنا

جوانخاس: زۆرجوان و ریک و پیک + خوش تیپ، زیباروی

جواندل: سه‌خۆش، هه‌میشه دل خۆش + مست

جوانرۆ: ۱- زۆرجوان و ریک و پیک ۲- شاریکه له کوردستان + ۱-

خوش تیپ، زیباروی ۲- نام شهری در کردستان
جوانشیر: ۱- نهترسی، ئازا ۲- شایه‌کی بنه‌ماله‌ی ساسانی + ۱- شجاع
 ۲- نام یکی از شاهان سلسله ساسانی
جوانی: زۆر جوان، فره زه‌ریف + خیلی زیبا
جوتیار: ۱- کهسی وا زه‌وی ده‌کیلی ۲- وهرزیر، ئه‌وه‌ی کاری کشت و
 کاله + ۱- شخم زدن ۲- دهقان
جویا: له دوا کهوتن، له شوڤ گهران، لیکۆلینه‌وه + جستجو کننده
جه‌ماوهر: کۆمه‌لیک له مروّف وا له شوینیک کۆ ببنه‌وه، پرابی خه‌لک +
 انبوه‌مردم، توده‌مردم
جه‌مشید: ۱- تیشکی گه‌وره ۲- له پاشاکانی گۆتی وا جیژنی نه‌ورۆزی
 دامه‌زاند ۳- نیو و نازناوی هۆنه‌رانیکی کورد + ۱- روشنایی بزرگ ۲-
 از پادشاهان پیشدادی و مؤسس عید نوروز که فرمانروایش بوسیله
 ضحاک عرب از میان رفت ۳- نام و تخلص شاعرانی کرد «جمشید
 مجاهد و جمشید دولتشاهی»
جه‌ندل: روژمیرۆ و به دیوارا ده‌کرۆ + تقویم دیواری
جه‌نکاوهر: چه‌کداری ئازا له شه‌ردا + جنگجو
جه‌نیک: جوان، زه‌ریف، خو‌شیک + زیباو خوشگل
جیبهر: تاريف نه‌کراو، هه‌ل نه‌گوتن + وصف نشدنی
جیژن: روژی شادی و خو‌شی، گیژن، جه‌ژن + عید
جیژنه: خه‌لات و به‌خشین له جه‌ژندا + عیدی
جینگا: شوین، جاگه + محل
جیگر: کهسی وا له باتی کهسی تر کارو با به‌ریوه‌ده‌با + جانشین، نایب
جیگۆل: ۱- ئه‌وه‌ی گۆلی تیا ده‌روۆ ۲- شتیکه له مالا‌ندا گۆلی تیدا ده‌کیلن
 + ۱- گلزار ۲- گلدان
جیما: به‌جی‌ما، نه‌گه‌یشتنی + به‌جای ماند
جیناک: پله، پایه، شان + مقام، مرتبه
جیناو: هیما بو ناو له ریژماندا + ضمیر دستوری
جیهان: دنیا، گیتی + کیهان، عالم
جیهانه‌خش: زۆرلی بۆر، فره‌چاوپۆش + بسیار دست و دل باز

جیّهانگیر: ۱- ولات‌گری جیهان ۲- ناو بانگ دهر کر له جیهاندا + ۱- فاتح
جهان ۲- شهرتی که به همه جهان برسد

«چ»

چاتوك: خيوهتي تهنكى هاوينه + خيمه نازك تابستاني
چاروڭ: قوماشى وازنان بهسهر شانى دا ئهدهن + رودوشى زنانه
چازان: كارزان، سهردهرچوگ + خبره، فهميده
چاكل: شاقهل، لاي داوین + حاشيهدامن
چالاک: ۱- مهزبوت، بهكار، لهش سوک ۲- هونهریكى كورد + ۱- كارى،
زرنگ ۲- نام شاعرى كرد «رفیق چالاک»
چاوان: ۱- وهك ههر دو چاو خوشهويست ۲- وشهيكه له بو ریز نان ۳-
گوڤاریکى كوردی + ۱- مانند دو چشم محبوب و عزیز ۲- لفظی برای
احترام گذاشتن ۳- نام مجله‌ای کردی
چاودیڤر: چاو له شتی، ئاگالی بون + ناظر
چاوشین: بریتی له چاو جوان + کنایه از زیبا چشم
چاوه: ۱- دهسته‌چیلهی ئاگر ۲- خوشه‌ويست، له گیان نازیزتر + ۱-
افروزه ۲- نور دیده
چاوه‌روان: چاوه‌ری بو دیتنی کهسی یان شتی + منتظر
چاوه‌ری: چاوه‌ری بو دیتنی کهسی یان شتی + منتظر
چاویار: ۱- کهسی وا ئاگاداری شتی بکا ۲- شتی بک بو دیتن مانگ و
ئستیره + ۱- ناظر ۲- تسکوپ
چریکه: دهنگی زورتیژی خوش + صدای رسای خوشنواز
چمام: مهتل، تی ده‌رخستنه‌وک + معما، چیستان
چمان: ۱- وینه، شهبی ۲- وتیکی پرسیاره + مانند، مثل ۲- واژه‌ای
پرسشی
چنا: چیندراو، تومی وه‌شیگ + کاشته‌شده
چناران: دارستانی چنار + جنگل چنار

چنور: گیایکی بۆن خوۆشی جوانه گه‌لاکھی له شویت ده‌کا + گیاهی خوشبو و زیباست که‌برگهایی مانند شوید دارد

چۆمان: ۱- جیگای یه‌ک‌گیر بونی چهند چۆم ۲- نیوان دو چۆمی ده‌چله و فورات ۳- چیاکی کوردستان ۴- چۆمیکه له کوردستان ۵- گوندیکه له سنوری کوردستان + ۱- مکان به‌هم پیوستن چند رودخانه ۲- بین النهرین ۳- نام کوهی در کردستان نزدیک عمادیه ۴- نام رودخانه‌ی در کردستان ۵- نام روستایی در کردستان

چه‌پکه‌ن: ۱- کراسی داوین دریزی ژنان ۲- کونیکي ئه‌مسهر و ئه‌و سه‌ره ئه‌کرئ له ژیر شاخا بۆ هاتوچو پیا کردن + ۱- دامن بلند زنانه ۲- تونل

چه‌کدار: خاوه‌ن ئه‌سپایی شهر، به‌چه‌ک + مسلح

چه‌کوان: ۱- خاوه‌ن ئه‌سپایی شهر، به‌چه‌ک ۲- هۆزیکي کوردن + ۱- مسلح ۲- نام قبيله‌ی از کردهای کرمانج

چه‌مان: ۱- هه‌ردو چاو، چاوه‌کان ۲- بریتی له خوشه‌ویست + ۱- هه‌ردو چشم ۲- کنایه‌از از عزیز و محبوب

چه‌میال: روباری و له چیا دیته‌خواری + رودخانه‌ی که‌از کوه سرازیر می‌شود

چه‌نۆ: ۱- هاوری ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- همراه ۲- تخلص شاعری کرد «شوان اوچالان»

چه‌وسان: ره‌نجاندن، زه‌حمت کیشان + رنج بردن، زحمت کشیدن

چیا: ۱- کیو، کهژ، کۆ، کیف ۲- گوڤاریکی کوردی + ۱- کوه ۲- نام مجله‌ی کردی مهم منتشره در اروپا

چیاکۆ: ۱- ته‌پۆلکه، کهژی چوک ۲- گوندیکي کوردستان + ۱- تپه ۲- نام روستایی در کردستان

چیاگ: سارد له چیژهدا + خنک

چیرۆک: سه‌رگوزه‌شته، راز، قسه + داستان، حکایت

چیژه: رو، رومه‌ت، دهم و چاو + سیما، قیافه

چیلان: ئه‌نگوچه‌ سۆرانی باریک + آستین بلند و باریک لباس کردی

چیمان: هه‌گبه، جانتای سه‌فه‌ر + ساک سفر

چیمه‌ن: ۱- میڤرگ، سه‌وزه‌گیا ۲- ده‌روین + ۱- مرغزار ۲- می‌رویم

چینا: بنهچه دار، دارای بنهچه + وارث
چیندرا: چیندراو، تۆمی وه شیاغ + کاشته شده
چینکۆ: ئهوهی وابه دهوری شتیکا ئهدری له بهر ئهوه دایپوشی + روکش
چینکه: پهله سهوزایی له ناو پۆش و پاری وشکدا + سبزه و چمنی
که اطرافش خشک شده باشد
چینه: ئهوه واه شتی ده چنی + کسی که چیزی می چیند
چیوار: ئازهل کر و ئازهل فروش + تاجر گوسفند، چوبدار

«خ»

- خاپان: دهۆ، خه‌لتاندن، تهون و بهست + فریب، حيله
- خاران: له‌کار دهرهاتن، راهاتن له‌کار + آماده‌برای انجام کار
- خاراو: راهاتو له‌کار، پوخته‌ی دهرهاتو + آماده‌برای انجام کار
- خارین: له‌کار دهرهاتن، راهاتن له‌کار + آماده‌برای انجام کار
- خازی: خوێز، زوقم، ئالشت + بژ، سرما ریزه
- خاکه‌لیوه: سه‌ره‌تای وه‌هار، هه‌وه‌لی به‌هار + اوایل بهار، فروردین ماه
- خانۆ: ۱- مال، خانگ ۲- ناسراوی قاره‌مانیکی کورده + ۱- خانه، سرا ۲-
- لقب امیر خان قهرمان جنگهای قلعه‌دمدم با شاه‌عباس صفوی
- خانی: ۱- مال، خانو ۲- کانی، سه‌رچاوکه ۳- هۆزیکي کوردن ۴-
- نازناوی هۆنه‌ریکی به‌نیو بانگی کورد + ۱- سرا، خانه ۲- سرچشمه ۳-
- نام عشیره‌ای در شمال کردستان ۴- تخلص شاعر مشهور کرد «احمد خانی»
- خاوان: ۱- خییوی شت، مال‌خۆ ۲- یه‌کئ له پال‌هوانه‌کانی سه‌رده‌می
- ساسانیه + ۱- صاحب، مالک ۲- نام یکی از سرداران کرد دوره یزگرد ساسانی
- خاوه‌ر: ۱- ئه‌وجی‌گایه‌وا خۆر لینه‌وه هه‌لدئ، رۆژ هه‌لات ۲- ناسراوی
- به‌نیو بانگیکی کورده + ۱- شرق زمین ۲- لقب یکی از مشاهیر کرد
- (محمود دنبلی)
- خاوه‌ن: ۱- خییوی شت، مال‌خۆ ۲- یه‌کئ له پال‌هوانه‌کانی سه‌رده‌می
- ساسانیه + ۱- صاحب، مالک ۲- نام یکی از سرداران کرد دوره یزگرد ساسانی
- خاویین: ۱- پاک، بی‌خه‌وش ۲- دور له فیس، ئه‌وه‌ی وا خوی نانوینی +
- ۱- تمیز، پاک ۲- بی‌آلایش

- ختکین:** به‌شوق خستن، هه‌لنان، هاندان + تشویق
- خرنگ:** جوان و له بهر دل + زیبا
- خرینگه:** ده‌نگی و ییک کهوتنی خشل + صدای بهم خوردن زیورآلات زنانه
- خزمان:** قهومان، کهسه‌گل، کهسان + فامیل
- خوازبین:** داواکار، ئاواته‌خواز + خواهان
- خوداداگ:** به‌شی خودایی، ئه‌وه‌ی خودا داویه + هدیه خدا
- خودایار:** کهسێ و خودا یار و له سه‌ری بیټ + با ایمان، کسی که خدا با او باشد
- خورزم:** تاوی توندی باران، ته‌وتمی ریژینه + مرگبار
- خۆرسک:** خۆشه‌ویست، له بهر ده‌لان + محبوب
- خۆرسیما:** ۱- دوختی وه‌ک هه‌تاو، جوانخاس ۲- له ساتراپه‌کانی ماده +
- ۱- سیمای چون آفتاب ۲- نام یکی از ساتراپه‌های ماد
- خورشید:** ۱- هه‌تاوی زۆرگه‌رم ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + آفتاب
- خیلی گرم ۲- تخلص شاعری کرد «میرزا شکراله»
- خوره‌م ناز:** جوانی، سه‌رکه‌یف + زیبایی شاداب
- خوره‌م:** شادمان، له‌سه‌رکه‌یف + شاداب
- خوریا:** ده‌نگی خاوینی و رونی بالدار + صدای زلال پرنده
- خورین:** نیرینه‌ی چه‌م وا به‌توندی دیت + جریان سریع آب رودخانه
- خۆزار:** به‌ری تام خۆشی دارو بیستان + میوه
- خۆزان:** نیوی پاله‌وانیکی سه‌رده‌می ماده + نام یکی از سرداران دوره‌ماد
- خوسه‌رو:** ۱- ناوچاک، ناوبانگ خاس ۲- شایکی بنه‌ماله‌ی ساسانی ۳-
- ناز ناوی دو هۆنه‌ری کورد ۴- نیوی چه‌ند میر له بنه‌ماله‌ی ئه‌رده‌لان + ۱-
- نیک شهرت ۲- نام یکی از پادشاهان سلسله‌ساسانیان ۳- تخلص دو
- شاعر کرد «خسرو خان والی و خسرو بیگ شاهویسی» ۴- نام چند امیر
- از امارت اردلان
- خوشبه‌ر:** به‌ری زۆر، سه‌مه‌ره‌ی فره + پرثمر
- خۆشدل:** ۱- ساده، یه‌ک‌ره‌نگ، پاک ۲- ناسراوی به‌نیو بانگیکی کورده +
- ۱- معصوم ۲- لقب یکی از مشاهیر کرد
- خوشپرو:** شوخ، به‌له‌نجه‌و لار، سه‌رمه‌شکانه + حرام

خوشکان: کوکراوی «خۆشک» + جمع «خوشک» به‌معنی خواهر
 خوشکین: بی‌فیز، خو به‌زل نه‌زان + فروتن
 خۆشنان: دل‌اوا، نان دەر، که‌سی و به‌رچاو ته‌نگ نه‌بی + سخاوتمند
 خۆشناو: ۱- ناو به‌چاکه‌ده‌رچوگ ۲- مالبه‌ندیکه له‌کوردستاندا ۳-
 هۆزیکێ کوردن ۴- شاریکه له کوردستان + ۱- نیک نام ۲- نام منطقه‌ای
 در کردستان ۳- نام قبیله‌ای از کردها ۴- نام شهری در کردستان
 خۆشه‌نگ: خۆش ئاهنگ، ئاهه‌نگی په‌سه‌ند کراو + خوش آهنگ
 خۆشیان: راکشانی ئه‌ستیره + جهیدن شهاب
 خۆگر: ژیر، ماقول، فامدار + مودب
 خۆمان: ئیمه، خومان، خوه‌مان + خودمان، ما
 خۆناس: ۱- که‌سی وا قه‌دری خۆی ده‌زانئ ۲- به‌لگه‌ی ناساندنی نیو
 نه‌ته‌وه‌یی + ۱- خود شناس، آگاه ۲- ویزا، پاسپورت
 خوندکه: قوتابخانه، جیگای فیروبون و خویندن + مدرسه
 خویندکار: که‌سی وا تئ ده‌کووشی فیربیت و بخوینئ + محصل
 خویندن: فیروبونی نوسراو لای مامۆستا + خواندن و نوشتن نزد معلم
 خوینده‌وار: که‌سی وا تئ ده‌کووشی فیربیت و بخوینئ + محصل
 خوینگ: خۆمانی، له بیگانه دور + خودمانی، آشنا
 خوینه‌ر: که‌سی وا تئ ده‌کووشی فیربیت و بخوینئ + محصل
 خه‌بات: ۱- ته‌قالا، تیکۆشین ۲- روژنامه‌یکی کوردیه + ۱- مبارزه ۲-
 نام روزنامه‌ای کردی زبان
 خه‌باتکار: ته‌قالاده‌ر، تیکۆشه‌ر + مبارز
 خه‌بتان: کار کردن، تیکۆشان + کوشیدن
 خه‌بتین: کار کردن، تیکۆشان + کوشش کردن
 خه‌دۆ: نیوی پالّه‌وانیکی کوردی زه‌عفرانلوه + نام یکی از په‌لوانان کرد
 زعفرانلو
 خه‌رامان: ئافره‌تی شه‌نگ و شوخ + زن خوش برخورد و خوشرو
 خه‌رمان: بی‌ده‌ر، کوی سوری گهنم + خرمن، پشته
 خه‌رمانگه: تهم و مژئ و له به‌ر چاو بویته‌که‌مه‌ی ده‌وری مانگ + هاله
 خه‌زایی: جوړه مه‌لیکه، عایله‌مه‌ن + سار

خه زرين: ده ركهو، ئالۆز + خشمگين

خه لات: ديارى گهوره پياوان + هديه، كادو

خه ملان: ۱- رازانهوه، جوان كردن ۲- براوهرد، ليكدانهوه + ۱- آرايش

۲- ارزيابى

خه ميار: خه م خوار، به خه م بو هه مو كهس + شريك غم ديگران

خه نان: پشكوتو، باز بو + شكفته

خيرا: ۱- خوڤ رهو له ريگاچون، به پي ۲- مهزبوت، چالاک + ۱- بادپا

۲- ساعى

خيژان: كابان، كهى وانوى مال + كد بانوى خانه

خيئا: سرود، نهشيد، هونين + آهنگ ملي

((د))

دابهرزان: ۱- هیرشی توند ۲- ههتاکو شوینانی زۆر بهرز + ۱- هجوم سریع ۲- تا بلندیها

دابهرزین: سنگ دانه پییشهوه بو شهر + آماده شده برای جنگ
دادا: وشه‌ی ریژنان بو دایک، وشه‌ی ریژنان بو ژنان + کلمه احترام آمیز خطاب به مادر

دادوهر: دادوهر، ئهوه‌ی بو به ریو چوونی داد تی دهکوشی + داوهر، قاضی

دادیار: یارمه‌تی ده‌ری یاسا، به‌ریوبه‌ری یه‌کایه‌تی + حامی قانون، مجری عدالت

دارا: ۱- ده‌وله‌مهند، پاره‌دار ۲- پادشایکی ماد ۳- شاریکه له کوردستاندا + ۱- ثروتمند ۲- نام یکی از شاهان ماد ۳- نام شهری در کردستان

دارستان: لی‌ره‌وار، شوینی و دار و ده‌وه‌نی زۆره + جنگل
داره‌وان: ۱- ئه‌و کهسه‌ی باش به‌داردا هه‌لده‌چی ۲- پاریزه‌ری دارستان + ۱- کسی که‌ر بالا رفتن از درخت مهارت دارد ۲- جنگلبان

داژیار: ۱- گه‌وره‌ی مال ۲- بژیو، رسق + ۱- سرپرست خانواده ۲- روزی

داکو: ۱- دایک ۲- له‌به‌ر ئه‌مه، بو‌یه + ۱- مادر ۲- به‌این دلیل
داگیر: به‌زۆر ستینراو + غصب شده، تصرف

دالان: ۱- کۆلانی سه‌رپۆشراو ۲- ریگه‌ی به‌دیواری سه‌رداپۆشراو + ۱- کوچه سرپوشیده ۲- تونل

داماو: ۱- مات و سه‌رگردان، تیماو ۲- ناسراوی میژوونووس نووسیگی
گه‌وره‌ی کورد + ۱- درمانده، مات ۲- لقب مورخ بزرگ کرد «حسین حزنی مکریانی»

دانه‌ر: ۱- بناخه داریژ و دروست کهر ۲- نووسەر + ۱- بنیانگذار ۲- مؤلف

داوان: خواز بیینی‌کهر + خواستگار

داوهر: داوهر، ئەوهی بۆ به ریو چوونی داد تی ده‌کویشی + داوهر، قاضی

داویار: راوکردن به داو + شکار کردن با دام

داوین: لای خواری هه‌موو شتیک + قسمت پایین همه چیز

دروشم: نیشانه‌ی تاییه‌تی + آرم، علامت اختصاصی

درومان: جل‌دور، ئەو که‌سه‌ی وا جل ده‌دورئ + خیاط، دوزنده

دل‌اوهر: ئاز، گهرناس، عه‌گیر + شجاع

دل‌به‌ر: گراوی، ماشه‌قه + برنده‌دل، معشوقه

دل‌پاک: بی گزی، بی فرۆفیل + پاکدل

دل‌خواز: ئەوهی دل ئاره‌زووی ده‌کا + دل‌خواه

دل‌خۆش: به‌که‌یف، که‌سه‌ی خۆشی له دل‌یا بی، ده‌ماخ چاک + خوشحال

دل‌دار: ۱- ئەویندار ۲- بریتی له نه‌ترس ۳- نازناوی هۆنه‌ری هاوچه‌رخ

کورده + ۱- عاشق ۲- کنایه از دل‌اور ۳- تخلص شاعر فقید معاصر

«یونس رثوف»

دل‌زار: ۱- خه‌م له دل، خه‌مین ۲- نازناوی هۆزان‌وانیکی کورده + ۱-

ناراحت، غمگین ۲- تخلص یکی از شعرای معاصر کرد

دل‌ژین: ژیا‌نی دور له پاره + زندگی معنوی

دل‌سو‌ت: ۱- ئاواتی قولی دل ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی هاوچه‌رخ + ۱-

آرزوی درونی و از ته دل ۲- تخلص شاعری معاصر «دل‌سو‌ت حویزی»

دل‌سو‌ز: ۱- سه‌ره‌په‌رشتی باش ۲- خاوه‌ن به‌زه‌یی ۳- ناسراوی گۆرانی

بیژیکی کورده + ۱- سه‌ره‌په‌رست ۲- مهربان ۳- لقب هنرمند و خواننده

«سید رحیم قریشی»

دل‌شاد: دل‌خۆش، به‌که‌یف + با نشاط

دل‌شین: شایی له‌ناخی دل‌هوه + شادی از ته‌دل

دل‌ناز: پیکه‌ه‌وتو، جوان + زیبا

دل‌نه‌رم: به‌دل، که‌یف خۆش، ره‌زامه‌ند + راضی

دلنیا: خاترجهم، بی خهم + آسوده‌خاطر، مطمئن
 دلۆپ: تکه‌ی ئاو یان ههر شتیکی تر + قطره‌آب یا هر چیز دیگر
 دلۆقان: خاوه‌ن به‌زه‌یی، دلنهرمی + مهربان
 دلۆهش: به‌که‌یف، که‌سی خۆشی له دلایا بی، ده‌ماخ چاک + خوشحال
 دلیار: دلداری دهر + دلداری دهنده
 دلیر: ئازا، پالەوان + رشید
 دلین: جوگه‌له‌ی پر له ئاو + جویبار پر از آب
 دمدم: ۱- گوندیکی کوردستانه ۲- دژیکی که‌وناراییه له پال ورمی جیگای
 ئەمیرخانی برادۆست ناسراو به‌خانی له‌پ زیرین + ۱- نام روستایی در
 کردستان ۲- نام قلعه‌ای باستانی نزدیک ارومیه که امیر خان برادوست
 در آن بر علیه حکومت صفویه به‌پا خواست
 دورگه: ۱- ئادا، وشکایی نیوان ئاو ۲- ناوی چهند گونده له کوردستان +
 ۱- جزیره ۲- نام چند روستا در کردستان
 دوه‌ری: ستاتی، ده‌لاقه، ریگای روناکی مال + پنجره
 ده‌چله: ۱- ده چل، ده شاخه ۲- چۆمیکه له کوردستاندا + ۱- ده شاخه، ده
 شعبه ۲- نام رودخانه‌ی در کردستان
 ده‌راو: ۱- جیگای په‌رینه‌وه له ئاو ۲- دهور و به‌ر + ۱- گدار ۲- حومه
 ده‌رباز: رزگار، نه‌جات، خه‌لاس + رستگار
 ده‌رژین: ۱- به‌زه‌ویدا بلاو ده‌بینه‌وه ۲- بریتی له په‌لاماری نه‌خافل + ۱-
 می‌خروشیم ۲- کنایه‌از هجوم غافلگیرانه
 ده‌رفه‌ت: کاتی سازگار + وقت مناسب، فرصت
 ده‌رۆ: ده‌رفه‌تی رزگاری بون + راه نجات
 ده‌ساتیر: په‌رتووکی په‌یامنی‌ری کورد زمان مه‌هاباد + نام کتاب پیامبر
 کرد زبان مه‌هاباد
 ده‌ستان: ۱- چهند ده‌ست بیکه‌وه، ده‌سه‌کان ۲- بریتی له‌یه‌کیه‌تی + ۱-
 دستها ۲- کنایه‌از اتحاد
 ده‌سکه‌وت: ئه‌و شتانه‌ی وا له شه‌ردا به‌ده‌س که‌وی، دیلی بی‌گیان +
 غنیمت
 ده‌شته‌وان: ۱- لادیی وا له مه‌زرا ئیش ده‌کا ۲- هه‌واییکی گۆرانی کوردی

- + ۱- روستایی که در مرزعه کار می‌کند ۲- نام آهنگی از آوازکردی
 ده‌لاقه: ستاتی چکۆله‌ و‌ له‌ ده‌چلّ دروست کراوه + دریچه، هواکش
 ده‌لال: ۱- جوان و خویین شیرین ۲- گۆرانی بیژیکی کورد + ۱- زیبایی
 دلکش ۲- نام خواننده‌ای کرد زبان «هوزان دلال»
 ده‌ماوه‌ند: ۱- ده‌مانگ ون یان ته‌م و ون ۲- بریتی له‌جیگی و‌ا به‌فری
 هه‌مو سه‌رده‌می ده‌مینّی ۳- به‌رزترین لوتکه‌ی چیای و‌لاتی ئیران + ۱- ده
 ماه ناپیدا یا مه‌آلود و ناپیدا ۲- کنایه‌از برف جاودان ۳- نام بلندترین
 قله‌ایران
 ده‌ووک: ۱- جیگی دلگیر و زۆرخۆش ۲- شاریکه له‌ کوردستان ۳-
 مالبه‌ندیکی کوردستان ۴- هۆزیکی کوردن + ۱- جای خوش آب و هوا ۲-
 نام شهری در کردستان ۳- نام منطقه‌ای در کردستان ۴- نام قبیله‌ای در
 کردستان
 دیاری: ۱- له‌ به‌ر چاو، ئاشکرا ۲- پیشکەش ۳- سه‌وقات + ۱- آشکار ۲-
 تقدیمی ۳- ره‌آورد
 دیاکۆ: ۱- دی‌یال‌کۆ، دی‌ لوتکه‌ی‌چیا ۲- دی‌کۆ، گوندی چکۆله‌ ۳- ریبه‌ری
 کورده‌کانی ئاراراتی و‌ا له‌ شه‌ری سارگۆن شاربه‌ده‌ر کرا + ۱- روستای
 قلعه‌کوه ۲- روستای کوچک ۳- ره‌بر کرده‌ای خالیدی که‌در جنگ با
 سارگۆن آشوری شکست خورد و تبعید گردید
 دیانا: ۱- خۆش دیمه‌ن ۲- شاریکی کوردستانه + ۱- خوش منظره ۲-
 نام شهری در کردستان
 دیبه‌ر: ته‌لانی خواروی گوند، به‌ردی + باغچه‌کوچک جلو آبادی
 دیکورد: ۱- شوینی و‌ا کورد له‌وئ ده‌ژی ۲- ناوی کۆنی شاری‌کورد +
 ۱- محل اسکان کرده‌ها ۲- نام قبلی شهرکرد
 دیلان: هه‌لپه‌رکی پیوان پیکه‌وه + رقص گروهی مردان
 دیمه‌ن: چاوه‌نداز، له‌ به‌ر چاو + منظره
 دینه‌وه‌ر: ۱- پردی سی‌رات ۲- مالبه‌ندیکی کوردستانه ۳- شاریکه له
 کوردستان ۴- ناسراوی چند به‌ناو بانگی کورده + ۱- پل صراط ۲- نام
 منطقه‌ای در کردستان ۳- نام شهری در کردستان ۴- لقب چند از مشاهیر
 کرد

«ر»

رابؤ: نیوی گولیکه + نام گلی است
رابهر: ۱- تالانی بهردی ۲- پیشه‌وای خه‌ک + ۱- باغچه پایین آبادی ۲- رهبر

رابین: ۱- ههستان، بهرزو بون ۲- راویژکه‌ر، مۆچپاری که‌ر + ۱- برخواستن ۲- مشاور
راپهرین: ۱- له‌پر بلند بون، زو ههستان ۲- گورج ده‌ست به‌کار بون ۳- راست بونه‌وه‌ی گهل دژی حکومت + ۱- ناگهان خیز برداشتن ۲- سریع دست به‌کار شدن ۳- قیام عمومی علیه‌حکومت، انقلاب
راخان: ئه‌و کیوانه‌ واپرن له‌ سه‌وزه‌گیا + کوههایی که یکسره سبز هستند

رادان: ئه‌سپاردن، قه‌وینتی + آراسته
رازان: ۱- خوکارکردن، ئاماده‌بون ۲- نه‌هینی گهل، نادیاران + ۱- آمادگی ۲- اسرار

رازاو: جوان وریک و پیک بون + محرم راز
رازوه: جوان کراو، رازاو + آراسته
رازوان: هاوراز، راز پۆشین + محرم راز
رازه‌وان: که‌سی له‌هه‌لچون به‌تیشه‌شاخاندنا زۆر به‌کاره + صخره‌پیما
رازیار: هاودهم، هه‌والی نزیک + رازدار
رازیان: ۱- جیگای رازه‌کان ۲- نیوی چه‌ند گونده‌له‌کوردستاندا + ۱- محل اسرار ۲- نام چند روستا در کردستان
رازیانه: ۱- جوړه‌گیایکی بۆن خو‌ش بو‌ دهرمان به‌کاردی ۲- گوندیکی کوردستانه + ۱- رازیانه ۲- نام روستایی در کردستان
رازینگه: سه‌رتاش‌خانه، جیگای رازانه‌وه + آرایشگاه

- رازینه: جوان کەر، و هرازین + آراینده
- راژان: ۱- خوکارکردن، ئامادهبون ۲- نههینی گهل، نادیاران ۳- نیوی چهند گونده له کوردستاندا + ۱- آمادگی ۲- اسرار ۲- نام چند روستا در کردستان
- راسپییر: خاوهنی راسپاردن + سفارش کننده
- راستا: ۱- شوینی تهخت ۲- هیلی راست و بی پیچ + ۱- زمین هموار ۲- خط مستقیم
- راستال: مروی جیگه بروا + راستگوی مورد اعتماد
- راستان: ۱- تهختایی، راسایی ۲- پیاو چاکان + ۱- زمین هموار ۲- مردان خدا
- راسین: دل چاکین، دل پاکین + یکرنگ
- راشکاو: بهئاشکرا و بی پیچ و پهنا + صراحت، صریح
- راشه: ۱- ریگای ئهوهسه ۲- تویشوی ریگه + ۱- راهش آن است ۲- زاد راه
- راشین: پرد، ریواز لهسهئاو + پل
- راگر: ئاگاداری کەر + نگاهدارنده
- راگهش: حهنهکچی، قسهخوش + شوخ، لوده
- رامان: ۱- دهبیرهوه چوون، بیرکردنهوه ۲- سهه سوورمان ۳- هۆزیکن لهکردان ۴- گوشاریکی کوردی + ۱- درفکرفرو رفتن ۲- متحیر ماندن ۳- نام قبیله‌ای از کردها ۴- نام مجله‌ای کردی
- رامتین: ههتاوی بهتین، ههتاوی گهرم + آفتاب سوزان
- رامیار: ۱- سیاست زان ۲- چپایکه له کوردستان + ۱- سیاستمدار ۲- نام کوهی در کردستان
- رامین: ۱- نهختی ئههوهن ۲- پالئهوانیکی سههدهمی ماد + ۱- تا اندازهایی خونسرد ۲- نام یکی از سرداران دوره‌ماد
- رانان: ۱- بهرچاوی ههشامات دان ۲- شوین کهوتن بوگرتن + ۱- بهنمایش گذاشتن ۲- دنبال کردن، تعقیب
- رانیار: پاریزه‌ری رانی پهزو بز + نگهبان گله‌گوسفند و بز
- راویار: ۱- کهسی به ریگهدا بو سهههه دهروا ۲- راوکهه، راقههان و

مرۆی نیچیروان + ۱- مسافر ۲- شکارچی
 راویژ: ته‌کبیر و را، شیره‌ت + مشورت
 راهین: فی‌رکه‌ری فی‌رگه‌ی سه‌ره‌تایی + معلم مدرسه‌ی ابتدایی
 رزاو: ۱- سه‌ره‌تای پی‌ک گه‌یشتنی دو چۆم ۲- مالبه‌ندیکی کوردستانه ۳-
 گوندیکه نیوان سنه‌و مه‌ریوان + ۱- مصب رودخانه ۲- نام منطقه‌ای در
 کردستان ۳- روستایی میان سنندج و مریوان
 رزگار: ۱- ئازاد، سه‌ره‌به‌ست ۲- نیوی چه‌ند رۆژنامه و گو‌قاری کوردیه +
 ۱- رها، نجات ۲- نام چند روزنامه و مجله‌کردی
 رزه‌تاو: ناسراوی کوردیکی به نیو بانگه + لقب مقدار امین
 رژان: ئه‌و چته‌ی وا ده‌رژۆ + ریزش، فرو ریزی
 رژیان: ئه‌و چته‌ی وا ده‌رژۆ + ریزش، فرو ریزی
 روالان: سورها‌ل، روومه‌ت سوور + سرخگون
 روان: ۱- چه‌ند چۆم ۲- شین بون + ۱- چند رودخانه ۲- سبز شدن
 رۆبات: بۆسه‌ی راوکه‌ر + کمین شکارچی
 روپاک: به ئابرو + آبرومند، با ناموس
 روخسار: چر و چاو، دهم چاو + قیافه
 روخۆش: دهم به‌پیکه‌نین + خوشرو
 رودابه: ۱- به‌سه‌ره‌ت، قومیا ۲- ناوی ژنی رۆسته‌م ودایکی زۆراو + ۱-
 رویداد ۲- نام مادر سه‌راب و همسر رستم
 روداو: به‌سه‌ره‌ت، قۆمیاو + حادثه، رویداد
 رۆژان: رۆژه‌کان، کۆکراوی رۆژ + ایام، روزها
 رۆژئاوا: خۆرنشین، دژی رۆژه‌لات + مغرب
 رۆژه‌یان: ۱- هه‌تاوی به‌یان ۲- ناسراوی کوردیکی به نیو بانگه + ۱-
 آفتاب سپیده‌دم ۲- لقب یکی از مشاهیر فقید کرد «محمد جمیل رۆژیانی»
 رۆژگار: ۱- به‌رۆژ تا شه‌و ۲- زه‌مانه + ۱- روزانه ۲- روزگار، دهر
 رۆژوان: ۱- پارێزه‌ری رۆژ ۲- ئیشکه‌ر له رۆژدا ۳- کریکاری رۆژکری +
 ۱- نگهبان روز ۲- کارگر روزگار ۳- کارگر روزمزد
 رۆژهن: رۆچینه، کونی دیواریان سه‌ریان و آتیشکی رۆژی پی‌دا دیته‌ژور
 + روزنه، سوراخ پشت بام یا دیوار برای نور گرفتن

- رۆژه‌لات: ۱- شوئی وا خۆر لینه‌وه هه‌لدی ۲- گوڤاریکی کوردیه + ۱- مشرق ۲- نام هفته‌نامه‌ای کردی
- رۆژپار: ۱- خۆر، هه‌تا ۲- رۆژگار، زه‌مانه ۳- نازناوی هۆنهریک + ۱- آفتاب ۲- روزگار ۳- تخلص شاه ابراهیم ایوت
- رۆژیان: ماوه‌یک زۆر + مدتی طولانی
- رۆژین: ۱- وه‌کو رۆژ ۲- رون وه‌کو رۆژ + ۱- مانند روز ۲- روشن مانند روز
- رۆسا: ۱- شاریکه له کوردستاندا ۲- له فرمانده‌رانی ئورارتویی + ۱- نام شهری در کردستان ۲- نام یکی از فرمانروایان خالدي
- روسته‌م: ۱- زۆرداری ئازا ۲- سه‌رداریکی سه‌رده‌می ماده ۳- فرمانده‌ری سوپای ساسانی وا له‌گه‌ل عاره‌به‌کان شه‌ریان ده‌کرد + ۱- قدرتمند توانا ۲- نام یکی از سرداران دوره ماد ۳- فرمانده سپاه ساسانی که با اعراب مقابله می‌کرد
- رۆشان: ۱- بریندار بونی سه‌ر چلی دار ۲- وریا بونه‌وه، روناک بونه‌وه + ۱- زخمی شدن شاخه درخت ۲- آگاه‌شدن، بیدار شدن
- رۆشنا: ناسیاو، دۆست + آشنا
- روشه‌نگ: جوان و له‌بار + زیبا
- روکار: ۱- دیار، له‌برچاو ۲- کاری کراوی دیار + ۱- ظاهر، نما ۲- انجام آشکار کار
- روناک: ئاشکرا، رون + روشن
- روناهی: ۱- روناکی، رۆشنایی ۲- نیوی گوڤاریکی به‌نیو بانگی کوردیه + ۱- روشنایی ۲- نام مجله‌ایی معروف که به‌زبان کردی چاپ و منتشر می‌گردد
- رووبار: چۆمی گه‌وره + رودخانه‌بزرگ
- رووگه‌ش: ۱- له‌سه‌ر که‌یف خۆش ۲- ده‌م به‌پیکه‌نین + ۱- خوشحال ۲- خوشرو
- روومه‌ت: کولمه، دیم، گۆنا + رخ، قیافه
- رۆیال: جیگای کرین + محل خرید مانند بازار، فروشگاه...
رویان: جوان و لوس + زیبا، دلربا

ره‌بون: بهش، بهر، موچه + بهره، ثمر
ره‌بهت: ۱- بۆسه‌ری راوکه‌ر ۲- شاریکه له کوردستاندا + ۱- سنگر
شکارچی ۲- نام شهری در کردستان
ره‌بن: یهک جوړ پیکه‌وه، بی ته‌وفیر + یکدست
ره‌خشان: تیشک دهر، بریقه‌در + تابان، درخشنده
ره‌خشانه: کچی پادشای ماد وا بووه بهژنی ئیسکه‌نده‌ر + دختر پادشاه‌ماد
 که همسر اسکندر مقدونی شد
ره‌زان: چهند باخی ره‌ز + چند باغ انگور
ره‌زبه‌ر: ۱- جه‌نگه‌ی تری گه‌یشتن ۲- یه‌کم مانگی پاییز + ۱- موسم
 رسیدن انگور ۲- اولین ماه پاییز، مهرماه
ره‌زوان: باخه‌وانی باخی تری + باغبان انگور
ره‌زیه: پال‌دراو به‌زیره‌وه + منصوب به‌زر
ره‌سه‌ن: بنه‌چه‌ک، بن چینه + نژاد
ره‌شاش: چه‌کی وا زورفیشه‌کان یه‌کچی ده‌هاوی + مسلسل
ره‌شبه‌له‌ک: هه‌په‌رینی ژن و پیاو پیکه‌وه دست له‌ده‌ستی یه‌ک +
 رقصیدن زن و مرد با هم دست در دست یکه‌دیگر
ره‌شکو: ۱- چپای ره‌ش ۲- مالبه‌ندیکه له کوردستان دا + ۱- سیاه‌کوه ۲-
 نام منطقه‌ای در کردستان
ره‌شمال: تاول، کوئن، ده‌واری ره‌ش + سیاه‌چادر
ره‌شوان: ۱- هۆزینک له‌کوردانی تورکیا ۲- ناسراوی هۆنه‌ری هاوچه‌رخ و
 شه‌هیدی کورد + ۱- نام قبیله‌ای از کردهای ترکیه ۲- لقب شاعر معاصر
 شه‌ید کرد «احمد رشوانی»
ره‌شه‌مه: سیه‌هم مانگی زستان، دوایی مانگی سال + اسفند ماه
ره‌نجبه‌ر: ۱- وه‌رزیری به‌کری بۆ خه‌لک ۲- ئه‌رک دهر + ۱- کشاورز
 روز مزد ۲- زحمت کشیدن
ره‌نگار: قوخ، تیر + رنگ تیره سیر
ره‌نگاو: ره‌نگ کراو، ژینراو به‌ره‌نگدا + رنگ شده
ره‌نگ‌وان: ئامرازیکه ده‌نگ و ره‌نگی شت یان مروّف ودیمه‌نه‌کان له
 ناوه‌ندی بلاو کردنه‌وه ده‌نیردری بۆ بینه‌ران + دستگاهی که‌صدا و

تصویر هر چیز را پخش می‌کند و به اطلاع بینندگان می‌رساند، تلویزیون
 ره‌نگین: ۱- ره‌نگاوره‌نگ ۲- خوْشیک، جوان و رازاوه + ۱- به‌رنگهای
 گوناگون ۲- زیبا و آراسته

ره‌وشه‌ن: ۱- روناکی دهر، تیشک دهر ۲- ناو نازناوی هۆنه‌ریکی
 کورده + ۱- نور دهنده ۲- نام و تخلص «ناصر روشن»
 ره‌وه‌ند: ۱- کۆچهر ۲- هۆزیکن له‌کوردان + ۱- مهاجر ۲- نام عشیره‌ای
 از کردها

ره‌هیله: ریژنه، تاوی باران + رگبار
 ری‌باز: ۱- ریگای هاتوچوی زۆر ۲- ریگای دیاری کراو + ۱- ره‌گذر
 عمومی ۲- راه‌مشخص، ایده

ری‌یوار: ئه‌وکه‌سه‌ی به‌ریگادا دهرورا + ره‌گذر
 ری‌به‌ر: ۱- تالانی به‌ردی ۲- پی‌شه‌وای خه‌لک + ۱- باغچه پایین آبادی ۲-
 ره‌بر

ری‌به‌ندان: ۱- ری به‌ستران ۲- ده‌هه‌م مانگی زستان + ۱- راه‌بندان ۲-
 بهمن ماه

ری‌بیر: مه‌به‌ست له‌ژیان، دۆز + مرام، مسلک
 ری‌بین: ری‌نوین، ریگا نیشان دهر + راه‌نمایی راه
 ری‌خهر: سه‌ر ریگه خهر + راه‌انداز

ری‌ده‌ر: ئیجازه دهر، گه‌وره‌ی دینی + مفتی
 ری‌زان: ۱- شاره‌زا، به‌له‌دی ری ۲- بریتی له‌پی‌اوای کارزان و زانا ۳- چند
 گوندی کوردستانه + ۱- راه‌شناس ۲- کنایه از دانشمند ۳- نام چند
 روستا در کردستان

ری‌زمان: ۱- ریگای ناساندنی زمان، ده‌ستور زمان ۲- ری‌زی ئیمه + ۱-
 دستور زبان ۲- احترام ما

ری‌ژا: خیر، بیت، برشت + برکت

ری‌ژان: چۆن داکه‌فتنی گه‌لای داران + حالت افتادن برگ درختان
 ری‌ژاو: ۱- تاڤگه، ئاوه‌لدیر ۲- نیوی مالبه‌ندیکی کوردستانه + ۱- آبشار
 ۲- نام منطقه‌ای در کردستان

ری‌ژن: ری‌حان + ریحان

ریژنه: ئاوی باران کاتی له‌ئاسمان ده‌باری + آب باران هنگام باریدن
ریژهن: به‌خیر، زیاده‌به‌ش، برشت + برکت
ریکار: باوهر پی کراو، باوهر‌دار، جی بروا + معتمد
ریکان: هۆزیکێ کوردی کۆچهرن + نام قبیله‌ی از کرده‌ای عشایر

«ز»

- زانداز: بهزات، نهترس + متهور، شجاع
- زاخۆ: ۱- دپکه‌ی دژوار لی گوزهران ۲- شاریکه له کوردستاندا + ۱-
تنگه صعب‌العبور ۲- نام شهری در کردستان
- زاراو: ده‌راوی دهم + شیوه‌بیان
- زاراو: ۱- شیوه‌ی تاییه‌تی ئاخافتن ۲- ده‌راوی دهم + ۱- لهجه‌ی ویژه ۲-
شیوه‌ی بیان
- زازا: ۱- مالبه‌ندیکه له کوردستاندا ۲- زاراو‌ه‌یکی زمانی کوردیه ۳-
هۆزیکه‌ی گه‌وره‌ی کوردن له‌باکوری کوردستان + ۱- نام منطقه‌ی شمال
کردستان ۲- لهجه‌ی ای از زبان کردی ۳- نام طایفه‌ی ای بزرگ در شمال
کردستان
- زازک: ئاخافتن به شیوه‌ی زازایی + تکلم به شیوه‌ی زازایی
- زازان: ۱- شاریکه‌ی که‌ونارایی کورده ۲- هوزیکن له کورده‌کان + ۱- نام
یکی از شهرهای باستانی کردها ۲- نام قبیله‌ی ای از مادها
- زاگروس: ۱- دایکی سه‌رما ۲- به‌نه‌نه‌ چیایکه له کوردستاندا ۳-
روژنامه‌یکه‌ی کوردی زمانه + ۱- مادر سه‌رما ۲- نام سلسله‌ی جبال
زاگروس در کردستان ۳- نام روزنامه‌ی کردی
- زال: ۱- سه‌رکه‌وتوو به سه‌ر مه‌به‌ست یان به سه‌ر دوژمندا ۲- باوکی
روسته‌م سه‌رداری سه‌رده‌می ماده‌کان + ۱- برتری، چیره ۲- نام پدر
رستم سردار ماد
- زالان: جیگای سه‌رکه‌وتن و زال بون + مکان پیروزی
- زاموا: نیوی که‌ونارایی مالبه‌ندی موکریان + نام باستانی منطقه‌ی موکریان
- زامیاد: ۱- داده‌ی زه‌وین ۲- فریشته‌یکه له ئایینی زیرتووشی‌دا + ۱-

داده‌زمین ۲- نام فرشته‌ایی در آیین زرتشتی
 زامیار: ۱- ئهو کسه‌به‌هاورپیی نه‌خوشیار زام دهرمان ده‌کا + پرستار
 زانا: ۱- شت زان، چت زان ۲- ئاگادار + ۱- دانا ۲- آگاه
 زانست: زانایی، عیلم + دانش
 زانکۆ: ۱- به‌شئ له‌زانستگا وا دهرسی تایبته‌تی تئیدا ده‌خوینری ۲- جئ
 کۆبونه‌وی زانایان + ۱- دانشکده ۲- مجتمع دانشمندان
 زانی: تیگه‌یشت + فهمید
 زانیار: زانا، شت زان + دانشمند
 زانین: تی گه‌یشتن، ئاگاداری + دانستن
 زانینگه: به‌شئکی تایبته‌تی له‌زانستگا + کالج
 زراو: توانای به‌رانبه‌ری + یارای مقابله
 زرکان: ۱- هۆشیاران، هۆشان ۲- هۆزیکه له کوردستاندا + ۱- شجاعان
 ۲- نام طایفه‌ایی در کردستان
 زریا: ده‌لیا، به‌حر + دریا، بحر
 زریان: بای باشور + باد جنوب
 زریبار: ۱- گۆم، وان ۲- گومیکه له کن شاری مه‌ریوان + ۱- دریاچه ۲-
 نام دریاچه‌ای در کنار شهر مریوان
 زریوان: که‌سی وا له سه‌ر زریا ئیش ده‌کا + کارگر دریا
 زریوه: ۱- تروکه‌ی ئه‌ستیره ۲- جریوه‌ی چۆله‌که + ۱- سوسو زدن
 ستاره ۲- جیک جیک گنجشک
 زریبار: فرمانده‌ری زریا + دریادار، امیر البحر
 زستان: سئ مانگه‌ی پاشینه‌ی سال، کژی سه‌رما و سوّله + آخرین فصل
 سال، زمستان
 زۆراب: ۱- ئاوی فره ۲- که‌سئ به‌یانی زوو له خه‌و راده‌بئ ۳- کورپی
 روّسته‌می زاله + ۱- آب فراوان ۲- سحر خیز ۳- نام پسر رستم زال
 زۆرار: ۱- فره‌جوان، زه‌ریف ۲- هۆزیکن له‌کوچه‌رانی کورد ۳-
 مالبه‌ندیکه له کوردستان + ۱- خیلی زیبا ۲- عشیره‌ایی از کردها ۳- نام
 منطقه‌ایی در کردستان
 زۆران: پیکه‌وه‌گلانی دوو که‌س بۆ یه‌کتر له‌زه‌وی دان، زۆره‌ملانی +

کشتی

زۆربه: ۱- زۆراتی ۲- فره، زۆر + ۱- اکثریت ۲- بسیار

زۆرزان: فامیده، زانا + فهمیده، با معلومات

زۆروان: جیگای زۆران گرتن + محل کشتی گرفتن

زۆزان: ۱- ههوارگهی کۆچه‌ران ۲- مالبه‌ندیکه له + ۱- بیلاق ۲- نام
منطقه‌ایی در کردستان

زه‌رده‌وان: ۱- کهسی وا له‌که‌ژو کیودا ئازایه ۲- چیایکه له مالبه‌ندی

سارال + ۱- کوهنورد ۲- نام کوهی در منطقه‌سارال کردستان

زه‌ری: تیشک دهر وهکو زیڤ + درخشان مانند طلا

زه‌رین: دروست کراوه له زیڤ + طلائی، ساخته‌شده‌از طلا

زه‌رینه: ۱- دروست کراوه له زیڤ ۲- مله‌یه‌کی به‌نیو بانگه له کوردستاندا

+ ۱- طلائی، ساخته‌شده‌از طلا ۲- گردنه‌ای معروف در کردستان

«زهرینه‌اوباتو»

زه‌لان: زریان، بای باشور + باد جنوب

زه‌مانه: روژگار + دهر

زه‌ماوه‌ند: داوه‌تی بووک هینان + جشن عروسی

زه‌مه‌ند: دهشت وه زه‌وینی پرگیاه + زمین پر از گیاه

زه‌ند: ۱- هۆزیکن له‌کوردان ۲- هۆزیکن له‌کوچه‌ره‌کانی کورد ۳- له

دامه‌زینه‌رانی ژک کردستان ۴- بهشی له‌کوردستانی تورکیا + ۱- قبیله‌ای از

کردها ۲- نام عشیره‌ای از کردها ۳- از بنیانگزاران ژک ۴- بخشی است در

کردستان ترکیه

زه‌ندۆل: ۱- قه‌له‌شی زل له زه‌ویدا ۲- شیوه‌له‌ی ته‌نگ + ۱- شکاف بزرگ

در زمین ۲- دره تنگ

زه‌نگال: ۱- گۆره‌وی تابسه‌ر ئه‌ژنۆ، پوزه‌وان ۲- به‌له‌ک پیچ + ۱- جوراب

بلند تازانو ۲- ساق بند

زه‌نگۆل: تنۆک، دلۆپ + قطره

زه‌نویر: جیگهی به‌زر هه‌وا خوش + بلندی خوش آب و هوا

زه‌هاو: ۱- چیمه‌نی ئاوده‌لین ۲- شاریکه‌له‌کوردستاندا + ۱- چمن آبا ۲-

نام شهری در کردستان

زیبار: ۱- ده‌ورو بهر ۲- مالبه‌ندیکه‌له‌کوردستان ۳- هۆزیکه‌ی کوردن له
لوای موسل + ۱- اطراف ۲- نام منطقه‌ای در کردستان ۳- قبیله‌ای کرد
زبان در اطراف موصل

زیرتوش: ۱- توشی وه‌ک زیر ۲- په‌یامنی‌ری‌کورد زمان وا کتیپی
ئه‌ویستا هی ئه‌وه + ۱- شعاع طلایی ۲- نام پیغمبر کرد زبان صاحب کتاب
اوستا

زیرزا: ۱- له‌زیربو ۲- له‌هۆزه‌کوچه‌ره‌کانی کوردن + ۱- زاده‌طلا ۲- از
قبایل کوچ نشین کرد

زیرنیگار: ۱- له‌ره‌نگی زیر ۲- له‌دامه‌زیرینه‌رانی ژک کوردستان + طلایی
رنگ ۲- از موسسان ژک کردستان عزیز زرنگاران

زیره: له‌زیر دروست کراو + طلایی
زیری: وه‌کو‌زیر تیشک ده‌ری + مانند طلا درخشنده‌ایی
زیرین: زیری، وه‌کو‌زیر تیشک ده‌ر + مانند طلا درخشنده
زیگار: شه‌و نشینی وگه‌ران له شه‌ودا + دید و بازدید شبانه‌برای
سرگرمی

زیلان: ۱- له‌جی ته‌کان خواردن ۲- گوندیکه له کوردستاندا ۳- هۆزیکه‌ی
گه‌وره‌ی کوردانه ۳- نیوی ژنیکی شو‌رشگیری کورد + ۱- جنبش ۲-
روستایی در کردستان ۳- طایفه‌ای بزرگ از کردها ۳- نام یک زن انقلابی
کرد

زیما: زه‌وین، عهد + زمین
زیندو: گیاندار، به‌رانبه‌ری مه‌رگ + زنده
زینگور: ۱- گوری زیندو ۲- چیایکه‌له‌کوردستاندا + ۱- قبرزنده ۲- نام
کوهی در اطراف نقده

زیوا: گولیکی سپی و جوان و بۆن خوشه + گل زنبق
زیوار: په‌راویز + حاشیه، کناره
زیوان: زیوین، وه‌ک زیو + سیمین، همچو نقره
زیوان: له‌جی ته‌کان خواردن + جنبش

زیوه: ۱- گوری پیوا چاکان ۲- نیوی چه‌ند گونده له‌کوردستاندا ۳- چه‌ند
مالبه‌نده‌له‌کوردستان + ۱- زیارتگاه ۲- نام چند روستا در کردستان ۳-

نام چند منطقه در کردستان

زیوه‌ر: ۱- خشل، هوئی جوان بون ۲- هوئه‌رائیکی هاوچه‌رخى کوردن +
۱- زینت آلات ۲- سه‌تن از شعرای معاصر کرد، فایق زیور، بختیار زیور،
عبدالله‌محمد ملا رسول سلیمانیه

زیوه‌ن: زه‌وین، عهد + زمین

زیوی: ۱- له‌زیو ۲- گوندیکه له کوردستاندا + ۱- نقره‌ایی ۲- نام روستایی
در کردستان عراق

زیویان: ۱- جولان، بزوان + تکان خوردن

زیوین: دروست کراوله‌زیو + سیمین، ساخته‌شده از نقره

زیویه: ۱- بهره‌نگی زیو ۲- شانشینى فرمانده‌ری به‌قه‌وه‌تی ماد له
ده‌ورو به‌رسقه‌زدا + ۱- نقره‌ایی رنگ ۲- پایتخت فرمانروایی مقتدر ماد
در اطراف سقز

((ژ))

ژاکاو: سیس هه‌لگه‌راو، چرچاو + پژمرده
ژالان: ۱- گوله‌کانی ژاله ۲- چپایکه له مالبه‌ندی ههورامان ۳- نیوی
چۆمیکه له کوردستاندا + گل‌های خرزهره ۲- کوهی در منطقه اورامان ۳-
نام رودخانه‌ای در کردستان

ژاله: لۆرک، رول + گل خرزهره

ژاوه: ئاوی رون + آب صاف - جرعه

ژاوه‌رۆ: ۱- چۆمی هه‌میشه روون ۲- مالبه‌ندیکی کوردستان ۳- چۆمی
پر ئاو ۴- نیوی چۆمیکه له کوردستاندا + ۱- رودخانه صاف و گوارا ۲-
نام منطقه‌ای در کردستان ۳- رودخانه پر آب ۴- نام رودخانه‌ای در
کردستان

ژبۆ: بۆخاتری، له‌بهر + از برای

ژنیا: داخراو، پیوه‌دراو + بسته‌شده

ژنیای: خاوه‌ن ژن، ژندار + متاهل

ژوان: جینگای دیاری کراو بۆ بهیه‌ک گه‌یشتن + مکان مشخص
گریده‌جهت ملاقات

ژهنگار: چپایکه له کوردستاندا لای موسل + نام کوهی در کردستان
نزدیک موصل

ژهنگال: جوړی کوّتره باریکه + نوعی کبوتر چاهی

ژیار: شارستانی‌ه‌تی + شهر نشینی، تمدن

ژیان: ۱- زینگی، ژی ۲- نیوی روژنامه‌یکی کوردی که‌خاوه‌نی پیره‌میرد
بوگه + ۱- زندگی، حیات ۲- نام روزنامه‌پیره‌میرد

ژیانه‌وه: ۱- زیندو بوونه‌وه ۲- بوژانه‌وه ۳- روژنامه‌یکی کوردی + ۱-
باز زنده‌شدن ۲- سرحال آمدن ۳- نام روزنامه‌ای به زبان کردی

- ژی‌یران: به‌ئاوه‌زان، زانایان + عاقلان
ژی‌کهلان: ژیرکهله، خونچیلانه، خونچیله + کوچولوی دوست داشتنی
ژیلا: ته‌رزه‌ی ورد + تگرگ ریز
ژین: ۱- ژیان، زینگی ۲- روژنامه‌یکی کوردی خاوه‌نی پیره‌میرد بوه +
۱- زندگی ۲- نام روزنامه‌ای در سلیمانیه که پیرمرد شاعر مسئولیت آنرا
عهده‌دار بود
ژینا: ژیانی نوی، ژیانی تازه، ژینا + زندگی جدید
ژینگه: جیگای ژیانی مروّف + محل زندگی انسان
ژینۆ: ژیانی نوی، ژیانی تازه، ژینا + زندگی جدید
ژیوار: ۱- رابوردنی ته‌مه‌ن ۲- چپایکه له کوردستان ۳- گوندیکه له
کوردستان + ۱- زندگی ۲- نام کوهی در کردستان ۳- نام روستای در
کردستان
ژیوان: ژیان ده‌باته سهر + زندگی می‌کند
ژیوهر: شارستانی‌ته‌ی + شهر نشینی، تمدن

«س»

سابات: کهپر، مالی کوئستانی لهچرو + خانهترکهیی بیلاقی
ساباق: شۆن و جیگای زۆر بهرخوهوان + جای وسیع
سابان: نیشانهی ریگه + علامت راه
سابینا: ۱- ئاسمانی دیار، سامال ۲- یهکی لهفرماندهکانی سهردهمی ماد + ۱- آسمان صاف ۲- نام یکی از امارتهای دوران ماد
ساپاردا: ۱- جیگایک وا کهندالی لی ههکهندراوه ۲- یهکی له فرماندهکانی سهردهمی ماد + ۱- مکانیکه دورتادورش خندق کنده شده باشد ۲- نام یکی از امارتهای دوران ماد
ساتیار: وهخت ناس، کات ناس + وقت شناس، روستایی در کردستان
ساچان: دهگل رابوردان + سازش تحمل کردن
سادر: جیگهی چاندنی تو که بووبی به شهتل + خزانه در اصطلاح کشاورزی
سادۆ: ۱- لهگورانی بیژانی کوردی سوڤیهت ۲- هۆژیکی کوردن له ئهرمه‌نستان + ۱- از خوانندهگان آواز کردی در شوروی ۲- عشیره ای از کردها در ارمنستان
سارۆ: پالهناییکی کوردهقاره‌مانی شه‌ری پل‌دوران له سهردهمی سه‌فه‌ویه + نام سرداری کرد قهرمان جنگهای چالدوران در دوره صفویه
سارۆخ: ۱- چاره‌کی سه‌ر ژنان ۲- له سازاده‌کانی گۆتی + ۱- سرپوش زنانه‌که‌می کج روی سر گذاشته‌می شود ۲- از شاهزادگان پیشدای
ساریژ: پر بونه‌وه‌ی برینه‌و چا بونه‌وه‌ی + التیام زخم
سازان: ۱- قبول کردن ۲- گورانی بیژیکی کورده‌خه‌لکی کویه + ۱- قبول کردن، تحمل نمودن ۲- نام خواننده‌ای کرد زبان اهل کویه «سازان کویی»

- ساسان: ۱- زولم لی کراو ۲- بنچینهی بنه‌ماله‌ی ساسانیه‌کان + ۱-
مظلوم ۲- سر سلسله‌ساسانیان
- ساسۆن: ۱- زولم لی کراو ۲- چیاکی به نیو بانگه له کوردستان جیگای
هه‌لگرسانی شورشی شیخ سه‌عیدی پیران + ۱- مظلوم ۲- نام کوهی در
کردستان که قیام شیخ سعید پیران در آنجا شعله‌ور شد
- ساکا: له هۆزه‌کانی کهونارایی کورده که له سه‌قز نیشته‌جی بون + از
قبایل باستانی کورد
- ساکار: ساده، بی‌رازانه‌وه + یکدست، بی‌آلایش
- ساکۆ: ۱- چیا ی روته‌ن ۲- به‌رزایی وا له‌سه‌ری دانه‌نیشن ۳- بریتی له‌پله
و پایه ۴- جایگای به‌حورمه‌ت + ۱- کوه خالی از گیاه ۲- سکو ۳- کنایه‌از
مقام ۴- زیارتگاه
- سالار: گه‌وره‌ی کۆمه‌ل + بزرگ مردم
- سالان: ۱- زۆر سال ۲- له‌چه‌ند سالی رابردودا + ۱- سالها ۲- در
سالهای گذشته
- سالۆر: ژیر، فامیده، به‌ئاوه‌ز + عاقل
- سالیان: ۱- زۆر سال ۲- له‌چه‌ند سالی رابردودا ۳- گوندیکی کوردستانه
له مالبه‌ندی ژاوه‌رۆ + ۱- سالها ۲- در سالهای گذشته ۳- نام روستایی در
منطقه ژاوه‌رۆد کلاترزان
- سام: ۱- ترس، خۆف ۲- باپیری رۆسته‌م + ۱- هیبت ۲- نام جد رستم
- سامار: به‌سام، ترسناک + باهیبت
- سامال: ئاسمانی بی‌هه‌ور + آسمان بدون ابر، آسمان صاف
- سامان: ۱- هیمنی، ئارامی ۲- ده‌وله‌ت، دارایی ۳- شاریکه له کوردستاندا
+ ۱- امنیت ۲- ثروت ۳- نام شهری در کردستان
- سانان: ۱- ناز ناوی میرانی هه‌ورامان ۲- جیگای میران + ۱- لقب امرای
اورامان ۲- مقر خانها
- سانیار: پاریزه‌ری تایپه‌تی مۆغان + نگهبان مخصوص مغان
- ساینا: ئاسمانی صاف، سامال + آسمان صاف
- ساین‌قه‌لا: ۱- قه‌لای ئاسمانی صاف ۲- شاریکه له کوردستاندا + ۱-
قلعه‌آسمان صاف ۲- نام شهری در کردستان

سبیان: بهر بهیانان، بهر له خوره لآتان + بامدادان
 سپاس: به چاکه زانین، چاکه له بهر چاوبون + تشکر
 سپیان: ره نجبه ری ده سته بهر وا له پینچ بهش به شیک له بههره ده گری +
 کارگر کشاورزی که یک پنجم بهره می گیرد
 ستران: گورانی، قام + ترانه، آواز
 سرود: گورانی نیشتمانی، نهشید + آهنگ ملی
 سروشت: خو کرد، خو رست + طبیعت
 سروه: ۱- بای سبکان، شنه با ۲- گو قاریکی به نیو بانگه له شاری ورمی
 دهرده چی + ۱- نسیم ۲- نام مجله ای معروف که در شهر ارومیه منتشر
 می شود

سره وان: سره فتن + آرام
 سره وین: سره وان + آرام شدن
 سریوه: زریوهی ئه سته ره + چشمک زدن ستاره
 سکالا: وتوو ویژی خو شه ویستانه + راز و نیاز
 سمکۆ: ۱- خو بو شهر ساز کردن ۲- ناسراوی دوو قاره مانای گهلی
 کورده + ۱- خود را برای جنگ مهیا کردن ۲- لقب دو نفر از قهرمانان
 ملت کرد «اسماعیل شکاک و اسماعیل شریف زاده»
 سنجار: شاریکه له کوردستان + نام شهری در کردستان
 سنجهر: ۱- بلیسه بهرزبونه وهی ئاگر ۲- به ناوبانگیکی کورده + ۱-
 زبانه کشیدن آتش ۲- نام یکی از مشاهیر کرد
 سنور: کهوشه ن، هیلی نیوان دو مهزرا + مرز
 سنه: ۱- سوکله هی سانان ۲- شاریکی کوردستانی ئیرانه + ۱- مخفف
 «سانان» ۲- نام شهری در کردستان ایران
 سواره: ۱- کهسی وا سواری ئه سپه ۲- ده سته ی سواران ۳- هونه ریکی
 کورده ۴- ناسراوی کۆمهلی خه بانگی خه لکی شاری مه ریوان + ۱- سوار
 ۲- دسته سوار نظام ۳- نام سوار ایلخانی زاده ۴- لقب ۱۲ نفر مبارز اهل
 مریوان
 سوبار: ۱- روژانی ئاتی ۲- به شیکه له کوردستانی تورکیا + ۱- آینده ۲-
 بخشی از کردستان ترکیه

کارگر کشاورزی که یک پنجم بهره‌می‌گیرد
 سه‌ربال: پهری زلی ملل + شاه‌پر
 سه‌ربان: دیوی دهره‌وهی سه‌ریووشی خانو + پشت بام
 سه‌ربه‌خۆ: ئازاد، رزگار + مستقل
 سه‌ربه‌رز: ئابرودار و له سه‌ر + سرفراز، سربلند
 سه‌ربه‌ست: ئازاد، سه‌ربه‌س + رها، وارسته
 سه‌ربه‌ند: به‌سته‌ی دوا‌ی مه‌قام و لاوک + ترانه سبک بعد از آواز
 کلاسیک
 سه‌رپهر: ۱- یه‌کم لاپه‌ره‌ی په‌رتووک ۲- ئهو پهری شت + ۱- اولین
 صفحه‌کتاب ۲- آنسوی، آنطرف
 سه‌رپهل: ۱- له‌قی به‌ره‌و ژوری دار ۲- سه‌رده‌سته‌ی سی هه‌تا په‌نجا
 رزگاری خواز + ۱- شاخه‌بالای درخت ۲- فرمانده ۳۰ الی ۵۰ فدایی
 سه‌رته‌ل: هه‌لبژيروا، هه‌لبژارده، هه‌ره‌باش + برگزیده
 سه‌رته‌یپ: ۱- چاوه‌ی ئاو، کانی ۲- ئه‌وه‌ی وا رازاوه‌ترین خه‌لاتانی تیدایه
 + ۱- سرپرست گروه کنسرت ۲- چیزی که زیباترین چیز را در خود دارد
 سه‌رچل: سه‌ره‌وه‌ی له‌قه دار + بالای شاخه‌درخت
 سه‌ردار: ۱- گه‌وره، میری هۆز ۲- پاله‌وانی مه‌یدانی شه‌ر + ۱- رئیس
 قبیله، خان ۲- قهرمان میدان مبارزه، فرمانده
 سه‌رده‌شت: شاریکه‌له کوردستاندا و ده‌لین هه‌زرتی زی‌رتوش له‌وی له
 دایک بووگه + نام شهری در کردستان که می‌گویند حضرت زرتشت در
 آنجا متولد شده‌است
 سه‌رده‌م: کات، وهخت + اوان، هنگام
 سه‌رشار: ۱- هه‌وه‌ل و ئاخری مه‌یدانی گمه ۲- ناسراو و نازناوی چه‌ند
 هۆنه‌ریکی کورده + ۱- آغاز و پایان زمین بازی ۲- نام و تخلص چند
 شاعر «سیف علی خان، تخلص عبدالمجید شریعت زاده»
 سه‌رشییو: ۱- کاتی روژو کردنه‌وه ۲- مالبه‌ندیکه له کوردستاندا + ۱-
 هنگام افطار ۲- نام منطقه‌ایی در کردستان
 سه‌رکو: ۱- پایه‌به‌رز ۲- چه‌ند گونه‌له کوردستان + ۱- بلند مقام ۲- نام
 چند روستا در کردستان

- سهرکۆمار: گهره‌ی ولاتی و بو ماوه‌ی چه‌ند سال له لایهن خه‌لکه‌وه هه‌له‌ بژێردری + رئیس جمهور
- سهرکه‌وت: ۱- زال و پیروز ۲- به‌کام گه‌یشتن + ۱- موفق ۲- کامیاب
- سهرگول: چاکترین و رازوه‌ترین + به‌ترین و آراسته‌ترین
- سهرۆک: سهرگه‌وره، سهرکرده + بزرگ مردم، فرمانده، رئیس
- سهره‌نگ: ۱- شاه‌نگ ۲- ناو و نازناوی هۆنه‌ریکی کورده + ۱- ملکه‌زن‌بوران ۲- نام و تخلص «سهره‌نگ ده‌ودانی»
- سهریال: که‌ناره‌ی چیا، هیلێ نیوان چیا و ئاسمان + ستیغ کوه
- سه‌فان: زه‌نجیره‌ی چیا + سلسله‌جبال
- سه‌لمان: ۱- خۆراگری، راوه‌ستان ۲- ولاتی سه‌لم کوری فه‌ریدون + ۱- مقام ۲- سرزمین سلم پسر فریدون
- سه‌ما: هه‌له‌په‌رکی، دیلان + رقص
- سه‌ناز: جیگای پال گردنی که‌شتی + لنگرگاه
- سه‌وزه: سه‌ی ئامال زه‌رد + گندمگون
- سه‌وزه‌لان: شوینی پر له‌گیا، شین + سبزه‌زار
- سه‌هه‌ند: ۱- زۆرفینک ۲- چیاپکه له‌ئاتورئاپادگان + ۱- خیلی خنک ۲- نام کوهی در منطقه‌آذربایجان
- سه‌یدا: ۱- فیرکاری زانکو، ده‌رز بیژی زانستگا ۲- ناسراوی نووسه‌ریکی هاوچه‌رخه + ۱- استاد دانشگاه ۲- لقب نویسنده‌ایی معاصر «جگه‌ر خوین»
- سه‌یداوان: ۱- جیگای ده‌رس گوته‌ی سه‌یدا + کلاس دانشکده
- سه‌یران: ۱- گه‌ران بو که‌یف و دلخۆشی ۲- دنیاگری + ۱- سیاحت ۲- جهانگردی
- سه‌یوان: ۱- مالی کویستانی له‌ چرو ۲- خه‌رمانگه‌ی مانگ ۳- چیاپکه له‌ کوردستان + ۱- سایبان ترکه‌یی ۲- هاله‌ماه ۳- نام کوهی در کردستان
- سیاچه‌م: چاوره‌ش + سیاچه‌چشم
- سیاچه‌مانه: گۆرانیکی به‌ناو بانگی هه‌ورامانه + مقامی موسیقایی
- مشهور در زبان کردی مخصوص منطقه اورامان
- سیامه‌ك: ۱- كه‌سی و له‌سه‌ریا موی ره‌شی زۆره ۲- کوری

- کهیومه‌رسی گۆتیه + ۱- کسی که‌تمام موی سرش سیاه رنگ است ۲- نام پسر کیومرث پادشاه پیشدادی
- سیامه‌ند: فره ره‌ش، که‌سی و ته‌واو موی سه‌ری ره‌شه + سیاه، کسی که‌موی سرش خیلی سیاه‌است
- سیب‌ار: ۱- سیب‌ه ۲- دژیکی سه‌رده‌می ماد + ۱- سایه ۲- نام یکی از قلعه‌های سرزمین ماد
- سیب‌ه‌ر: جوړه تارمایی‌یه‌ک په‌یدا ده‌بی له‌جیگایک وا به‌ری روناکی گرتبی + سایه
- سیپان: ۱- کیوی پر له به‌فر له‌همو و ده‌ماندا ۲- دوو چیا له‌کوردستان + ۱- برف جاویدان ۲- نام دو کوه در کردستان
- سیپکا: ۱- سی پایه، سی شاخه ۲- له‌هۆزه کۆچه‌ره‌کانی کوردن + ۱- سه‌پایه ۲- از عشایر کرد
- سیته‌ک: ۱- به‌رده‌لان و تمتان ۲- گوندیکه له کوردستاندا + ۱- سنگلاخ ۲- نام روستایی در کردستان
- سیروان: ۱- چۆمی ره‌ش ۲- چۆمیکه له کوردستاندا + ۱- رودخانه‌سیاه ۲- نام رودخانه‌ای در کردستان
- سیلوانه: ناوچه‌یه‌کی کوردستانه لای ورمی + نام ناحیه‌ای در کردستان نزدیک ارومیه
- سیواس: شاریکه له کوردستاندا + نام شهری در کردستان
- سیوان: ۱- وه‌کو سیو ۲- دارستانی سیو + ۱- مانند سیب ۲- باغ سیب

«ش»

شبابز: ۱- بازی سپی ۲- بازی گهوره ۳- ناسروای کوردیکی مهروانیه ۴- نازناوی هونهریکی کورده + ۱- باز سفید شکاری ۲- باز بزرگ ۳- شهرت «حسن ابوشجاع مروانی» ۴- تخلص شاعر «صاحب سلطان»

شبابش: ۱- دلخوش بی، هر بژی ۲- بهخشین بهبهزمگیری زهماونده + ۱- زندهباشی، شاد باش ۲- انعام خنیاگر

شاپور: ۱- کوری شا ۲- چندن لهشاکانی بنهمالهی ساسانی ۳- نازناوی هونهریکی کورد + ۱- شاهزادهپسر ۲- نام چند تن از سلاطین سلسلهساسانی ۳- تخلص شاعر «شیخ علی میرزا»

شاپهر: شابالی مهل، پهره گهورهکانی بالی مهل + شهپر

شاپهسهند: گولیکی جوان و رهنگاورهنگه + گل شاهپسند

شاتون: پادشای کوردی لؤلؤ + نام پادشاهکرد لولو

شاجوان: تازه لای خویشیک + برنای زیبا

شاخان: چیاکان، کوکراوی چیا + کوهها

شاخهوان: کهسی لهههچون بهشاخانا زور بهکاره + صخرهپیما

شادان: دلخوشان، نهوانهی وا شادن + خوشحالان

شادل: بریتی لهدل گهوره + کنایه از کسی کهخیلی بزرگ منش است

شادمان: ۱- کهسی وا به ئارهزوی خوی گهیشتبئی ۲- کوری خوسره و پهرویزی ساسانی + ۱- خوشحال ۲- نام پسر خسرو پرویز ساسانی

شادی: ۱- دلخوشی ۲- داوهت و بهزم ۳- نازناوی هونانیزیکی کورده + ۱- خوشحال ۲- جشن و سرور ۳- تخلص شاعر «هوشنگ مستوفی»

شادییه: بریتی لهفره شاد + کنایه از خیلی خوشحال

شارام: گوی لهمشت، بهردهست، گوی دیر + فرمانبردار

شاران: چهند باژیر وا لهنزیک یهکن + چند شهر کهدر کنار هم قرار

شالیار: ۱- پادشای شاریک ۲- نیوی سی کس له به نیو بانگانی هورامانه + ۱- پادشاه دولت شهر ۲- نام سه تن از مشاهیر اورامان «پیر شالیار یکم و دوم و سوم»

شاماد: نیوی دو مالبه‌نده له‌کوردستاندا + نام دو منطقه‌در کردستان
شاننا: ۱- ناردوی، ره‌وانهی کرد ۲- به‌خۆشی به‌ریگا چون + ۱- فرستاد ۲- شادمانه راه رفتن

شاناز: ۱- خۆ هه‌لکیشان، تارینی کاری چاک ۲- سوکله‌ی شارناز
کچی جه‌مشیدی گوته + ۱- افتخار، مباحات ۲- عفت ۳- شهرناز دختر
جمشید پیشدای که‌همسر ضحاک شد

شانشین: شاری گه‌وره‌ی ولات وای جیگای فرمانده‌ر و دیکه‌ی به
ریوبه‌رانی ولاته + پایتخت

شانۆ: هۆنه‌روانه‌ی وازی که‌ران + نمایش

شاوار: فره‌چاک، فره‌خاس + عالی

شاهۆ: ۱- شاکیو، چپای زۆر گه‌وره ۲- باز، ته‌رلان ۳- چپایکه له
هوراماندا ۴- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد ۵- ناسراوی خواناسیکی گه‌وره
+ ۱- کوه‌بزرگ ۲- شاهین پرنده‌شکاری ۳- نام کوهی در اورامان ۴-
تخلص شاعر «ملا محسن قازی» ۵- سید محمد زاهد ملقب به‌پیر
خضرشاهو

شاهین: ۱- مه‌لیکی راوکه‌ری به‌نیو بانگه ۲- له‌هۆزه که‌وناراییه‌کانی
کورد ۳- نازناوی دو هۆزان بیژی کورد + ۱- پرنده‌شکاری معروف ۲-
از اقوام باستانی کرد ۳- تخلص شاعران «علی قلی خان چالشتی و
حسین نهال»

شایار: یاری ده‌ری شا له‌هموو کارانی‌دا + وزیر

شایان: ۱- لایق، هیژا ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- سزاوار ۲-
تخلص شاعر «اسدالله‌شهریاری»

شایسته: لایق، هیژا + سزاوار

شایه‌ر: هۆنه‌ری نه‌خوینده‌وار + شاعر بی سواد

شایه‌ن: لایق، هیژا + سزاوار

شپین: دادانی ریژنه‌ی باران + بارش رگبار باران

- شقان: ۱- ئاگاداری ئازهل ۲- بریتی له‌ولات پاریز ۳- هۆزیکێ کوردانن + ۱- چوپان ۲- کنایه‌از میهن پرست ۳- نام عشیره‌ای در کرکوک
- شکاک: ۱- هۆزیکێ گهورهن له‌کوردانی باکوری کوردستان ۲- زاراو‌هیه‌کی زمانی کوردی + ۱- قبیله‌ایی بزرگ از کردهای شمال کردستان ۲- یکی از لهجه‌های زبان کردی
- شکو: پایه‌به‌رسی، گهوره‌یی + عظمت
- شکو‌فه: گولی دار له‌کاتی به‌هارد + شکوفه‌درخت
- شلی: ته‌کانی هی‌دی + حرکت ملایم
- شلیر: ۱- گولیکێ سورئال یان زهردی پیاله ئاسیایه سه‌ره‌ونخون ۲- نیوی مالبه‌ندیکی کوردستانه + ۱- لاله‌سرنگون ۲- نام منطقه‌ای در کردستان
- شلیره: گولیکێ سورئال یان زهردی پیاله ئاسیایه سه‌ره‌ونخون + لاله‌سرنگون
- شمشال: ۱- بلویری کانزا ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورد + ۱- نی لبک
- فلزی ۲- تخلص شاعر «پرویز رستم»
- شملی: ۱- گیاهه‌کی لاسک سپی ده‌سچینه گولیکێ زهرده‌کا ۲- گیاهه‌کی شینه‌له وینجه‌ده‌کا + ۱- کاجیره ۲- شنبلیله
- شناس: ئاشنا، ناسیاو + آشنا
- شنۆ: ۱- له‌رین به‌با ۲- شاریک له‌کوردستانه + ۱- خرامیدن از نسیم ۲- نام شهری در کردستان، اشنویه
- شنه: هاتنی سروه + وزیدن نسیم
- شنیا: ۱- شنه‌هات، سروه‌هات ۲- دو گونده له‌کوردستاندا + ۱- نسیم وزید
- ۲- نام دو روستا در کردستان
- شنیان: ئەنگوتن، شنین، هاتنی سروه + وزیدن نسیم
- شنین: ئەنگوتن، شنین، هاتنی سروه + وزیدن نسیم
- شوان په‌رور: ۱- بریتی له‌ولات پاریز ۲- گۆرانی بیژیکی به‌نیو بانگه + ۱- کنایه از میهن پرست ۲- نام خواننده‌ای معروف
- شوان: ۱- ئاگاداری ئازهل ۲- بریتی له‌ولات پاریز ۳- هۆزیکێ کوردانن + ۱- چوپان ۲- کنایه‌از میهن پرست ۳- نام عشیره‌ای در کرکوک

شوانکاره: ۱- کهسێ کاسبی هەر شوانیه ۲- هۆزێکن گه‌وره له‌کورد +
 ۱- کسی که‌شغلش چوپانی است ۲- نام عشیره‌ایی بزرگ در کردستان
 شوخان: پیاوانی قسه‌خۆش و گالته‌که‌ر + آدمهای شوخ طبع
 شوپان: ۱- فیس کردن له‌سه‌رده‌می ریگه‌چوندا ۲- گوندیکه له
 کوردستاندا ۳- ناوچه‌یکه له کوردستان + ۱- در راه‌رفتن خرامیدن ۲- نام
 روستایی در کردستان ۳- نام ناحیه‌ایی در کردستان
 شوپش: ۱- رایه‌پینی کۆمه‌لی ۲- گوڤاریکی کوردیه ۳- هۆنه‌ریکی کورده
 + ۱- قیام گروهی، انقلاب ۲- نام مجله‌ای کردی ۳- تخلص شاعر
 «امیرمختار کریم‌پور»

شوره‌سوار: چاپک سوار، سوکله‌ه سوار + سوار کار ماهر
 شورۆ: بالا جوان و بالابه‌رز + خوش قیافه‌و قد بلند
 شه‌پۆل: ۱- ته‌کانی ئاو به هۆی شتیکه‌وه ۲- نازناوی نوسه‌ریکی
 هاوچه‌رخه + ۱- موج ۲- تخلص نویسنده‌های معاصر «محمد صالح
 ابراهیمی»

شه‌تاو: ئاوی زۆر وا له به‌فری تاویاوه سه‌رچاوه هه‌لده‌گرێ + رودی
 که‌از برف آب شده‌سه‌رچشمه‌میگیرد
 شه‌خسان: بی‌شه‌ی چوخور + مرغزار انبوه
 شه‌ده‌لار: سه‌رپیچی ژنان که‌لار له‌سه‌ر ده‌نرێ + سر و دستار زنانه که
 کمی کچ روی سر گذاشته‌می‌شود
 شه‌ده‌لان: ۱- شه‌ده‌ی ئیمه ۲- دو گوندن له‌کوردستان + ۱- دستارما ۲-
 نام دو روستا در کردستان

شه‌رمین: به‌شه‌رم، مروڤی به‌حیاو شه‌رم + آدم خجالتی وکم رو
 شه‌رو: ۱- شه‌رکه‌ر ۲- گوڤرانی بیژیکی کورده + ۱- جنگجو ۲-
 خواننده‌ایی کرد زبان «عطا شه‌رو»

شه‌روین: ۱- به‌شه‌رم، مروڤی به‌حیاو شه‌رم ۲- نام کوهی در کردستان
 + ۱- آدم خجالتی وکم رو ۲- نام کوهی در کردستان
 شه‌قام: ریگای زۆر پان و درێژ وا ریگا وکۆلانی زۆری به‌سه‌روهه بی +
 خیابان

شه‌کران: ۱- کو کراوی شه‌کر به‌مانا گه‌زوی چتیک وشیله‌ی چۆنری

وشکهو کراو ۲- دیهاتیک له کوردستان + ۱- جمع شکر ۲- نام روستایی در کردستان

شه‌لال: ۱- نهرم و ناسک ۲- تافگه، ئاو‌ه‌ل‌دیر + ۱- نرم و نازک ۲- آبشار شه‌مال: بای باکور + باد صبا
شه‌مامه: گنده‌وه‌ری پر به‌مشتی ری ری بو جوانی و بون کردن + دستنجو

شه‌مزین: ۱- شه‌زمان، ژاکان ۲- ناوچه‌یه‌که له کوردستاندا ۳- بنه‌مال‌یه‌کی پایه‌به‌رزی کوردن ۴- گوندیکی کوردستانه + ۱- پژمردن ۲- ناحیه‌ایی در کردستان ۳- خاندان شیوخ عالی‌مقام کرد ۴- نام روستایی در کردستان

شه‌مو: فره‌زانیکی کورده‌زمانه‌خه‌لکی سو‌فیه‌ت + پروف‌سور کرد زبان اهل شوروی («عهره‌ب شه‌مو»)

شه‌می: شه‌م، میوی خلت‌هی هه‌نگوین + موم
شه‌میران: ۱- پیک هاتن، جی به‌جی ۲- ناوچه‌یه‌که له کوردستاندا + ۱- پایان، انجام شدن کار ۲- نام منطقه‌ای در کردستان
شه‌نگار: ۱- کاتی خهرمان بادن ۲- مه‌ل‌به‌ندیکه له کوردستاندا + ۱- هنگام خرمن بار دادن ۲- نام منطقه‌ایی در کردستان
شه‌نگاو: هه‌نگاوی زل له کی‌به‌رکی‌دا + گام فراخ در مسابقه
شه‌نگو: شوخ، گالته‌بیژ + بذله‌گو
شه‌نگه: ۱- جوان و له بار ۲- به هیژ و توان + ۱- زیبای خوش اندام ۲- توانا

شه‌وبا: سرو‌ه‌له‌شه‌ودا + نسیم شبانه
شه‌وبو: گولیکی ره‌نگ و هه‌نه‌وش له‌پاش روژ ئاوا بونی خوش دهدا + گل شب بو

شه‌وچرا: جواهراتی‌وا له شه‌ودا ده‌تروسکی + گوهر شب چراغ
شه‌وکار: سه‌رانسه‌ری شه‌و، ماوه‌ی شه‌و له‌روژ ئاوا تا به‌یانی + شبانگهان

شه‌وه‌گر: ۱- که‌سی به‌شه‌وده‌گه‌ری ۲- شه‌وی پیش زه‌ماوه‌ند + ۱- شبگرد ۲- شب قبل از مراسم عروسی

شه‌وگه‌رد: که‌سی وا له شه‌ودا ده‌گه‌ری + شب‌گرد، نگهبان شب
 شه‌ونم: دلۆپه‌ئاویکه له‌به‌هارانا به‌شه‌و ئه‌که‌هویته سه‌ر گیا + شب‌نم
 شه‌هین: مه‌لیکی راوکهری به‌نیو بانگه + پرنده‌شکاری معروف
 شه‌یدا: ۱- که‌سیکه‌وا له‌خۆشه‌ویستی شتیکا شیت بووبی ۲- نازناوی
 چه‌ند هۆزان بیژ و نووسه‌ر + ۱- دیوانه‌عشق ۲- تخلص شاعران و
 نویسندگان «میرزا عبدالباقی سنندجی، مولوی مه‌دی، یدالله‌رنژاد، علی
 تويسرکانی، عبدالله‌شاکو، امان‌الله بیگ، میرزا عباس، میرزا عبدالباقی،
 شیخ محمد مجذوب، محمد ولی آذر، نبی نهاوندی»

شیا: توانی، له‌ده‌ستی هات + توانست
 شیان: ۱- له‌ده‌س هاتن ۲- رویشتن ۳- پێ ره‌وا بون ۴- کوردی گوندیکه
 له کوردستان + ۱- امکان ۲- رفتن ۳- سزاواری ۴- روستایی در
 کردستان

شیاو: لایق، هیژا + سزاوار
 شیببا: ۱- له‌روناکی و بریقه ۲- سوکه بای شه‌وانه + ۱- روشنی و رونق
 ۲- نسیم شبانه

شیقان: کاتی دواي خۆرئاوا + عشاء
 شیرا: بریتی له‌پیاوی ئازا و به‌چه‌رگ + کنایه‌ز مرد دل‌اور
 شیردل: ۱- بریتی له‌ئازا ۲- ناسراوی یه‌کی له‌فرمانده‌رانی کوردی
 بنه‌ماله‌ی ئه‌یوبی + ۱- کنایه‌ز شجاع ۲- لقب یکی از سلاطین کرد
 سلسله‌ایوبی

شیرزاد: ۱- به‌چه‌که‌شیر ۲- بریتی له‌ئازا + ۱- بچه‌شیر ۲- کنایه‌ز شجاع
 شیرکۆ: ۱- بروانه «شیرزاد» ۲- هۆزان بیژ و نووسه‌ر و رۆژنامه‌نوسی
 به نیو بانگ ۴-یه‌کی له سه‌ردارانی فه‌ریدون + نگا « شیرزاد» ۲- شیرکۆ
 بیکه‌س شاعر و نمایش‌نامه‌نویس و روزنامه‌نگار مشهور اهل سلیمانیه
 ۴- نام یکی از سرداران فریدون

شیرکوژ: ۱- بریتی له زۆر ئازا ۲- گوندیکه له کوردستان + ۱- کنایه‌ز
 خیلی شجاع ۲- نام روستایی در کردستان
 شیرۆ: ۱- ئازا هه‌ر وه‌کو شیر ۲- کوری خه‌سره‌و په‌رویز + ۱- شجاع
 همچو شیر ۲- نام پسر خسرو پرویز

شیروان: ۱- ولاتی شیر په‌روه‌ران ۲- شاریکه له باکوری کوردستان ۳- هۆزیکه کوردن + ۱- سرزمین شیرپور ۲- نام شهری در کوردستان ۳- نام قبیله‌ای در کوردستان

شیره‌وان: ۱- که‌سێ واکاری ده‌سه‌لێن کردنی شیر + رام‌کننده‌شیر شیرین: ۱- تامی شیرین ۲- نیوی ژنی خه‌سره‌و په‌رویز واه‌ره‌ادیش دلێ پی به‌ست ۳- نازناوی هۆنه‌ریکی کورده + ۱- مزه‌شیرین ۲- همسر خسرو پرویز که‌فرهاد هم به‌او عشق می‌ورزید ۳- تخلص شاعر «محمد حسین همدانی»

شیفیار: ئەو که‌سه‌ واکه‌شی شیو برینی زه‌ویه + شخم‌زدن شیلان: درکیکه له پاییزدا به‌ری سور ده‌گرێ + ثمر‌نسترن‌کوهی

شینا: به‌هیز و تاقه‌ت، به‌توان + پر‌قدرت

شینێ: ئاسوده‌یی، ئارامی + آسایش

شیوا: ۱- قسه‌ی رون، به‌یان‌خۆش، زمان‌پاراو ۲- نازناوی بابا مه‌ردۆخی رۆحانی + ۱- شیرین‌سخن ۲- تخلص بابا‌مردوخ‌روحانی شاعر و نویسنده و مورخ‌کرد

شیوان: شیوه‌ی‌تایبه‌تی‌نوسین و قسه‌کردن + روش، اسلوب

شیوان: کاتی‌دوای‌خۆرئاوا + عشاء

«ف»

فرمان: کار، شۆل، ئەرک + شغل، کار
فرمیسک: ئەسرین، رۆندک + آب چشم، اشک
فروزان: تابان، تیشک دەر + درخشان
فرەزان: ۱- ئەوانەیی وا زۆر زیرەکن ۲- ئەو کەسانەیی لە رویشتندا
خێران ۳- رێک و پێک و لە بەر چاوان + ۱- آدمەهای زرنگ ۲- آدمەهای
چالاک ۳- آدمەهای شیکپوش
فریا: ۱- ئاریکاری، هانا، ۲- گەیشتن لەکاتی خۆیدا + ۱- کمک ۲- بەموقع
رسیدن
فریشتە: ۱- بەندەیی خودا وا لە ئاسماندا دەژی ۲- بریئتی لەزۆر خوشیک
+ ۱- ملانکە ۲- کنایەاز بسیار زیبا
فرین: بال گرتنەوه، فران + پرواز کردن
فەرەز: بەرز، بلندی + ارتفاع
فەرەمەرز: ۱- لای خۆش بون، بەخشین ۲- فرەمەرز ۳- کوری زال
سەرداری کاتی ماد + ۱- آمرزنده ۲- وسعت قلمرو حکومت ۳- نام پسر
زال سردار ماد
فەرەنەك: ۱- نەفرەجوان ۲- نیو دایکی فەریدون ۳- ژنی بارامی گۆر +
۱- نەچندان زیبا ۲- نام مادر فریدون ۳- نام همسر بهرام گور
فەرەدین: گەورەیی وا دیارە، شکۆی لە بەر چاو + اقتدار آشکار
فەرەزاد: ۱- فرزەت ۲- فەر زاد، گەورەیی لەدایک بوو ۳- نازناوی
هۆنەرئیک + ۱- سریع آمد ۲- بزرگی و شکوہمتولد شد ۳- تخلص
«مسعود فرزاد»
فەرەزام: هیژا، شایستە + لایق، سزاوار

- فهرزان: فره‌زان، زانا + عالم
- فهرزانه: ۱- فره‌زانا ۲- فرزانه ۳- نازناوی هۆنهریک + ۱- دانشمند ۲- به‌سرت، خیلی سریع ۳- تخلص سید جلال الدین شهرکردی
- فهرزین: ۱- فرزین ۲- ئهرکی خودایی، پیویست + ۱- سریع هستیم ۲- واجب، فرض
- فهرشاد: گهره‌یی زیندو و مروّقی + حکومت دلبخواه‌مردم
- فهرشید: ۱- گهره‌ی رون و له بهر چاو ۲- برای ئه‌سفندیار + ۱- حکومت آشکار ۲- نام برادر اسفندیار
- فهرما: گوتی، بو پیوای گهره‌ی ده‌لین + فرمود
- فهرمان: گفتی مروّی گهره‌ی بو ژیر دست‌که ئهرکیک به جی بیئی + دستور
- فهرمون: تکایه وهرن + بفرمائید
- فهرناس: شه‌وی یه‌که‌می سالی نوئی + شب اول سال تازه
- فهرنوش: له شازاده‌کانی سه‌رده‌می ماد + از شاهزادگان ماد
- فهرووخ: ۱- پیروز، موباره‌ک ۲- شکوی چیره ۳- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- خجسته ۲- سیمای زیبا ۳- تخلص شاعر «محمد حسن خان»
- فهروخزاد: ۱- به‌ختیار ۲- ناسراوی روسته‌م فرمانده‌ری سوپای ئیزه‌دگوردی سیه‌همی ساسانیه + ۱- خوشبخت ۲- لقب رستم فرمانده لشکر یزدگرد سوم ساسانی
- فهرورته‌تیش: ۱- ریبه‌ری و مروّف ده‌یانه‌وی ۲- له پاشاکانی سه‌رده‌می ماده + ۱- حکمران مقتدر مردمی ۲- از شاهان ماد کوچک
- فهرورددین: پادشای دیار، ریبه‌ری له‌به‌رچاو + حکومت آشکار
- فهرهاد: ۱- گهره‌یی هات ۲- ئه‌وینداری به‌نیو بانگ وا له بیستونا رهنجی بیه‌وده‌ی کیشا ۳- چهند پادشای بنه‌ماله‌ی ئه‌شکانی ۴- یه‌کی له پالّه‌وانه‌کانی که‌یکاوسی ماد + ۱- عظمت، شکوه و آمد ۲- نام عاشقی معروف که‌در کوه بیستون رنج بیفایده کشید ۳- چند پادشاه از سلسله‌اشکانی ۴- یکی از سرداران کیکاوس ماد
- فهره‌نجی پووش: بریتی له ولّات پاریز + کنایه‌از میهن پرست
- فهره‌نگ: ۱- ئاوه‌ن، فام ۲- په‌راوی و پهرینی زمانیکی تیدا کو کراوه‌ته‌وه ۳- چپایکه له کوردستاندا ۴- نازناوی هۆزان بیژیکی کورده +

۱- درک، شعور ۲- لغت نامه ۳- نام کوهی در کردستان ۴- تخلص اسماعیل چالشتری «امان الله‌فرهنگ»

فه‌ریار: جوان چاکی به‌خشین + شوکت بخشیدن

فه‌ریبورز: ۱- فره به‌زر ۲- فری به‌زر ۳- چوارمین پادشا له بنه‌ماله‌ی ماده‌کانه + ۱- خیلی بلند ۲- اوچ گرفت ۳- چهارمین پادشاه از سلسله ماد پسر کیکاوس

فه‌ریدون: ۱- فره‌دۆن، لووتکه‌ی فره ۲- فری دون، بۆ لووتکه‌ی چیا فری ۳- فرمانده‌ری هیژی مروّقی وا به یارمه‌تی کاوه‌ی ئاسنگهر حکومتی زوحاکی روخاندوه و فرمانده‌ری خالدیه‌کانی دامه‌زراند ۴- نیۆو نازناوی دو هۆزان بیژی کورده + ۱- دارای قله‌های فراوان ۲- پرواز به‌قله‌کوه ۳- فرمانده نیروهای مردمی که با کمک کاوه‌آهنگر حکومت ضحاک عرب را سرنگون کرد و سلسله‌خالدیه‌ها «اورارتویی» را تاسیس نمود ۴- نام و تخلص دو شاعر «فریدون سنندجی، فریدون نیک نام»

فه‌یلی: چند تیره و هۆزی کوردن له لورستان ده‌ژین + نام چند قبیله که در لرستان زندگی می‌کنند

فه‌یرگه: ۱- جیگه‌ی فه‌یربون، شوینی راهاتن ۲- قوتابخانه + آموزشگاه ۲- مدرسه

فه‌یرمه‌ند: سه‌یدا، مامۆستا + استاد، معلم

فه‌یمان: خو‌شه‌ویستی، دۆسایه‌تی، گراوی + محبت، پیمان

فه‌ینک: هه‌وای سازگار، نه‌گهرم و نه‌سارد + هوای معتدل

«ف»

فَهْزَان: زانهوهی کانی + زاییدن چشمه
فَهْژَین: زیندو بوونهوه + از نو زنده شدن
فَیان: دلّاری، ئهوین + محبت، علاقه، عشق

«ق»

قابیل : بهره‌کشی، شیواو + لیاقت
قارهمان: پیاوی زور ئازا و به‌گیان + نیرومند
قازانج: بهره‌ی سه‌ودا + نفع معامله
قاسپه: دهنگی کهو + صدای آواز کبک
قوباد: ۱- هه‌لکه‌وتوو، بی وینه ۲- دامه‌زینهر و یه‌کم پادشای ماد ۳-
پادشاییکی ساسانی + ۱- برجسته ۲- موسس و اولین پادشاه‌ماد ۳- نام
یکی از پادشاهان ساسانی
قهومان: خزمان، قهوم و کهمس + خویشان، فامیل
قهیران: به‌لین بوکات دیاری کردن + قول گرفتن برای دیدار، میعاد
زمانی

«ك»

كابان: ژنيکه له مالاً سهر پهرشتی ئيش و کار بکا + کد بانوی خانه
کابووک: ۱- کوتر، کهڅووک ۲- بوکی گهوره + ۱- کبوتر ۲- عروس
بزرگ

کاپۆ: خانوی بالدار، هیلانه + آشیانه
کاتار: پۆپهی کهلهشیر + تاج خروس
کاچۆل: چپایک وا دره و لهوئ تهواو بووگه + کوهی که در آن برداشت
محصول تمام شده است

کاراک: زهوینی وا ئهسبابی پیوستی ژیانی تیدایه و دهیده نهوه + معدن
کاران: چهند کار پیکهوه + چند کار با هم
کاردۆش: ئهوکوردانهی وا لهمهزنتران و گیلان ژیان دهبهنه سهر + آن
دسته از کردها در مازندران و گیلان زندگی می کنند
کارزان: فامیده له کار + کاردان، استاد کار
کارساز: کهسی کار بو کهسی پیک دینی + چاره ساز درد مردم
کارناس: زانا لهکار، کهسیکه له باسیکی زانستی دا بکۆلئتهوه +
کارشناس

کارۆ: کاروانی چوک، کاروان کو + قافله کوچک
کاروان: دهستهیه که فره له بنیادم و باره بهر وا پیکهوه دهچنه سهفر +
قافله بزرگ

کارۆخ: چپایکه له کوردستاندا + نام کوهی در کردستان
کارهبا: ۱- جیوهی داریکه زهرد و سووک و زور به قیمهت ۲-
برووسکه، بهرق + ۱- کهربا ۲- نیروی الکتریسیته، برق
کاریا: کارزان، وریا، زیرهک + ماهر
کاریز: چۆمی ژیر زهوینی وا به دهست دروس کراوه + قنات

- کازان: سوکله‌هی کاک زانا، برای فامیده و زانا + برادر دانا و با شعور
 کازیوه: بولینه‌هی بهیان + فجر کاذب، قبل از طلوع آفتاب
 کاژان: تیشه شاخان + کوه‌های سنگی
 کاژاو: ۱- دارستانی کاژ ۲- جوړی تری ۳- چیایکه‌له‌کوردستان ۴-
 مالبه‌ندیکه‌له‌کوردستان ۵- گورانی بیژیکی کورده + ۱- جنگل درخت کاج
 ۲- نوعی از انگور ۳- نام کوهی در کردستان ۴- نام خواننده‌ایی کرد
 زبان «کاژاو شهوکه‌ت»
 کاسۆ: داری سه‌رو خواری گو‌بازی + چوگان گوی بازی
 کاشان: شوین گیران + ردگیری
 کاشۆ: داری سه‌رو خواری گو‌بازی + چوگان گوی بازی
 کاکا: وشه‌ی بانگ کردنی برای گه‌وره + کلمه خطاب به برادر بزرگتر در
 موقع صدا زدن
 کاکۆ: ۱- وشه‌ی حورمه‌ت بو پیاوان ۲- پال‌هوانیکی هاورپ کاهوی
 ئاسنگه‌ر + ۱- کلمه‌خطاب احترام مردانه ۲ نام پهلوانی از یاران کاوه
 کالان: ۱- بهرگی شه‌مشیر و خنجر ۲- هۆزیکی کوردن له تورکیا ده‌ژین
 + ۱- نیام، غلاف ۲- طایفه‌ی از کرده‌های ساکن در ترکیه
 کالی: چاوکالی سپی پیست + چشم روشن سفید پوست
 کالیان: ۱- جوت له‌زه‌وی دان ۲- گوندیکه‌له‌کوردستاندا + ۱- شخم زدن
 زمین ۲- نام روستایی در کردستان
 کامکار: ۱- وشه‌ی پرسیاره، چ کاری ۲- تپینکی موسیقارنه‌ی به‌ناوبانگی
 سنه‌یین + ۱- واشه پرسشی، کدام کار ۲- نام گروهی موسیقی خیلی
 معروف سنندجی
 کامهران: ۱- به‌ئاوات گه‌یشتوو ۲- گوندیکی کوردستان ۳- نیوی چه‌ند
 نووسه‌ر و بلیمه‌ت و هۆزانی کورده + ۱- به‌مراد رسیده، کامروا ۲- نام
 روستایی در کردستان ۳- نام چند نویسنده، شاعر و سیاستمدار کرد از
 جمله «کامران بدرخان، کامران مکری و ()
 کامیار: ۱- کامهران ۲- وشه‌ی پرسیار + ۱- کامروا ۲- کدام یار
 کانزا: ۱- جسن، ناوه ۲- هر چی له کاراک به‌ده‌ست بیست + ۱- آلیاژ ۲-
 معدنی

- کانگا:** ۱- له قوولاییهوه ۲- کاراک + ۱- از ته ۲- معدن
کانی: سهرچاوه، چاوگهی ئاو + چشمه
کانیار: کان ناس، کاراک ناس + معدن شناس
کانیاو: ۱- ئاوی وا له کانی دیتته دهرهوه ۲- گیایک وا ئاوی کانی
 بخواتهوه + ۱- آب چشمه ۲- گیاهی که با آب مستقیم چشمه سیراب شود
کانیژه: گیاهی که بو دهرمان دهشی + گیاه قنطوریون
کانین: توانین، له توانادا بوون + توانستن
کاوان: ۱- چپای بهردین ۲- شانه شاخ ۳- چهکداری رزگاری خواز + ۱-
 کوه سنگی ۲- ستیغ کوه ۳- پارتیزان
کاووس: ۱- کهنی گهوره ۲- کوری که یقوباد و دووههم پادشای مادی
 گهوره + ۱- منبع بزرگ ۲- نام پسر کیقباد و دوم پادشاه ماد
کاوه: ۱- له سهر خو، پشو دریژ ۲- ئاسنگه‌ری شو‌رشگیژ وا به یارمه‌تی
 فه‌دیوونی ئورارتوویی فرمانده‌ری زوحاکی له بهین برد ۳- ناسراوی بو
 «مه‌لا مؤسته‌فای بارزانی» + ۱- شکبیا، با حوصله ۲- آهنگر انقلابی که با
 کمک فریدون خالدی حکومت ضحاک را سرنگون ساخت ۳- از القاب
 «ملا مصطفی بارزانی»
کاویار: پاریزه‌ری چیا + نگهبان کوه
کاویان: ئالای کاوه + درفش کاویانی پرچم کاوه
کچا: داوندی کچی + کلمه خطاب به یک دختر
کچان: ۱- ده‌گهل می‌رد نه‌خه‌وتووآن ۲- کیژان + ۱- باکره ها ۲- دختران
 کردار: ئاکار، ئه‌و کاریه‌و می‌رد بی‌کا + روش، رفتار
کرماج: ۱- به‌شی هه‌ره زور له کورد ۲- زاراویه‌کی زمانی کوردیه ۳-
 ناسراوی دو هۆزان بیژ و نووسه‌ری کورد + ۱- قسمت بزرگی از کردها
 ۲- یکی از لهجه‌های زبان کردی ۳- لقب و تخلص دو شاعر و نویسنده
 کرد «اسماعیل توکلی، سید عبدالله ایوبیان»
کرمانشان: ۱- گو‌راوی کرمانج شار، شاری کورده‌کان ۲- شاریکه له
 کوردستاندا + ۱- شهر کردها ۲- نام شهری در کردستان
کریار: که‌سی و اشت ئه‌ستی‌نی + خریدار
کریکار: ۱- که‌سی و ا به به‌رانبه‌ر کریدا ئیش ده‌کا ۲- بریتی له ره‌نجدهر +

- ۱- کارگر ۲- زحمتکش
 کلوزهر: ۱- کلّوی وا جسنی له ئالتوونه ۲- بریتی له خاوین ۳- نیوی
 ژنه سنیه‌که‌ی شاعه‌باسی سه‌فه‌وی + ۱- تاج، کلاه طلائی ۲- کنایه از ناب
 و خالص ۳- نام همسر سندنجی شاه عباس صفوی
 کناچه: کچ، دۆت، که‌نیشک + دختر
 کوچان: ۱- بار کردن له ئاوایی ۲- هۆزیککی کوچهری کوردن + ۱- کوچ
 کردن از روستا ۲- نام طایفه ای از کردها
 کوچهر: ۱- ره‌وه‌ند، خیالات ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی هاوچهری کورده +
 ۱- کوچ کننده، کوچ نشین ۲- تخلص شاعر معاصر «احمد»
 کۆدل: ده‌سه‌لاتدار، زۆردار + نیرومند، قویدل
 کۆرال: ۱- کامین دوایی ۲- نیوی تپینکی موسیقا ژهن و گوانی بیژی
 کورد خه‌لکی دهوک ۳- ده‌نگی به کۆمه‌ل + ۱- کدام مقصد ۲- نام یکی از
 گروه‌های موسیقی و آواز کردی اهل دهوک ۳- صدای گروهی
 کۆرپه: زارۆی ساوا + نوزاد
 کوردان: ۱- گه‌لی کورد ۲- ناسراوی چه‌ند که‌س له به‌نیو بانگانی کورده
 + ۱- ملت کرد ۲- لقب چند تن از مشاهیر کرد
 کوردستان: ۱- ولّاتی کورده‌کان ۲- چه‌ند گوڤار و روژنامه‌ی کوردیه +
 میهن کردها ۲- نام بیش از بیست روزنامه و مجله که در شهرهای
 مه‌باد، رانیه، اربیل، استانبول، قاهره، ژنو، فولکستن، لندن، ارومیه، و
 ... چاپ و منتشر می‌شوند
 کوردو: ۱- وشه‌ی دواندنی کوردیک ۲- نووسه‌ریکی به نیو بانگی
 کوردی رووسیا ۳- له شازاده کانی ماده + ۱- کلمه خطاب به یک کرد ۲-
 نام نویسنده و فیلسوف و دانشمند کرد پروفیسور «قه‌نات کوردوو» ۳- از
 شاهزادگان ماد
 کورده: ئاشیره‌ت بۆ کوردیک وانه‌ناسری + فلان کرد
 کورده‌میر: ۱- میری کورد زمان ۲- چپایکه له‌کوردستاندا ۳- ده‌روه‌نیکه
 له‌کوردستاندا + ۱- خان کرد زبان ۲- نام کوهی در کردستان ۳- نام
 دربندی در کردستان
 کورده‌وار: ولّاتی واکورد تیا ژیان ئه‌باته‌سه‌ر + میهن کردها

- کوردەوان: ۱- کوردەوار ۲- پارێزەیی سنووری کوردەکان + ۱- کردستان ۲- نگهبان سرزمین کرد
- کوردی: ۱- لە نەتەوێی کوردەکان ۲- زمانی نەتەوێی کورد ۳- ناسروای چەند کەس لە بە نیو بانگانی کوردە ۳- نازناوی چەند هۆزان بیژ و نووسەری کورد ۴- نیوی برای بارامی چووبینی ساسانی + ۱- از نژاد کردە ۲- زبان ملت کرد ۳- لقب چەند مشاهیر کرد ۳- تخلص چەند شاعر و نووسنە کرد « مصطفی بگ، ابوالعباس احمد » ۴- نام برادر بهرام چوبین سردار ساسانی
- کوردین: ئیمە لە نەتەوێی کوردین + ما از نژاد کردە هەستیم
- کوردیە: ۱- لە تیرەیی کوردەکان ۲- لە بە نیو بانگانی کوردە ۳- خۆشکی بارام و ژنی خوسرەو پەرویزی ساسانی + ۱- از نسل کردە ۲- یکی از مشاهیر کرد «حفصه کردیه» ۳- نام خواهر بهرام چوبین که همسر خسرو پرویز ساسانی شد
- کورسان: ۱- سوکەڵەیی کوردستان ۲- نیوی دیکەیی شاری سنە + ۱- مخفف «کوردستان» ۲- نام دیگر شهر سنندج
- کۆزمان: کۆری زانایانی زمان ناسی + فرهنگستان زبان
- کۆزوان: پارێزەری نیشتمان لە سەر سنوور + نگهبان وطن در مرزها
- کۆسار: شوینیکیە و شاخ و داخی زۆربیی + کوهستان
- کۆسالان: چیاکیە لە کوردستاندا + نام کوهی در کردستان
- کۆسان: جیگەیی زۆر بەفرگر + مکان بسیار برفگیر
- کۆشان: تەقالا دان، کۆشین + زحمت کشیدن
- کۆشیار: تەقالا دەر + ساعی
- کۆکەن: ۱- چیا کەن ۲- ناسروای فەرهاد ۳- ئیشی کۆکردنەوێی ئالف بۆ زستانی ئازەل + ۱- کوهکن ۲- لقب فراهاد ۳- درو علف برای زمستان
- حیوانات اهلی
- کۆگا: کۆما + تودە
- کۆلار: چیاکیە لە کوردستاندا لە شارەزور + نام کوهی در کردستان در شهرزور
- کۆلان: ۱- دەربوونەییکی و چەند دەرگایەکی لە سەر بی ۲- زهوی

دانه‌وه ۳- تیله‌که‌ی زۆر + ۱- کوچه ۲- کاوش ۳- کوله پشتی زیاد
 کۆلنه‌ده‌ر: ۱- نه‌به‌ز، ئهو کهسه‌ی کۆل به دوژمن نادا ۲- نازناوی
 هۆنه‌ریکی هاوچه‌رخ‌ی کورده + شکست ناپذیر ۲- تخلص یکی از شعرای
 معاصر کرد
 کۆلوانه: چاره‌که، چارۆگه + چارقد، پارچه‌چار گوشتی که زنان در
 بردوش اندازند

کۆله‌ر: ۱- زه‌وین دهره‌وه ۲- تۆژهر + پژوهشگر
 کۆما: ۱- تۆپه‌ل، کۆگا ۲- گۆرانی بیژیکی کورده + ۱- توده ۲- نام
 خواننده «کۆما شیروان»

کۆمار: ۱- خیل، هۆز ۲- ئابووره، جه‌ماوهر + ۱- عشره، ایل ۲- جمعیت
 مردم، جمهوری

کۆماس: ۱- هوزیکی کوردن ۲- مالبه‌ندیکه له کوردستاندا + ۱- نام یکی
 از طوایف کرد ۲- نام منطقه‌ایی در کردستان
 کۆمه‌ل: تۆپه‌ل، کۆگا + جمعیت، توده

کۆمه‌له: پرابی خه‌لک، کۆمه‌لی مروّف واپیکه‌وه کۆبینه‌وه + توده مردم
 کۆهیار: ۱- پاریزه‌ری چیا ۲- له گه‌وره‌کانی سه‌رده‌می فه‌ریدون + ۱-
 نگهبان کوه ۲- از بزرگان دوره فریدون خالدي
 کۆیار: یاری بالآ کۆل، یاری چکۆله بالآ + یارکوتاه قد

کۆیستان: ۱- ولاتئ به هاوین فیّنگ و به زستان سارد هه‌ر وها به‌فر و
 بارانی زۆره ۲- روژنامه‌یه‌کی کوردیه + ۱- محلی که تابستان خنک اما در
 زمستان سرد و دارای برف و باران زیاد ۲- نام روزنامه‌ای که کردهای
 تهران منتشر می‌کردند

که‌تۆ: بی‌هاوتا، تاقانه + بی‌همتا، یگانه
 که‌جان: وشه‌ی دواندن کێژئ به خو‌شه‌ویستی + خطاب دوستانه به دختر
 که‌چان: وشه‌ی دواندن کێژئ به خو‌شه‌ویستی + خطاب دوستانه به
 دختر

که‌ژال: چاوره‌شی نزیک به که‌وو + سیاه چشم مایل به آبی
 که‌ژان: ۱- سپی پیستان ۲- کۆکراوی که‌ژ + ۱- سفید پوستها ۲- کوهها
 که‌ژاو: ۱- جوگله‌ی وا له سه‌ر که‌ژ سه‌رچاوه ده‌گری ۲- قه‌وزه، که‌ز +

۱- جویباری که از کوه سرچشمه می‌گیرد ۲- جلبک
 که ژوان: چیا پیو، شاخه‌وان، زهرده‌وان + کوه‌نورد
 که ژۆک: ئاوریشمی خاو، کهژ + ابریشم خام
 که ژئی: دواندی کیژی جوان به خو شه‌ویستی + نوازش دختر از روی
 محبت

که ژین: تهنراو له ئاوریشم + بافته شده از ابریشم
 که سان: خزمان، قهومان + خویشان، فامیل

که شکۆل: دهفته‌ری بیره‌وه‌ری و هۆنراوه + دفتر شعر و خاطرات
 که لاتئی: ۱- بنکه‌ی چه‌کداران له سهر کیودا ۲- گۆراوی قه‌لادی ۳-
 نازناوی دوو هۆزان بیژ و نووسه‌ری کورد ۴- چه‌ند گونده له کوردستاندا
 + ۱- پاسگاه، پایگاه نظامیان در بالای کوه، مقر ۲- روستای قلعه ای ۳-
 تخلص و لقب دو شاعر و نویسنده کرد «مامۆستا که لاتئی و باببه سهرنج
 که لاتئی» ۴- نام چند روستا در کردستان

که لان: ۱- جوانی ته‌واو، خو شیک و ده‌لال ۲- کۆکراوی کهل + ۱- زیبای
 بی عیب و نقص ۲- گردنه‌ها

که لآو: ۱- رژاندنی ئاو له سهر هه‌سیل له بهر پری ۲- برگه له جوگله +
 ۱- لبریز شدن آب استخر ۲- انشعاب از جوی برای آبیاری

که لهوړ: ۱- به‌شی گه‌وره له کورد ۲- نیو دوو گونده له کوردستاندا + ۱-
 یک قسمت بزرگ از کرد ۲- نام دو روستا در کردستان

که لئین: ۱- قه‌لشت له دیوار ۲- په‌ناگا ۳- ده‌رفه‌ت + ۱- شکاف ۲- پناهگاه
 ۳- فرصت

که مانگه‌ر: ۱- که‌سی وا که‌وانان چی ده‌کا ۲- ناسراوی ئاره‌شی گۆتی ۳-
 ناسراو و نازناو چه‌ند خواناس و هۆزان + ۱- کمانگر ۲- لقب آرش ۳-
 نام چند شاعر و عارف مشهور

که‌ندال: ۱- گیژاو، ئاوی وا به‌ده‌ور خویا ده‌خولیته‌وه ۲- یه‌کی له
 دامه‌زیننه‌رانی ئه‌نیستیتو کورد له پاریس + ۱- گرداب ۲- یکی از
 مؤسسان انیستیتو کرد در پاریس

که‌هنیله: وته‌ی بو دواندی کچی، کیژی چکۆله + دخترکوچولو
 که‌هوشه‌ن: ۱- سنوور، سهرحه‌د ۲- مه‌زراییک وا به‌گونده‌وه نزیك بیټ +

- ۱- مرز ۲- مزرعه نزدیک آبادی
 کهوی: ۱- وه‌کوو کهو ۲- کیوی بهفرین + ۱- مانند کبک ۲- کوه پوشیده
 از برف
 کهویار: ۱- وه‌کوو کهو ۲- راوچی کهو + ۱- مانند کبک ۲- شکارچی
 کبک
 کهیقوباد: ۱- به‌رزایی گهوره ۲- دامه‌زینیری بنه‌مالهی پاشایه‌تی مادی
 گهوره + ۱- برجستگی بزرگ ۲- نام موسس سلسله پادشاهی ماد بزرگ
 کهیکاووس: ۱- کهنی گهوره ۲- کوری کهیقوباد و دووهم پادشای
 مادی گهوره + ۱- منبع بزرگ ۲- نام پسر کیقباد و دوم پادشاه ماد
 کهیلان: کیژی شوخ و شهنگ و جوان + دختر دوست داشتنی و زیبا
 کهیوان: ۱- جینگای گهوره‌کان ۲- ئه‌ستیره‌یکه له ئاسمان ۳- نازناوی
 دوو هونەر + ۱- جایگاه بزرگان ۲- ستاره زحل ۳- تخلص شاعران
 «محمد شفییعی و غلامرضا سمییعی»
 کهیومه‌رس: ۱- گیو مهرز، پاشای زه‌وین ۲- له پاشاکانی ماد واده‌مانگ
 ونی کرده ناوه‌ندی شانیشینی خوئی + ۱- بزرگ زمین، شاه زمین ۲- از
 پادشاهان ماد که دماوند را مرکز حکومت خود قرار داد
 کیان: ۱- له تیره‌ی پاشا گهوره‌کان ۲- کوری تاموورسی گۆتی باوای
 فه‌ریدون + ۱- از نژاد پادشاهان بزرگ ۲- نام پسر تهمورث پیشدادی
 پدر بزرگ فه‌ریدون
 کیژان: کچان، کهچان + دخترها
 کیژشان: ۱- به‌راوهرد به ترازوو ۲- هه‌لگرتنی وینه یان نووسینی نه‌خش
 به قه‌لم + ۱- وزن کردن ۲- برداشتن عکس یا کشیدن تصویر با قلم
 کیژشوه‌ر: ولاتی زور پان و به‌رین + مملکت، اقلیم
 کیفسان: ولاتی به‌هاوین فینک و به‌زستان سارد هر وها به‌فر و
 بارانی زوره + محلی که تابستان خنک اما در زمستان سرد و دارای برف
 و باران زیاد
 کیلان: کاری جوتیار، شیو برینی زه‌وی + شخم زدن زمین
 کیله‌شین: به‌ریدیکی کهو و ره‌نگی کهوناراییه به‌سراو به سه‌رده‌می
 مینوچیری ئورارتوویی له ماله‌بندی مووکرپانه + سنگی است باستانی به

رنگ آبی سیر مربوط به دوره منوچهر خالدی که در منطقه مکریان واقع
می‌باشد

کیوات: ناوی چیا + لابلای کوه

کیوان: که‌ژان، چیاکان + کوهها

«گ»

گابان: ۱- گاوان، شوانی گاو و مانگایان پهز و بز ۲- هۆزیکى کوردن
۳- یهکم کورد زمانى وا به دینی ئیسلام دهرهات + ۱- چوپان گله ۲- نام
طایفه‌ای در کردستان عراق ۳- اولین کرد زبانی که به دین اسلام گروید
گاسان: ۱- سروده‌کانی نه‌ته‌وه‌بی ۲- کۆنترین و به حورمه‌ترین به‌شی
ئاویستا وا له چپای ئاویهر بۆ دلی هه‌زهرتی زیرتوش هاتووه + ۱-
آهنگهای ملی ۲- کهنترین و محترم‌ترین بخش اوستا که بنا به روایاتی در
کوه آبیدر بر آن حضرت نازل شده است

گالتین: به‌هه‌نهک ئاخافتن + شوخی، بازی

گرشه: دهره‌وشان، بریقه + درخشش، شراره

گرشین: بلّیسه‌ی که‌وو، گلپه‌ی شین + شعله‌آبی

گرگان: کانی ئاگر، ئاگر پژین + آتشفشان

گرنگ: ۱- تایبهت ۲- نازناوی دوو هۆزان بیژ + ۱- مهم ۲- تخلص

شاعران «رشید آواره، محسن ابو طاهر»

گزنک: تیشکی رۆژه له به‌یانانا وا یه‌کم جار ئەدا له شوینیکی به‌رز +
اولین تابش آفتاب

گلاراو: ئۆقره نه‌گرتن، بی قهراری + آرام نگرفتن، پیچ و تاپ خوردن

گلاره: بی بیله‌ی چاو، گلینه، ره‌شکینه‌ی چاو + مردمک چشم

گلپه: ده‌گلیکه له گری ئاگر په‌یدا ده‌بی + صدای لهیب آتش

گلینه: ۱- بی بیله‌ی چاو، گلینه، ره‌شکینه‌ی چاو ۲- بریتی له

خۆشه‌ویست + ۱- مردمک چشم ۲- کنایه از عزیز و گرامی

گو به‌ند: کۆ بونه‌وه بۆ به‌زم و شادی + همایش برای سرور و شادی

گو‌تی: ۱- بیژه، قسیه ۲- کوردی قاره‌مان ۳- چپایکه له کوردستان وا

گه‌مییه‌ی هه‌زهرتی نۆح له سه‌ری وه‌ستاوه ۴- هۆزیکى که‌ونارایی کوردن

که به پیشدادیان ناسراون + ۱- گفتار ۲- کرد قهرمان ۳- نام کوهی در کردستان که کشتی حضرت نوح بر روی ان بعد از طوفان نشست ۴- نام طایفه‌ای از کردهای باستانی که با نام پیشدادیان در تاریخ شناخته شده‌اند

گوٚقار: نوسراوی چهند پهری وا حوتانه یان مانگانه بلاو ده‌بیتوهه + مجله گوٚقان: ۱- گوٚره‌پانی کایه و گالته ۲- شایهت، ئاگادار له روداو + ۱- میدان بازی ۲- شاهد، گواه

گوٚقه‌ند: ۱- بهزم، کوٚبونوهه بوٚکاریکی گرنگ ۲- دیلان، داوهت ۳- چپایکه له کوردستان + ۱- شادی، سرور ۲- نوعی رقص مردانه کردی ۳- نام کوهی در کردستان

گوٚده‌رز: ۱- کوٚری قوتاییان ۲- پیایوی دور له گالته ۳- کوره زاگی کاوه وا یه‌کی له سهرداره‌کانی ماد بوو + ۱- اجتماع دانشجویان ۲- آدم جدی ۳- نوه کاوه آهنگر که یکی از سرداران کیکاوس شاه ماد بود

گوٚران: ۱- تیره‌ی له کورد وا وهرزیرو دی نشینن ۲- به‌شی له گه‌لی کورد ۳- نازناوی هه‌ستیاریکی هاوچه‌رخ‌ی کورد باوکی هونه‌ری شیعیری نو‌ی کوردی + ۱- قسمتی از کردها که اکثرا روستانشین و کشاورز هستند ۲- یک بخش از ملت کرد ۳- تخلص شاعر معاصر کرد، پدر شعر نوی کردی «عبدالله بگ گوران»

گورجی: بریتی له ئافره‌تی زور جوان ۲- چالاک ۳- هوزیکی کوردن + ۱- کنایه‌از زن خیلی زیبا ۲- زرنگی ۳- عشره‌ای از کردهای مهاجر گوردان: ۱- پالّه‌وانی گه‌وره ۲- سهرداریکی که‌یکاوس پادشای ماد + ۱-

قهرمان بزرگ ۲- نام یکی از سرداران کیکاوس پادشاه‌ماد گورگین: ۱- ئازاییین ۲- یه‌کی له سهردارانی که‌یکاوس پادشای ماد وا زاوای روستهم و باوکی بیژن بووگه + ۱- شجاعیم، نترسیم ۲- نام یکی از سرداران کیکاوس پادشاه‌ماد که داماد رستم زال و پدر بیژن می‌باشد گوٚره‌پان: ۱- ته‌ختایی زهوی ۲- زه‌وینی وا کی‌به‌رکی توپی پی تیا به ریوه ده‌چی + ۱- زمین هموار ۲- زمین ورزش فوتبال، استادیوم

گوٚریان: ۱- گوٚراوی گوران ۲- مالبه‌ندی کورد نشینی ئه‌فغانستان نزیک شاری هه‌رات له روژ ئاوا + ۱- تغییر یافته «گوران» ۲- منطقه‌کردنشین

افغانستان نزدیک هرات در غرب

گولآ: وه‌کو گول رازاوه + زیبا همچون گل
گولآله: گولیکی سوری به‌هاری که ناسک سه‌وز ناوه‌که‌ی خالیکی ره‌شی
تیدایه + آلاله

گولآن: ۱- دوه‌م مانگی به‌هار ۲- کومله‌ی گول ۳- گوندیکه له‌کوردستاندا ۴-
چیا و مه‌لبندی کوردنشینی سوری که ئیستا له‌ژیر ده‌سه‌لات‌داری ئیسرائیل
دایه + ۱- دومین ماه‌به‌هار، اردیبهشت ماه ۲- گله‌ها، فصل گل ۳- نام روستایی
در کردستان ۴- نام کوه و منطقه‌کردنشین سوریه‌که‌در حال حاضر در
تصرف اسرائیل می‌باشد

گولآو: ئاوی له‌گول گراو + گلاب

گولئه‌ندام: بالای وه‌ک گول جوان + قد و بالای مانند گل زیبا

گولباخ: گولیکی گه‌ره‌ی سوری بون خوشی به‌هاریه + گل محمدی
گولباخی: ئه‌و گوله لاسک به‌درکه‌ی وا گولآوی لئ ده‌گیری + گل محمدی
گولباو: سور ئال به‌ره‌نگی گول + گلفام، گل مانند

گولبژیر: که‌سه‌ی تی ده‌که‌وی شتی هه‌رباش جیا بکاتوه + گلچین

گولبۆن: بون خوش وه‌کو گول + خوشبو مانند گل معطر

گولبه‌هار: گولی ده‌شت وا پشکوتبی + گل صحرائی

گولپه‌ر: په‌ری وه‌ک گول جوان + پر مانند گل زیبا

گولپه‌ری: زور جوان وه‌کوو گول + بسیار زیبا همچون گل، آراسته

گولچیره: رومه‌ت وه‌کوو گول + با طراوت، سیمای چون گل زیبا

گولخاس: گولی ده‌ست چین‌کراو + گل انتخابی

گولخونچه: خونچه‌ی نیوه پشکوتو + غنچه نیمه شکفته

گولرو: رومه‌ت وه‌کوو گول + با طراوت، سیمای چون گل زیبا

گولره‌نگ: ره‌نگی وه‌ک گول + خوش‌رنگ

گولریژ: ۱- رازاوه‌به‌گول ۲- چیندراو به‌گول + ۱- آراسته ۲- گلکاری

گولزار: گولجار، جیگایک وا هه‌موی گوله + گلزار

گولزیر: وه‌ک ئه‌و گوله‌ی وا له‌زیر دروست کراوه + مانند گلی که‌از طلا
ساخته‌شده‌است

گولستان: ۱- باخچه‌ی گولآن، جیگای وا گولی زوره‌ه ۲- گورانی بیژیکی

کوردە + ۱- گلزار ۲- خواننده‌ای کرد زبان «گولستان په‌روه»
 گولشا: ۱- گه‌وره‌ی گولان ۲- ناسراوی که‌یو مه‌رسی گوتیه + ۱- بزرگ
 زیبایان ۲- لقب کیومرث پیشدادی

گولشاد: جوان و له‌بار وه‌کوو گول + زیبا همچون گل، خوشگل
 گولشهن: ۱- شوینئ و گولئ زوری لئ رواوه ۲- نازناوی و ناسراوی
 چهند کس له‌هۆزان بیژان و نووسهرانی کورد + ۱- گل گشت، بلوار ۲-
 تخلص و لقب شاعران و نویسندگان «محمد علی گلشن، سید محمود
 گلشن و دکتر عبدالحمید»

گولنار: جوړیکه‌له‌گولئ هه‌نار به‌لام ئم خرری هه‌لنادا وتیکه‌لی ده‌رمانی
 دهم و هیندی ده‌رمانی تر ئه‌کری + گلنار

گولناز: ساف و لوس وه‌کوو گول + زیبا مانند گل
 گوله‌باخ: ئه‌و گوله‌لاسک به‌درکه‌ی وا گولای لئ ده‌گیری + گل محمدی
 گوله‌سور: ئه‌و گوله‌لاسک به‌درکه‌ی وا گولای لئ ده‌گیری + گل
 محمدی

گولئ: یه‌ک گول + یک گل
 گولیار: ۱- ئه‌وه‌ی ئاگاداری گول ده‌کا ۲- هۆزیکی کوردن ۳- گوندیکی
 کوردستان لای مه‌هاباد + ۱- باغبان گل ۲- عشیره‌ی از کردها ۳- نام
 روستایی در کوردستان نزدیک مه‌هاباد
 گو‌مان: شوینانی قول له‌روباردا + ژرفابها

گو‌مه‌ز: کو‌شکیکی بن میچه‌که‌ی به‌قو‌قزی هاتبیته‌وه + گنبد
 گو‌نا: ۱- کولمه، رومه‌ت ۲- پاله‌وانی کوردی زافهران لو له‌سه‌رده‌می
 قاجار + ۱- رخسار ۲- امیر گونا خان زعفرانلو سردار برجسته‌کرد در
 دوره قاجار

گو‌هدار: بیسه‌ر، ئه‌وه‌ی گوئ له‌شتی بی + شنونده
 گه‌ردان: ۱- سه‌به‌ی گه‌راندنه‌وه ۲- ره‌واج، بره‌و + ۱- برگردان ۲- رواج
 گه‌ردی: ۱- ئاشیره‌تیکن له‌کوردستاندا ۲- گۆرانی بیژیکی کورده + ۱-
 نام عشیره‌ی در کوردستان ۲- نام خواننده‌ی کرد زبان «رسول گردی»
 گه‌رمیان: ولاتئ و اه‌واکه‌ی زور گه‌رمه به‌رانبه‌ر به‌کویستان +
 گرمسیر، بیلاق

- گهرمیین: ولاتئ و ههواکهی زۆر گهرمه، بهرانبه‌ر به کوێستان + گرمسیر، بیلاق
- گهرناس: ئازاله‌شه‌ر، بویر + شجاع
- گهرنوس: گهرناس + شجاع
- گهرۆك: زۆر له‌رویشتندا، دايم به‌ریوه + سیار، بسیار رونده
- گه‌ریان: ۱- سه‌یران ۲- جوړئ هه‌له‌په‌ركئ كوردیه + ۱- گردش كردن ۲- نوعی رقص گروهی كردی
- گه‌زیزه: گولئكی كهوت رهنه‌گه له وینه‌ی گولّه نه‌ورۆزه له هه‌وه‌لی به‌هار په‌یدا ده‌بئ و ته‌مه‌نی كورته + گلی است به هفت رنگ مانند گل نوروز كه در اول بهار رشد می‌كند اما عمرش كوتاه است
- گه‌شاوه: شاد بون، خووشی تئكه‌لاو ژیان بون + خوشحال شدن
- گه‌شتیار: ئەو كه‌سه‌ی وا هه‌موو سه‌رده‌مئ له گه‌ران دا بئ، ئەوه‌ی گه‌شت و گوزار ده‌كا + سیاح، جهانگرد
- گه‌شیان: ۱- پئشكه‌وتنی گول ۲- تیراو بون و شهق و تورت بون + ۱- شكفتن ۲- شكوفا شدن
- گه‌شین: ۱- پئشكه‌وتنی گول ۲- تیراو بون و شهق و تورت بون + ۱- شكفتن ۲- شكوفا شدن
- گه‌لّله: ۱- نه‌خشه، پیلان ۲- ناوچه‌یه‌كه له‌كوردستاندا + طرح، نقشه ۲- نام ناحیه‌ای در كردستان
- گه‌لان: كوكرای «كۆمه‌ل» + ملل، ملتها
- گه‌لاویژ: ۱- ئەسته‌یه‌كی گه‌شی پرشنگ‌یار له ناوه‌راستی هاوینا له كه‌لووی خو‌ی ئەترای ۲- مانگی دوه‌می هاوین ۳- گوڤاریکی كوردیه + ۱- ستاره‌سه‌پیل ۲- نام ماه دوم تابستان، مردادماه ۳- نام مجله‌ای كردی
- گه‌لیار: ۱- نه‌ته‌وه خواز، گه‌ل خواز ۲- ئاشیره‌تئكی گه‌وره له‌كوردستاندا + ۱- ملی‌گرا ۲- عشیره‌ای بزرگ در كردستان
- گه‌لیز: سه‌ر به‌گل، نه‌ته‌وه‌یی + ملی
- گه‌نجه: ۱- گالتھو گه‌پ، حه‌نه‌ك ۲- شاریكه له كوردستاندا + ۱- شوخی و بازی ۲- نام شهری در كردستان
- گه‌وال: په‌له هه‌ورئ وا وه‌ك كه‌وان له‌ئاسماندا بئت + لكه‌ابری

که به صورت دایره در آسمان باشد

گهوه‌هر: ۱- کوچکی زور جوانی زور به‌نرخه ۲- بریتی له‌خوشه‌ویست
۳- نازناوی هونه‌ریکی کورده + ۱- در، گهر ۲- کنایه‌از معشوق ۳- تخلص
شاعر «جلال محیه‌الدین»

گهوه‌هرشاد: جوان و له‌بار وه‌کوو گهوه‌هر + زیبا همچون در،
ارزشمند

گهوه‌هرناز: ساف و لوس وه‌کوو گهوه‌هر + زیبا به مانند مروارید
گهوه‌هرناس: کهمی و نرخی گهوه‌هر ده‌زانی + گوهر شناس،
جواهری

گهوه‌هریار: ئەو کسه و گهوه‌هر ده‌تاشی و جوانی ده‌کا + گوهر تراش،
حکاک

گیان‌به‌خش: خو به قوربان کهر + شهید، جانباز در راه عقیده
گیان‌پۆلا: ۱- ئەوهی و گیانی وه‌ک پۆلا سه‌خته ۲- هۆزیکێ کوردن و له
سوریا و لوبنان نیشته جین و به‌ده‌رۆزی ناویان ده‌رکردوه ۳- به‌ناو
بانگیکی کوردی هاوچه‌رخ خه‌لکی لوبنان + ۱- آنکه جانش مانند فولاد
سخت می‌باشد ۲- نام طایفه‌ای بزرگ از کردهای ساکن سوریه و لبنان
که به دروزی مشهور هستند ۳- یکی از چهره‌های معاصر کرد اهل لبنان
«ولید جنبلاذ»

گیوماد: ۱- له‌نه‌ته‌وهی مادی گه‌وره ۲- به‌ناو بانگیک له‌بنه‌ماله‌ی ماد و
دژی هه‌خامه‌نشی بو ژیان‌ه‌وهی دوباره‌ی فرمانده‌ری ماد راپه‌ری + ۱- از
نژاد ماد بزرگ ۲- فردی از خاندان ماد که علیه حکومت هخامنشی جهت
احیاء دوباره حکومت ماد قیام کرد

گیوی: ۱- گه‌وره‌یی ۲- سه‌رداریکی کهیکاوسی ماد ۳- ناسراوی نوسه‌ر
ورۆژنامه‌نوسی به‌نیو بانگی هاوچه‌رخ کورد ۴- زاوای روستهم و
باوکی بیژن + ۱- بزرگی، تنومندی ۲- نام یکی از سرداران کیکاوس
ماد ۳- شهرت نویسنده و روزنامه‌نگار مشهور معاصر کرد
«عبدالرحمان موکریانی» ۴- نام داماد رستم و پدر بیژن

«ل»

لاچین: ۱- مەلبەندیکە لە کوردستاندا ۲- گوندیکە لە کوردستاندا ۳-
بالداریکی راوکهەر ۴- نازناوی بە نیوبانگیکه + ۱- نام ناحیهایی در
کوردستان ۲- نام روستایی در کردستان ۳- نام پرندهایی شکاری شبیه
باز ۴- تخلص «علاءالدین قلی»

لادەن: پرۆنه لاوهو، لەناوریگا لاچن، ئیجازەبدەن + برین کنار
لادی: ۱- دیهات، ئاواپی ۲- ساتی، تاوی + ۱- روستا ۲- لحظهایی

لاسۆ: ئەهی جوان، ئەهی جەحیل + ای جوان

لافاو: باراناوی زۆر، لاخیز + سیلاب

لالان: پارانهوه، لالین + تمنا، لابه

لالۆ: برای دایک، خالۆ + دایی

لالین: پارانهوه، لالین + تمنا، لابه

لاوان: خۆرتان، گەنجان، جەحیلان + جوانان

لاولاو: ۱- زۆر جوان و خۆشیک، ۲- گیایکه گۆلکی سوور یان شین

دهکا به دارو گیاوه پیچ دهخوا بهیانیان دهپشکوئ و زو دهپوچیتهوه + ۱-
زیبای تمام عیار ۲- پیچک

لاوین: ۱- دلداری دەر ۲- چۆمیکە لە کوردستان دا دەرژیتەدەچله ۳-

گوندیکە لە کوردستاندا ۴- هۆزیکن لە کوردهکان + ۱- نوازش دهنده ۲-

رودخانهی در کردستان که به دجله می‌ریزد ۳- نام روستایی در

کردستان ۴- نام قبیله ای از کردها

لاینگەر: هه‌وادار، تهره‌فدار، کهسیکه به‌کردار یان گوفتار له سه‌ریه‌کیک

بکاتهوه + هواخواه

له‌بار: ریک و پیک، شتیکه و ابۆ کاریک باش بگونجی + مناسب

له‌پ‌زیرین: ۱- به‌ری دهستی وهک زیر بریقه باتهوه ۲- قاره‌مانیکی گه‌لی

کوردی نیشته‌جی قه‌لای دمدی له‌سه‌رده‌می سه‌فه‌ویدا خه‌باتی ده‌کرد + ۱-
کف دستی که مانند طلا بدرخشد ۲- نام یکی از سرداران ملت کرد ساکن
قلعه‌دمدم که در دوره صفویه مبارزه می‌کرد

له‌خشان: تیک چون و جولانی شت له جی خوی + جنبیدن

له‌خشین: تیک چون و جولانی شت له جی خوی + جنبیدن

له‌رزانه: ۱- خشلیکی ژنانیه ۲- مه‌قامیکی گورانی کوردی + ۱- نام
زیوری زنانه ۲- نام آهنگی در موسیقی کردی

له‌زگین: روخوش، دم به پیکه‌نین + خوشرو، خنده رو

له‌ملا: زیره‌ک، زور ئازا + توانا

له‌وکهر: مالبه‌ندیکی کورد نشینه له ئه‌فغانستاندا ۲- نازناوی هونهریک +
۱- نام منطقه‌ای کردنشین در افغانستان ۲- تخلص شاعر «ابوالحسن
علی»

له‌هون: مالبه‌ندیکه له‌کوردستاندا + نام منطقه‌ای در کردستان

له‌یلان: دره‌وشین، بریقه‌دان، تروسکان + درخشیدن

لیزان: زانا له شتی، که‌سیکه له‌کاریکا شاره‌زا بی + خبره، متخصص

لیلان: له‌رزانه‌وه‌ی دنگ له‌سه‌رده‌می خویندنی مه‌قامدا + لرزاندن صدا

هنگام آواز خواندن

لیمو: میوه‌یکی زهرده له تیره‌ی نارنج و پرتقال + لیمو

لیوئال: بریتی له جوان، بریتی له خوشیک + کنایه از زیبا

((م))

- ماتاب: تاف، هیف، ماتاو + مهتاب
ماتاو: تیشکی مانگ، مانگه‌شهو + مهتاب
ماچۆ: ئه‌یژی، ده‌لی + می‌گوید
مادای: ولاتی ماد، میدیا + سرزمین ماد
مادستان: ولاتی ماده‌کان + سرزمین مادها
مادیا: ۱- له‌نه‌ته‌وه‌ی ماد ۲- ده‌وله‌تی ماد ۳- یه‌کی له‌شاکانی سه‌کایی و
زاوای ئاشور به‌نی پال بووگه + ۱- از نژاد مادها ۲- کشور ماد ۳- یکی از
شاهان سکایی که داماد ئاشور بنی پال بوده است
ماردین: شاریکه له کوردستاندا + نام شهری در کردستان
مازیار: ۱- مه‌زن یار، یاری گه‌وره ۲- پال‌هوانیکی مادی سه‌رده‌می
کوره‌شی هه‌خامه‌نشی + ۱- دوست بزرگ ۲- سرداری مادی در
دوره‌کورش هه‌خامنه‌شی
ماشه‌لان: سروه بای خۆر ئاوا + نسیم غروب
ماکو: ۱- سوکله‌ی مادکو، مادی چکۆله ۲- شاریکه له کوردستاندا ۳-
چپایکه له کوردستان + ۱- ماد کوچک ۲- نام شهری در کردستان ۳-
نام کوهی در کردستان
مالامیر: ۱- کۆشکی خان ۲- ناوچه‌یک له‌کوردوستان + ۱- خانه ارباب
۲- ناحیه‌ی در کردستان
مالان: دانیشتوانی ئاویی + ساکنان آبادی
مالاوا: وشه‌یکه بو به‌ری کردن + بدرود، خداحافظ
مامۆستا: فی‌رکار، ئۆستاد، سه‌یدا + استاد، معلم
مامه‌ند: دارای بن‌چینه + صاحب اصل و اساس
ماناز: ناسکۆل وه‌کو مانگ + دل‌با مانند ماه

ماندانا: ۱- دانیشتو، نیشته‌جی ۲- کیژی ئەژدیهاکو دوابی پادشای مادی
 چوک وا بوبه ژنی کوردهشی هه‌خامهنشی + ۱- مقیم ۲- نام دختر
 ایختویگو آخرین پادشاه ماد کوچک که همسر کوروش هخامنشی گردید
 مانی: ۱- هه‌موو سه‌رده‌می زیندو ۲- هۆزیکێ کۆنی پال زریباری ورمی
 وا مانی په‌یامنیری کورد زمان له‌و خیل‌یه ۳- یه‌کی له‌ په‌یامنی‌رانی کورد
 زمان ناسراو به‌ هه‌ورامانی وینه‌کیش که په‌رتووی ئەرژنگی هه‌یه‌و
 هه‌واخوانی ئەورۆ به‌ئیزه‌دی ناسراون + ۱- هه‌میشه‌جاوید ۲- قبیل‌ه‌ی
 باستانی در کنار دریاچه‌ارومیه‌که مانی پیامبر از آن طایفه می‌باشد ۳- نام
 یکی از پیامبران کرد زبان مشهور به اورامانی نقاش صاحب کتاب ارژنگ
 که پیروانش امروزه معروف به ایزدی می‌باشند
 مایار: ئامرازیکه‌ بو دیتنی مانگ و دیکه‌ی ئەستیره‌کان + تلسکوپ
 مرواری: گه‌وه‌ریکه‌ له‌ ناو سه‌ده‌ف وا له‌ زریا ده‌س ئەکه‌وی + لؤلؤ، در
 مروفت: بنیاده‌م، ئینسان + بشر، آدم
 مزگین: شیرینی رودای دلخۆشکه‌ر + مژدگانی
 موژگان: برژانگ، موی پیلوی چاو + مژه
 موژیار: سوکه‌له‌ی ئاموژیار + اندرزگو، ناصح
 موکریان: ۱- جیگای ئاگر ۲- مه‌له‌بندیکێ پان و به‌رینه‌ له‌ کوردستاندا +
 ۱- آتشکده ۲- نام منطقه‌ی وسیع در کردستان
 مه‌به‌ست: نیاز له‌ قسه‌ و کار + منظور، هدف
 مه‌ردان: مروفانی ئازا و دل‌اوا + رادمردان
 مه‌رزبان: ۱- پارێزه‌ری زه‌وین ۲- هۆنه‌ریکی کورده + ۱- نگهبان زمین
 ۲- تخلص شاعر «علی نقی محمودی»
 مه‌رگه‌ور: ناوچه‌یه‌ک له‌ کوردستاندا + نام ناحیه‌ای در کردستان
 مه‌ریوان: ۱- جیگای ژبانی مروفت ۲- شاریکه‌ له‌ کوردستاندا + ۱- محل
 زندگی انسان ۲- نام شهری در کردستان
 مه‌زن: ۱- گه‌وره، مازن ۲- سه‌روکی ئاشیره‌ت + ۱- بزرگوار ۲- رئیس
 ایل
 مه‌ستان: بریتی له‌چاو ره‌شی زۆرجوان + کنایه‌از چشم سیاه‌خیلی زیبا
 مه‌شیا: ۱- شیاو، لایق ۲- ده‌بویه + ۱- شایان ۲- بایستی

مه‌لان: کۆمه‌لی مه‌ل، چه‌ند بالدار + دسته‌ای پرنده
 مه‌لبه‌ند: جی مال و ژیان، بنکه‌ی مال + موطن، منطقه
 مه‌نگور: هۆزیکێ کوردن له ناوچه‌ی موکریان + طایفه‌ی از کردها در
 منطقه مکریان

مه‌نووچیر: ۱- مینوچیره، ئه‌وه‌ی روی وه‌ک به‌هه‌شت پاک و جوانه ۲-
 یه‌کی له‌شاکانی اورارتویی کورێ ئیره‌ج + ۱- زیبا روی ۲- نام یکی از
 پادشاهان خالدي پسر ایرج

مه‌نیژه: ۱- ئه‌وه‌ی زۆر فیز ده‌کا ۲- دل لئ چوی بیژن کچی ئه‌فراسیاب
 + ۱- کسی که زیاد متکبر است ۲- نام معشوق بیژن که دختر افراسیاب
 بود

مه‌هاباد: ۱- گۆراوی مادآباد ۲- ئاوابی گه‌وره ۳- په‌یامنیژی کورد
 زمانه‌ واکتیبه‌ ده‌ساتیری هه‌یه ۴- شاریکی کوردستانه ۵- گۆرانی
 بیژیکی کورده + ۱- مادآباد، محلی که مادها آباد کردند ۲- آبادی بزرگ ۳-
 یکی از پیامبران کرد زبان صاحب کتاب دساتیر ۴- نام شهری در
 کردستان ۵- نام یکی از خوانندگان کرد زبان

میترا: ۱- خوشه‌ویستی، دۆستایه‌تی ۲- هه‌تاو ۳- فریشته‌یه‌که له ئایینی
 زرتوتوشدا + ۱- محبت ۲- آفتاب ۳- نام الهه عهد و پیمان، نور و
 دادگستری در آئین زرتشت

میخه‌ک: گه‌لان، خونچه‌ی وشکه‌و کراوی گۆلی داریکه زۆر بۆن خوشه
 + گل میخک

میدیا: ۱- ولاتی ماده‌کان ۲- گۆرانی بیژیکی کورده + ۱- سرزمین مادها
 ۲- خواننده کرد زبان «میدیا حسین»

میرادگر: ۱- بریتی له زۆر ئازا ۲- قاره‌مانیکی گه‌لی کورد + ۱- کنایه‌از
 خیلی شجاع ۲- نام یکی از قهرمانان ملت کرد

میران: ۱- چه‌ند خان، چه‌ند گه‌وره ۲- بریتی له پیاوه‌گه‌وره‌کان ۳-
 شاریکه له کوردستان + ۱- خانها، رۇسا ۲- کنایه‌از مردان بزرگ ۳- نام
 شهری در کردستان «مهران»

میرخاس: ۱- پیاوی باش ۲- ئازا و ره‌شید + ۱- جوانمرد ۲- شجاع
 میرداد: یه‌کی له شاکانی پارت + نام یکی از پادشاهان سلسله اشکانی

- میرزا: ۱- خویندهوار، سهواددار ۲- هۆنه‌ریکی کورده + ۱- با سواد ۲-
 تخلص شاعر «میرزا غفور»
 میرکۆ: خانی گوندی چووک + خان آبادی کوچک
 میرگولان: میرگی پچوکی زۆر به‌دیمهن + چمنزار کوچک اما خیلی زیبا
 میژوو: زه‌مانی کۆن، رابردوی دور + تاریخ
 مینا: ۱- خۆ رازاندنه‌وه، خۆ جوان کردن ۲- نیوی گولیکه + ۱- آرایش
 کردن ۲- نام گلی است
 مینۆ: چینی بانی به‌ههشت، به‌رزترین مه‌رتبه‌ی به‌ههشت + طبقه‌بالای
 بهشت، بهشت برین
 میوان: کهسّی وا له مالی یه‌کی‌تر نان ده‌خوا و ده‌خه‌وی و ری‌بواره +
 مهمان

«ن»

- ناديار: بهر پيوار، ناخويا، له بهرچاو گوم + گمنام، ناپيدا
- نارنج: ميوه يه كه له تيره ي پرته قال وليمو و كه بات + نارنج
- ناري: ۱- نهيميني، پيچه وانهي باري ۲- نازناوي هونه راني كورد + ۱-
نياوري ۲- تخلص شاعران كرد «ملا محمد بيلو» و «خسرو ابراهيم»
- ناري: ناي ديني، ناي تيو ي + نمي آورد
- ناريا: روانه كراو، بهري كراو + قاصد، پيك
- نارين: ۱- گوراني خه مبارانه ۲- ناسك + ۱- آهنگ حزين ۲- لطيف
- نازار: كهسي وا زور خوشهويست بي + محبوب
- نازپه رور: به خوشهويستي په و رده كراو + ناز پرورده
- نازپه ري: ۱- جوان وساف و لوس ۲- نيوي ژني بارامي گور + ۱- زيبا
۲- نام همسر بهرام گور
- نازدار: كهسي وا زور خوشهويست بي + محبوب
- نازدل: دل به عيشوه، دل به كريشمه + دلناز
- نازناو: له قهبي باش هه لبريواو + لقب برگزيده، تخلص
- نازه نين: كهسي وا زور خوشهويست بي + محبوب
- نازي: خوشهويست، به ناز + نازنين
- نازين: شانازي كردن + فخر و مباهاهات كردن
- ناسان: لي شاره زا بوون، به حال و بال زانين + شناخت
- ناسراو: بريتي له به نيو بانگ + كنايه از مشهور
- ناسكول: ناسكي بچكوله + نازك ماماني
- ناسكه: ۱- پيچه وانهي سهخت، نهرم ۲- ورد و باريك + ۱- نرم، ظريف
۲- نازك
- ناسكي: ۱- پيچه وانهي سهخت، نهرم ۲- ورد و باريك + ۱- نرم، ظريف

۲- نازک

ناسیاری: ئاشنا، ناسیاو، شناس + آشنا

ناسیاو: ئاشنا، ناسیاو، شناس + آشنا

ناسیکۆ: هۆزیکن له‌ماده‌کان + نام طایفه‌یی از مادها

ناسین: به‌دیتن شاره‌زا بون له‌چلۆنه‌تی که‌سی یان شوینی + شناختن

نالی: نازناوی هۆنه‌ریکی به‌نیو بانگی کورد + تخلص یکی از شعرای

مشهور کرد «ملا خضر شاهویسی»

نامری: ۱- هه‌رگیز نه‌مر، هه‌مو سه‌رده‌می زیندو ۲- نیوی کونی

مه‌له‌بندی پشدر + ۱- جاوید ۲- نام باستانی منطقه پشدر

ناوبانگ: ده‌نگ و ناو، شوهرت + شهرت

ناودار: خاوه‌ن ناو، به‌نیو بانگ + مشهور

ناوه‌رۆك: هه‌رچی له‌ناو شتی‌تر دایه + محتوا

ناهید: ۱- سوکله‌ی ئاناھیتا، پیس نه‌کراو ۲- ئه‌ستیره گه‌شه ۳-

ئه‌خته‌ریکه له ئاسمان ۴- ناسراوی هۆزاننیزیکی کورده + ۱- آلوده نشده،

پاک ۲- ستاره سحری ۳- سیاره زهره ۴- تخلص شاعر «عبدالله ناهید»

نرسی: نیوی یه‌کی له شاکانی ساسانی + نام یکی از پادشاهان ساسانی

نزار: نزار، شوینی وا تاو نایگریته‌وه + جایی که آفتاب به‌آن نتابد

نزمان: شوینی نزم + جای کم ارتفاع

نسار: نزار، شوینی وا تاو نایگریته‌وه + جایی که آفتاب به‌آن نتابد

نشین: شوینی ناسراو + سمت مشخص، قطب

نشیو: لیژایی چیا، سه‌ر به‌ره‌ژویره + دامنه‌کوه

نوان: نما، شاندر + نشان دهنده

نۆدشه: ۱- دژی نوی دروس کراو ۲- شاریکه له کوردستاندا + ۱- قلعه

جدید ۲- نام شهری در کردستان

نوسراو: شتی‌وا له‌سه‌رقاقه‌ز نووسرابی، خه‌ت لی دراو + نوشته

نوسه‌ر: که‌سی وا به‌قه‌لم کار له‌سه‌ر قاقه‌ز ده‌کا + نویسنده، کاتب

نوسیاری: خه‌ت خو‌ش، ئه‌وه‌ی جوان ده‌نوسی + خطاط

نوشین: ۱- قه‌خارن، فرکردن ۲- شیرین، خو‌ش + ۱- نوشیدن ۲- گوارا

نوینه‌ر: که‌سی‌وا له‌باتی که‌سی‌تر کار و بار به‌ریوه ده‌با + نماینده، کاتب

- نه‌به‌رد: ئازا، ره‌شید، به‌کار + دلیر
- نه‌به‌ز: ۱- کۆل نه‌هر ۲- ناسراوی دوکتور جه‌مال لی‌کۆله‌رو نووسه‌ری هه‌لکه‌وتوی کورد + ۱- نستوه، شکست ناپذیر ۲- لقب دکتور جه‌مال نه‌به‌ز محقق و نویسنده برجسته‌کرد
- نه‌ته‌وه: تۆره‌مه، ره‌گه‌ز + نژاد، نسل
- نه‌خشان: ئه‌وه‌ی وا نه‌خشی جوان ده‌کیشی + نقاش
- نه‌خشبه‌ند: ۱- که‌سی وا به‌ره‌نگ پیا‌ساین شتی جوان ده‌کا ۲- ناسراوی یه‌کی له‌خاوه‌ن ته‌ریقه‌ته‌کان + ۱- نقاش ۲- لقب یکی از سران سلسله‌طریقت
- نه‌خشو: ۱- جوان و ره‌نگاوی ۲- نوینگی نه‌خشان + ۱- دارای نقش و نگار زیبا ۲- تابلوی نقاشی
- نه‌خشین: ۱- جوان و ره‌نگاوی ۲- نوینگی نه‌خشان + ۱- دارای نقش و نگار زیبا ۲- تابلوی نقاشی
- نه‌رمۆل: نه‌رمی چکۆله‌ی دلگر + نرم نازی
- نه‌رمین: ۱- زۆر جوان ۲- قسه‌ی دواندی کیژی جوان + ۱- خوش قیافه ۲- کلمه خطاب به زیبا روی
- نه‌ریمان: ۱- گه‌وره‌ی پاله‌وانه‌کان ۲- ناوی باییری رۆسه‌می زال ۳- نازناوی هۆنه‌ریکی کورده + ۱- جهان په‌لوان ۲- نام نیای رستم ۳- تخلص شاعر «نریمان شاهویی»
- نه‌سرین: ۱- گولیکی بۆن خۆشه له نیرگز ده‌کا به‌لام زرده ۲- تخلص هۆنه‌ریکی کورده + ۱- گل نسترن ۲- تخلص شاعر «سید مهدی دلبرانی»
- نه‌شمیل: جوانی خونچیلانه‌ی دلرفین + زیبای دلکش و نازک اندام
- نه‌که‌رۆز: ۱- زۆر سارد ۲- چپایکه له باشوری رۆژئاوای شاری سه‌قز + ۱- خیلی سرد ۲- نام کوهی در شهرستان سقز
- نه‌مام: چله‌ریشه‌ی یه‌ک ساله‌ی دار + نه‌ال
- نه‌ماندو: دور له مانیاگی و سه‌ختی + دور از سختی
- نه‌مر: ۱- که‌سی‌که وا ناوی باشی دایم بمینی ۲- ئه‌و که‌سه‌ی وا مردنی بۆ نیه ۳- ناسراوی شیخ مه‌حمودی به‌رزنجی خه‌باتکاری نه‌ته‌وه‌یی کورد + ۱- آنکس که نام نیکش جاودان بماند ۲- جاویدان ۳- لقب شیخ محمود

نهمربرزنجی مبارز ملی کرد

نه‌وبه‌خت: به‌ختی نوی، شانسی نوی + شانسی تازه، فرصت جدید
 نه‌وبه‌هار: به‌هاری نوی، هه‌ولئ سالا + سر سال، اول بهار، سال نو
 نه‌ورۆز: ۱- جه‌ئنی پیروۆز بۆنی کاوه‌ی ئاسنگهر ۲- گوڤاریکی کوردی
 زمان ۳- ئاهه‌نگ سازی باره‌گای خه‌سره‌و په‌رویز + ۱- عید پیروۆز شدن
 کاوه بر ضحاک ۲- نام مجله‌ایی کردی زبان ۳- موسقیدان دربار
 خسروپرویز ساسانی

نه‌ورپه‌س: ۱- له‌کاتی پیگه‌یشتندا ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورده + ۱-
 هنگام رسیدن ۲- تخلص شاعری معاصر (بی نام)
 نه‌وزه‌ر: ۱- زی‌ری نوی، زی‌ری تازه ۲- پادشایکی بنه‌ماله‌ی ماده ۳-
 سه‌رداریکی کهیکاوسی ماد ۴- کوری مه‌نوجیڤر و یه‌کئ له شاکانی
 ئورارتویییه + ۱- طلای جدید ۲- نام یکی از پادشاهان سرزمین ماد ۳- نام
 یکی از سرداران کیکاوس شاه‌ماد ۴- نام پسر منوچهر و یکی از شاهان
 سلسله‌خالدی «اورارتویی»

نه‌وگول: گولئ تازه پشکوتو + گل تازه شکوفا شده
 نه‌ونه‌مام: بری‌تی له تازه‌لوی جوان + کنایه‌از جوان رعنا
 نه‌هین: په‌نامه‌کی + پنهان، مخفی
 نیار: که‌سئ له‌سه‌ر شانۆ گمه‌ده‌کا + هنر پیشه
 نیاز: ۱- خه‌یال له‌کردنی کاریک ۲- ئاوات، ئاره‌زو + ۱- قصد، آهنگ ۲-
 آرزو

نیچیره‌وان: جیگایک وا راویار له ناویدا راو ده‌کا + شکارگاه
 نیرگز: ۱- گولیکئ سپی ناو زه‌ردی زۆر بۆن خو‌شه‌ بنکی هه‌یه‌و له‌سه‌ر
 به‌هاردا ده‌روئ ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی کورده + ۱- گل نرگس ۲- تخلص
 شاعر «نیرگز شاره‌زوری»

نیشان: ۱- ناو و نیشان ۲- دروشم + ۱- آدرس ۲ مدال
 نیشتمان: ۱- دیمه‌ن ۲- جیگه‌ی دانیشتن ۳- ژینگه، مه‌وته‌ن ۴- گوڤاریکی
 کوردیه + ۱- منظره ۲- جای نشستن، پذیرایی ۳- میهن ۴- نام مجله‌ای
 نیهر: ۱- جیگه‌ی به‌رز تایبه‌تی به‌ قسه‌که‌ر، ۲- گوندیکی کوردستانه‌لای
 سنه + ۱- منبر ۲- روستایی در کردستان نزدیک شهر سنندج

«و»

واتیار: نوینەر بۆ قسه کردن + سخنگو
وادیار: ئابههم جوړه دهبنیری، ئاوها دیاره + اینطور پیداس
واران: ئاو و لهئاسمان به تنۆکه دیته خوار + باران
وانیار: ۱- خویندهوار ۲- ئهو کهسهی وا خویندنی تهواو کردوه + ۱- با سواد ۲- فارغ التحصیل
وتار: ۱- نوسراوی دريژ لهسهه مههستی ۲- قسه بۆ خهلك کردن
دهربارهی مههستی + ۱- مقاله ۲- سخنرانی
وچان: پشودانی کورت، ئیسراحهتی کهم + زمان استراحت کوتاه
وردی: ۱- چکۆله، ورد ۲- ناسراوی توفیق وردی هۆنهر و روژنامه
نوسی کورد ۳- یهکێ لهقارهمانهکانی راپهرینی کورد + ۱- کوچک،
ریزنقش ۲- لقب محمد توفیق وردی شاعر و روزنامه‌نویس کرد ۳- نام
یکی از قهرمانان قیام ملت کرد
وریا: ۱- بههوش، زیرهک ۲- نازناوی هۆنهریکی کورد + ۱- زرنګ،
باهوش ۲- تخلص «نریمان فیروز»
وریشه: بریقه، گرشه + درخشش، برق
ولان: جیگای وا گولێ زهردی زۆر تیدایی + مکانیکهگل زرد بسیار داشته
باشد
وهرزان: پارێزگار + محافظ، نگهبان، فصلها
وهرزیار: جوتیر، جوت بهنده + برزگر
وهرزیر: بروانه «وهرزیار» + برزگر
وهرشهنگ: ۱- ههتاوی شوخ ۲- نیوی بن‌چینهی هۆنهر وگورانی بیژی
کورد + ۱- آفتاب خوشحال ۲- نام اصلی شاعر و خواننده کرد زبان
تاجیکستان «تاهره رحیموف»

- وهرگر: قایم و خو راگر + با دوام
 وهرگیر: ئه‌وه‌ی شتی له‌سه‌ر زمانی بگیریته‌وه سه‌ر زمانی‌کی تر، ئه‌وه‌ی
 نوسراو‌هیک له‌زمانی ماکی بگیریته‌وه سه‌ر زمانی‌تر + مترجم
 وهرمه‌زیار: هورمۆزیار، یاوه‌ری ئه‌هورمه‌زنا + حامی اهورا مزدا
 وه‌شان: ۱- بلاو بونه‌وه، چاندن ۲- راتله‌کان + ۱- افشان، کاشتن ۲-
 تکان شدید
 وه‌شه‌ن: خو‌شه، چاکه، باشه + خوب است
 وه‌لام: ۱- خه‌به‌ری راسپیزاو ۲- جواب، په‌رسف + ۱- پیام ۲- پاسخ
 وه‌ناز: به‌له‌سه‌ر خو، به‌مشیوازی + با وقار
 وه‌ندا: ژن و کچی خوینده‌وار + زن و دختر باسواد
 وه‌نه‌وش: جوړه‌گولکی به‌نه‌وش ره‌نگه‌له‌به‌هاردا ده‌روی + گل بنفشه
 وه‌هار: ۱- به‌شی یه‌کمی سال ۲- بریتی له‌نه‌رمی و ناسکی و جوانی ۳-
 ناوه‌ندی کوردستان له‌سه‌رده‌می سلجوقیه‌کاندا + ۱- فصل بهار، قسمت
 اول سال ۲- کنایه از لطافت و زیبایی ۳- مرکز کردستان در دوره
 سلجوقی
 وه‌یس: ۱- هۆزی یه‌ک ده‌ست ۲- نیوی دو دیتنگه له‌کوردستان + ۱-
 عشیره‌یکرنگ ۲- نام دو زیارتگاه در کردستان
 ویرا: ئازا، نه‌ترس، بویر + شجاع
 ویژا: زۆر قسه‌زان و زمان پاراو + سخن دان، فصیح
 ویژان: گوتن، وتن + گفتن
 ویژه‌ر: زانا له‌هۆنه‌ر و نوسه‌ری په‌خشانی دلته‌رانه + ادیب
 ویژین: گوتن، وتن + گفتن
 ویستان: ۱- راوه‌ستان به‌پاوه‌و ۲- جیگای وستانی ماشین + ۱-
 ایستادن ۲- محل پارک ماشین
 ویشان: تاییه‌تی ئه‌وان + خودشان
 ویناز: په‌راویک وا وینه‌ی تیدا هه‌ل ده‌گرن + آلبوم عکس
 وینه: ۱- وه‌کو، له‌چه‌شن ۲- ئه‌سک + ۱- مانند، مثل ۲- عکس

((ه))

هاتیار: کسے گہیشتوہتہ بہرہوہ + آمدہ، رسیدہ
ہادر: دەس بہجی، بی درہنگ کردن + فورا
ہارپاک: ۱- ہمو کاتی پاک، پیس نہکراو ۲- نیوی شایاری ئہژدیہاکو
دوایی پادشای ماد + ۱- بری از خیانت ۲- نام وزیر ایختویگو آخرین
پادشاہ ماد
ہاژان: ۱- دہنگی گہلاو لہق لہ بہر با ۲- دہنگی تافگہ + ۱- صدای باد در
شاخسار ۲- صدای آبشار
ہاژیان: دہنگی تافگہ + صدای آبشار
ہاکو: ۱- یہکو، لہپر ۲- نہ دیتن کرین یان کار گرتن + ۱- یکدفعہ ۲-
ندید خریدن یا کار کردن
ہالان: ۱- نہمامان ۲- ہانہدان + ۱- نہالہا ۲- برانگیختن
ہانا: ۱- لہبہر پارانہوہ بو داد پرسین ۲- سومایی، قہوہتی دیتن + ۱-
پناہبردن و دادخواہی ۲- نیروی بینای، سو
ہاوار: ۱- بانگ راہیشتن بو ئاریکاری و رہہابون لہتہنگانہ ۲- دادکردن
۳- ہانا ۴- گوندیکی کوردستانہ لای ہلہبجہ ۵- نازناوی ہونہریکی
ہاوچہرخ ۶- نیوی دو گوٹاری کوردی + ۱- فریادکمک خواستن ۲-
دادخواہی ۳- پناہ بہکسی بردن ۴- روستایی در کردستان نزدیک
حلبچہ ۵- تخلص شاعری معاصر «کاک علی» ۶- نام دو مجلہ کردی
ہاوبہش: شہریک لہ بہش کردن + سہیم در قسمت کردن
ہاوتتا: دو شت وا و ہک یہک بن + همانند
ہاوراز: دوستی زور نزدیک، ہووالی وا و ہک برایہ + دوست صمیمی
ہاورپی: ۱- ہہقال ۲- کسے وا لہ سہفہردا لہگہل ئینسان بیٹ + ۱-
دوست، رفیق ۲- ہمراہ ہمسفر

هاوژین: ۱- خافلان ۲- هاوجوت، ژن ومیرد + ۱- سرگرمی ۲- همسر، شریک زندگی

هاوسەر: هاوجوت، هاوبهشی ژیان بۆ پیاو + شریک زندگی

هاوشان: لهپلهو پایهدا بهرانبهەر + هم پایه، هم رتبه

هاوکۆ: هاو بهش، دۆستی له‌مامه‌لدا + شریک

هاولان: ۱- پیکه‌وه له یهک هیلانه ۲- بریتی له دو کەس وا دایم پیکه‌ون +

۱- هم آشیان ۲- کنایه از دو دوست بسیار صمیمی

هاوناز: شادییک و با به‌شداری چه‌ند کەس پیک بیّت + جشن و سروری

که‌توسط عده‌ای به‌انجام برسد

هاویار: هاوری کردن له‌یه‌کتر + حمایت از همدیگر

هاوین: تاوسان، هامن، دوهمین بهش له‌سال + تابستان

هۆته‌خس: پیشه‌زان، ئه‌و کەسی وا شوغلی ده‌زانی + صنعت گر

هۆران: هه‌تاو، خوه‌ر + آفتاب

هورمز: ۱- ئه‌خته‌ری کریار ۲- سوکله‌ی ئه‌هوره‌مه‌زنا ۳- کوری

ئه‌نه‌وشیره‌وانی ساسانی ۴- هۆزیک کورد ۵- نیوی چه‌ند شا له بنه‌ماله‌ی

ساسانی + ۱- سیاره‌مشتی ۲- مخفف ئه‌هورامزدا یعنی سرور بزرگ ۳-

نام پسر انوشیروان ساسانی ۴- نام یکی از قبایل کرد ۵- نام چند شاه‌در

سلسله ساسانی

هۆری: ۱- نوری هه‌تاو ۲- ژنیکی قاره‌مانی شه‌ره‌کانی کۆماری ئارارات

+ ۱- نور خورشید ۲- نام زنی قهرمان در جریان جنگهای جمهوری

آرارات

هۆزان: ۱- زۆر زانا ۲- هۆنه‌ری هۆنراوه‌ی دریژ ۳- کەسێ که هۆی

روداو یک یا شتییک به باشی بزانی + ۱- بسیار دانا ۲- شاعر قصیده‌سرا

۳- شخصی که از حادثه‌ای باخبر است

هۆژان: فیروبون، راهاتن + یاد گرفتن

هۆژین: فییرکردن، هه‌فۆت + آموختن

هۆسکر: ۱- جیگای وشک و بی ئاو + شنزار، کویر

هوشمه‌ند: به بیر و هۆش + باهوش، زیرک

هوشه‌نگ: ۱- بی خزم و سه‌ره‌پرشت ۲- له‌پادشاکانی گۆتی وا جه‌ژنی

سده‌ی داناوه ۳- کوری سیامهک و کوره‌زای که‌یۆمه‌رس + ۱- تنها،
بیکس ۲- از شاهان پيشدادی که‌بنیانگذار جشن سده‌می‌باشد ۳- پسر
سیامک نوه کیومرث

هۆشیار: ۱- خاوه‌ن بیر و هۆش ۲- به‌خه‌بر + ۱- هوشیار ۲- بیدار

هۆگر: ۱- خۆگرتو ۲- عاده‌ت + ۱- انس گرفتن ۲- عادت کردن

هۆلان: گه‌مه‌ی شه‌قین به‌گۆچان و گۆ + چوگان بازی

هۆما: مه‌لی خۆه‌ش شانسی، بالداریکی چیرۆکی‌یه + مرغ سعادت،
فرخنده

هۆمان: خۆمان، ئیمه + خودمان

هۆمایون: ۱- قامیکی کۆنه، ئهم مه‌قامه فارسیه له کوردی دا به

وچه‌شنه‌یه ۲- موباره‌ک + ۱- آهنگی است ۲- فرخنده، خجسته

هۆنراوه: بریتی له به‌شیر گوتراو، نوسراوه‌ی به‌نهم + کنایه از کلام

منظوم

هونه‌رمه‌ند: ده‌س ره‌نگین، خاوه‌ن هۆنه‌ری ده‌زانی، که‌سی که‌ ئیش و

کاری هونه‌ری + هنرمند

هۆنیا: هۆنراوه، هه‌لبه‌ست + شعر

هه‌تاو: ۱- تیشکی خۆر ۲- گۆفاریکی کوردیه وا گئیوی موکریانی ده‌ری

ده‌خست + ۱- تابش خورشید ۲- نام مجله‌ی کردی که‌گیوی موکریانی در

ارییل به‌طبع می‌رساند

هه‌قال: دۆست، هه‌وال + رفیق

هه‌قده‌ن: ره‌وتی هه‌لبه‌ست + وزن شعر

هه‌قیان: ئۆقره‌گرتن، هه‌وادان + آرام گرفتن

هه‌رجوان: گۆلی بۆن خۆشی سور ره‌نگی وه‌هاریه + ارغوان

هه‌رزال: که‌پری ناو ره‌ز و بیستان وا له‌سه‌ر ویۆه چاویان له‌هه‌موی بی

+ کلبه‌باغ

هه‌رزان: که‌م نرخ، بی به‌ها + ارزان

هه‌رسین: ۱- فرمیسک ئاوی ۲- مالبه‌ندیکی کوردستانه ۳- ناوی چه‌ند

گونده‌له‌کودستان ۴- شاریکه له کوردستاندا + ۱- اشک آلود ۲- نام

منطقه‌ی در کردستان ۳- نام چند روستا در کردستان ۴- نام شهری در

کردستان

هه‌رکی: ۱- هه‌رکەس ۲- عاشیره‌تیکه له کوردستاندا + ۱- هر کس ۲- نام
عشیره‌ایی در کردستان

هه‌رماد: له نه‌ته‌وه‌ی ماد + از نژاد ماد

هه‌رمان: هه‌رگیز نه‌فه‌وتان + جاودانگی

هه‌رمه‌له: بنه‌گولیکه به‌رزو ره‌نگی گه‌لای ئامال خۆله‌که‌وه‌یه که‌گولێ
به‌زۆر ره‌نگان ده‌گرێ، هێرۆ، گولاله‌ چاویشه + گل ختمی

هه‌ره‌نگ: توانا، به‌هێز، زۆردار + قدرتمند، توانا

هه‌زار: ۱- بریتی له‌گه‌وره ۲- ده‌جار سه‌د، بیست جار په‌نجا + ۱- کنایه‌ان
بزرگ ۲- رقم هزار

هه‌زاره: ۱- بیره‌وه‌ری هه‌زارمین سال ۲- له هۆزه‌کانی کورد نشینی
ئه‌فغانستان له باکوری هه‌رات + ۱- یاد بود هه‌زارمین سال ۲- از طوایف
کرد ساکن افغانستان در شمال هرات

هه‌زبان: هۆزیکن له‌کوردان + نام طایفه‌ایی از کردها

هه‌ژار: ۱- نه‌دار ۲- نازناوی هۆنه‌ر و نووسه‌ری نه‌مر و زانای کورد +
۱- فقیر، بی چیز ۲- تخلص شاعر ملی، نویسنده و مترجم جاوید و دانای
کرد «عبدالرحمان شرفکندی»

هه‌ژان: ۱- راته‌کان ۲- شه‌کانه‌وه + ۱- جنبش به‌هر سو ۲- اهتزاز

هه‌ژیان: ره‌وای نرخه‌کی، بایه‌خ دار + با ارزش، گرانبها

هه‌ژیر: ۱- بیره‌ور ۲- هه‌رژیر + ۱- با هوش ۲- بدون اشتباه

هه‌ژین: ره‌وای نرخه‌کی + شایان ارزش

هه‌سه‌اره: ئه‌سته‌ره‌ی ئاسمان + ستاره

هه‌سته‌نه‌وه: ۱- راپه‌رینی کۆمه‌لی ۲- قاره‌مانیکی گه‌لی کورده + ۱- قیام
توده‌ مردم ۲- نام یکی از مبارزان ملت کرد

هه‌سته‌تیار: ۱- هه‌سته‌وک، ئه‌ندامی که هۆی هه‌ست کردنن ۲- وێژه‌وان +
۱- احساس کننده ۲- ادیب

هه‌گبه: دیاری سه‌فه‌ر، تۆشه + ره‌آورد، هدیه‌سفر، خورجین

هه‌لاله: ۱- گولیکێ زه‌ردی به‌هۆشی زۆر بۆن خۆشه ۲- ره‌به‌نۆک،
میلاقه ۳- نیوی گۆقاریکی کوردیه ۴- به‌خه‌به‌رکردنی مروّف + ۱- گلی

زرد رنگ خوشبو ۲- آلاله ۳- نام مجله‌ایی کردی ۴- جازدن، با خبر
 ساختن
 هه‌لبژیر: کەسی وا هه‌ل ده‌بژیری + انتخاب‌کننده
 هه‌لبه‌ست: هۆنراوه + شعر
 هه‌لدیر: تاڤگه + آبشار
 هه‌لکۆ: بلندی چکۆله، ته‌پۆلکه + کوه‌کوچک، تپه
 هه‌لکه‌وت: ده‌رفه‌ت، ریکه‌وت + فرصت، وقت
 هه‌لگر: ۱- کەسی وا شتیگ به‌رز ده‌کاته‌وه‌و رای ده‌گری ۲- راگو‌یز ۳-
 بلنډ راگر + ۱- بردارنده ۲- حامل ۳- بلنډ نگه‌دارنده
 هه‌لگورد: ۱- چاکترین پيش‌ره‌و ۲- چیایکه له کوردستان + ۱- به‌ترین
 جلودار ۲- نام کوهی در کردستان
 هه‌لمه‌ت: په‌لامار، هروشم، شالاو + حمله، هجوم
 هه‌لۆ: ۱- بالداریکی ره‌شی راو کهره زۆر به قوه‌ته ۲- یه‌کێ له فرمانده‌رانی
 ئه‌رده‌لان + ۱- عقاب ۲- نام یکی از امرای اردلان «هه‌لۆخان»
 هه‌لۆبه‌رز: وکو هه‌لۆ به‌رزه‌ فر + مانند عقاب بلنډ پرواز
 هه‌لۆه‌رین: وه‌رینی شتی له بانه‌و بۆ خوار + ریختن چیزی از بالا به
 پایین
 هه‌له‌موت: مه‌به‌ست چیایکی زۆر به‌رزو سه‌خت + کنایه از کوهی که صعود
 به آن دشوار است
 هه‌نار: میوه‌یه‌که پاییزی قاپنلک خر زۆری ده‌نک تیدا‌یه + انار
 هه‌ناو: هی‌زو توانایی، غیره‌ت + زهره، شجاعت
 هه‌وار: ۱- زۆزان ۲- ده‌واری میرله‌زۆزاندا + ۱- قشلاق ۲- خیمه‌ سلطان
 در قشلاق
 هه‌وآل: ۱- خه‌به‌ر ۲- ئاوال، دۆست + ۱- خبر ۲- رفیق
 هه‌وراز: هاو‌راز + دوست صمیمی
 هه‌ورام: ۱- خه‌لکی مه‌لبه‌ندی هه‌ورامان ۲- کاتی هه‌لاتنی هه‌تاو + ۱-
 مردم منطقه‌ه‌ورامان ۲- هنگام طلوع آفتاب
 هه‌ورامان: مه‌لبه‌ندیکه له کوردستاندا سه‌ر به‌سنه + منطقه‌ایی در
 کردستان نزدیک

هه‌وران: میڤگۆلانی بچوک له نوالی چیدا + مرغزار کوچک در کوهستان

هه‌وریشم: هه‌وره‌میش، ئارمیش، ئاوریشم + ابریشم
هه‌وشار: ناوچه‌یکه‌له‌کوردستاندا + نام ناحیه‌ایی در کردستان
هه‌ولیر: ۱- خوه‌رلیڤیه، یه‌کجار باش ۲- شاریکه له کوردستاندا ۳-
رۆژنامه‌یکی کوردی + ۱- بسیار خوب ۲- نام شهری در کردستان ۳-
نام روزنامه‌ایی

هه‌یوان: به‌رییالی، سه‌کۆی سه‌ردا پۆشراو له به‌ر ده‌رکی مال + ایوان،
تراس

هیدی: ۱- له‌سه‌ر خو، سه‌ر ۲- نازناوی هۆنه‌ریکی هاوچه‌رخه + ۱-
آهسته، پاورچین ۲- تخلص شاعر معاصر «خالد حیسامی»

هیڤا: پان و به‌رین، هه‌راو + فراخ، وسیع

هیڤان: ئارام، گرتن، ئارام بون + قرار

هیڤش: ۱- زۆر بۆ هینان ۲- په‌لامار + ۱- فشار ۲- هجوم
هیڤۆ: ۱- هه‌رمه‌له، گۆلآله‌ چاویشه ۲- نیوی یه‌کی له فرمانده‌رانی مادی
چکۆله + ۱- گل ختمی ۲- نام یکی از فرمانروایان ماد کوچک

هیڤان: زۆر به‌هیڤ، به‌تاقه‌ت + نیرومند، توانا

هیڤا: ۱- زۆر به‌نرخ ۲- هه‌لکه‌وته + ۱- ارجمند ۲- شایسته، لایق

هیڤان: ۱- به‌نرخ بون ۲- هه‌ژان، هانه‌دان + ۱- ارزیدن ۲- جنبیدن

هیڤان: ۱- مالی بالدار ۲- جیگای ئاسایشت + ۱- آشیانه ۲- مکان آرامش
هیڤن: ۱- ئارام، له‌سه‌رخۆ ۲- نازناوی هۆنه‌ری هه‌ره‌به‌رزی هاوچه‌رخ
کورد + ۱- شکیا ۲- تخلص شاعر بلند آواز ه‌کرد معاصر «شیخ الاسلام
مکری»

هیڤۆ: داوین پاک + پاک دامن

هیڤا: ۱- هومید ۲- له یه‌که‌م بزوتنه‌وه‌کانی رامیاری گه‌لی کورد ۳- نیو
رۆژنامه‌وه‌ گۆڤاریکی کوردی زمان + ۱- امید ۲- یکی از نخستین
سازمانهای سیاسی کرد ۳- نام روزنامه‌ای و نام مجله‌ای

هیڤان: به‌رییالی، سه‌کۆی سه‌ردا پۆشراو له به‌ر ده‌رکی مال + ایوان،
تراس

«ی»

یادگار: ۱- دیاری بۆ لهبیر نهچوونهوه ۲- ئاسهوارئ که دهبیته هۆی لهبیر نهچوونهوه ۳- نازناوی هۆنهریک ۴- گوڤاریکی کوردی که له تاران له چاپ دهدر + ۱- هدیه، یادگاری ۲- آثار ۳- تخلص شاعری معاصر ۴- نام مجله ای که در تهران چاپ می‌شد

یادی: وتهییک بۆ بانگ کردنی دایک + واژه‌ای برای صدا زدن مادر
یاران: ۱- دۆستان ۲- دلبران ۳- ئهوهی خو به دۆستایه‌تیهوه دهگری + ۱- دوستان ۲- و دلبران ۳- انیس

یارما: برکه‌ی بیستان + بوته‌پالیزی

یارمه‌تی: ئاریکاری، کۆمهک + مساعدت، همکاری

یاره: ۱- یاری من ۲- نیوی یه‌کی له قاره‌مانه‌کانی گه‌لی کورد + ۱- یارمن ۲- نام یکی از قهرمانان ملت کرد «مامه‌یاره»

یاری: ۱- ئاریکاری ۲- دۆستایه‌تی ۳- ئه‌وین + ۱- کمک ۲- دوستی ۳- عشق

یاسه‌مه‌ن: داریکه گه‌لا وردی بچکوله‌یه که‌گولئیکی وردی سپی و بۆنخۆش دهگری + گل یاسمین

یالان: بریتی له‌شانی چپای دیاری کراو + کنایه‌از ستیغ کوه مشخص
یانه‌وان: ۱- خاوه‌ن مال ۲- بریتی له باوک + ۱- صاحبخانه ۲- کنایه‌از

پدر

یاوه‌ر: یاری دهر، یارمه‌تی دهر + حامی، کمک‌کننده

یه‌زدان: ۱- یه‌کی له‌ناوه‌کانی خودا ۲- بریتی له‌پله‌و پایه‌گه‌وره ۳- له ریبه‌رانی بزوتنه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌یی کوردی تورکیا + ۱- از نام‌های خداوند ۲- کنایه‌از بلند مقام ۳- از رهبران جنبش ملی کرد ترکیه (یه‌زدان شیر)
یه‌زدگورد: ۱- ئیزهد گورد، خودای زه‌وین ۲- نیوی چه‌ند کس له

شاکانی بنه‌ماله‌ی ساسانی + ۱- خدای زمین ۲- نام چند تن از پادشاهان ساسانی

یهکتا: ۱- یهکی له ناوه‌کانی خودا ۲- ته‌نیای بی وینه + ۱- یکی از نامهای خداوند ۲- بی همتا

یه‌کدل: هاوری واه‌دل له گهل مروّف بیّت + رفیق یکدل

یه‌کمال: ۱- دارایی بهش نه‌کراو ۲- دۆستی گیانی + ۱- ثروت تقسیم نشده ۲- دوست جان‌جانی

یه‌کیه‌تی: یه‌کایه‌تی، بی‌جیاوازی، یه‌کیون + اتحاد

یه‌مان: ۱- زۆر به‌هیز ۲- سه‌یرو سه‌مه‌ره ۳- زیره‌ک ۴- نه‌ترس + ۱- نیرومند ۲- عجیب ۳- زرنگ ۴- شجاع